

Nicolae Niță

SĂRBĂTORILE
CRĂCIUNULUI ȘI
ANULUI NOU

REFLECTATE ÎN PRESA
NAȚIONALISTĂ

Culegeri

EDITURA "LIBERTATEA", JACKSONVILLE, 2018

© Copyright 2018

Toate drepturile rezervate

Catul Bogdan: *Nașterea lui Iisus*

CRĂCIUNUL

În loc de introducere...

Chiar dacă nu mai suntem la vârsta visurilor din copilărie, iar multe din frumoasele momente trăite atunci s'au pierdut iremediabil de-acum în negura timpului care s'a scurs, amintirile care ne leagă de clipele petrecute în ajunul sărbătorilor din zilelele Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei ne-au rămas în cea mai mare parte vii și neschimbate. Mulți, privim înapoi cu duioșie la aceste momente care ne-au marcat pentru totdeauna, neasemuite ca frumusețe și înălțare spirituală, trăite după toate canoanele tradiției moștenite de veacuri. Și astăzi, obiceiurile și datinile rămase din strămoși încă se mai păstrează cu sfințenie pe meleagurile noastre, chiar dacă acum ele nu mai cunosc amploarea avută în vremurile dinapoi, iar în unele părți, din varii motive, încetând chiar să se manifeste, copleșite de alte "îndeletniciri" care nu au nimic comun cu datinile și tradițiile adevărate.

Primele manifestări care ne pregăteau și anunțau sărbătorile ce urmau să vină, se petreceau la noi în casă încă de pe la începutul lunii Decembrie, cu ziua Sfântului Nicolae, căruia părinții îi mai spuneau și "Moș Crăciun", sărbătorit cu mare fast încă din primele ore ale dimineții, odată cu slujba dela biserica satului pe care ne-o ținea părintele, sosit de peste câmpuri în toiul nopții și la noi, în "locșorul nostru de credință" lipsit de păstor, ca să ne aducă "lumina cea cuvenită". Părintele care se'ncumeta să treacă peste câmpiile ce ne despărțeau de satul Islaz unde slujea, înfruntând toate urgiile naturii de peste an, fie cu viscol, ploaie și noroi "pân' la genunchi", se numea Vasile Țepordei, proaspăt eliberat din gulagurile sovietice după mulți și îndelungați ani de pătămiri și suferințe. Mi-l amintesc cam de la vârsta de 4-5 ani când, încă pe la 4 dimineața, "cu noaptea n' cap", mama mă trezea din somnul dulce să mă spăl și "să mă îmbrac frumos" că mergem la biserică "să ne spovedească popa". Cam la ora 5 dimineața începea slujba, și până mă trezeam din așternut, mama nu mă slăbea cu vorba să mă grăbesc, că "nu stă popa după noi" și "nu suntem păgâni" ca să nu mergem la biserică. Uneori, cu plapuma peste cap, cuprins încă de somnul dulce, întârziind sub tot felul de motive, o auzeam muștruluiindu-mă: "-Hai, scoal' te, păgânule, că te las acasă și te spun lu' popa că nu ești cuminte și nu vrei să vii la sfânta biserică", iar eu îi răspundeam că "sunt păgân" și vreau să stau acasă. Când se 'ngroșau lucrurile, mă alegeam cu un tras de urechi și cu o spălătură în apă rece care mă trezea imediat din "păgânism", ba apucam să o ajut și "cu un braț de

lemn”, apă la “mioare” sau altele din cele începute de mama pe care nu mai prididea să le sfârșească în graba ce-o avea.

Bunicii, pregătiți deja cu mult înaintea noastră, ne așteptau în curte tot îndemnându-ne să ne grăbim ca “să n’ajungem ultimii, și să ne facem de râsu’ lumii”. Biserica se afla tocmai în partea de sus a satului și, în drum, ne întâlneam cu alți consăteni, aflam “cine a uitat să-și ia lumânări de-acasă”, dacă “o s’avem iarnă grea, ploaie ori secetă” anu’ ce vine, chestiuni caracteristice ce se discutau până aproape de intrarea în biserică când începeam să ne facem cruce și pregăteam aprinderea lumânărilor înainte de a păși în sfântul locaș. Noi, copiii, ne strângeam în spatele celor mari și așteptam nerăbdători să se încheie slujba, să luăm anafură și să ne împărtășim, cu gândul la mâncarea ce ne-aștepta acasă și de care n’am avut voie să ne-atingem, fiind mare păcat înainte de împărtășanie...

Iarna, înduram cu greu frigul în biserică... Mulți ani nu am avut nici o sursă de căldură. Ceva mai târziu, oamenii au strâns cu greu bani pentru procurarea unui mic “godin” care, chiar plin de lemne și în foc continuu mai multe ore, nu reușea niciodată să producă mult așteptata căldură. Lemnele le aduceau oamenii de credință ai satului, iar Curcă - dascălu’ (țârcovnicul care se’ngrijea cu mult înainte de sosirea preotului să facă ceva căldură și toate cele), în pofida eforturilor depuse, nu reușea niciodată să aducă vreun comfort oamenilor înfolfiți din cap și până ‘n picioare din cauza frigului ce răzbătea din pereții rămași în permanență reci.

Trecând sărbătoarea Sf. Nicolae, așteptam nerăbdători să încropim “cetele” pentru colinde; cei circa 25 de copii ai satului, băieți și fete, începeau cu această dată să se aleagă, întâietatea având-o cei mai mari, iar ceilalți, de seama noastră, “picii”, mai la urmă.

De “Ignat”, când se obișnuia tăiatul porcilor, oamenii alergau pe uliță dela unii la alții, înarmați cu cuțite lungi, fie să prindă ori să ție porcu’ năvăș al vreunui ins ce-i alerga prin curte, scăpat momentan, fie să ajute la tranșat, la o țuică, sau pentru “pomana porcului” care se pregătea imediat după primele tranșări. Noi, copiii, în complexul de împrejurări eram simpli spectatori, indiferent că ne urcam pe spinarea porcului să-l ținem la tăiere, ori, în vremurile crude de atunci, să înfigem primii (la îndemnul părinților), cuțitul aducător de moarte în *gușa* porcului disperat ce guița din toți bojocii și răunchii de ni se făcea părul măciucă. Ca exemplu, pe Ghiță-al-nostru căruia obișnuiam să-i dau mâncare în timpul anului și îl mângâiam cu tandrețe de frate, l-am și visat câteva nopți la rând, cu gândul la privirea din ochi ce încă-i strălucea și ne *înregistra* mișcările, și la clipitul ochilor care n’au încetat nici după ce tata l-a declarat *mort în regulă și bun de prăjit*.

Nu cred că au fost vreodată mai mult de cinci cete de colindători în satul nostru, cu toate acestea, cu fiecare seară ce se apropia de Crăciun, răzbăteau parcă din toate colțurile cătunului sute de glasuri minunate care reverberau până, hăt-hăt,

în liniștea codrilor dimprejur cuprinși de veșmântul tăcut al ninsorilor. Până și câinii se retrăgeau în muțenie...

Inutil să mai spun că eram deja *în post* până la ziua Crăciunului, dar, cu toate acestea, aproape că-i dispăreau urechile porcului (puse de-oparte cu mare grijă de mama pentru piftie), sau șoricul *condimentat* cu sare colțuroasă, din bucățile date oilor pentru lins în obor, zdrobite în chip barbar, cu piatra.

Câteva zile înainte de Crăciun, se alegeau în două grupe copiii mai mari ai satului pentru a merge cu “Brezaia”, un fel de barză cu cioc de lemn împodobită în panglici colorate, iar noi, copiii mai mici, încercam să *îngrozim* “Brezaia” care se lua după noi clămpănind ca o barză supărată în cuib. “Brezaia” mergea la toate casele, dela un cap la altul, de unde se primeau bani “*de socotiță*”, cel mai adesea în monezi de 15, 25 ori 50 de bani (“*dela zgârțiți*”), sau 1 leu (“*de căciulă*”) dela cei cu mai multă dare de mână și “*buni la suflet*”. “Brezaia” o mai repetau copiii mai mari de peste 10 ani și în ziua Anului Nou, rebotezată “Capra” de-acum (“*Ța, ța, ța, căpriță, ța! / Stă ‘n poartă țața Marița, / Stă pe umăr cu donița / Cu grebla și cobilița... / Ța, ța, ța, căpriță, ța!...*”), când și cei câțiva *flăcăi* din sat porneau cu plugul și trăgeau simbolic *brazdă nouă* prin ogrăzile oamenilor urându-le an nou mănos și îmbelșugat, iar cei mici cutreierau prin sat cu “*sorcovitul*”...

Ne abțineam să colindăm pe atunci dela câteva case “știute” în sat (5 sau 6), unde nu se zărea “*lumină*”, case de “oameni” pe care nu-i vedeam deloc pe la biserică și de care, din instinct de conservare, ne feream să-i provocăm în vreun fel.

Pe vremea aceea, la începutul anilor '60, Vadul Anei, sătucul nostru patriarhal și izolat, se compunea din circa 60-65 de gospodării; la unele dintre ele, colindam câteodată și de două ori, retrași mai în întuneric, în speranța că nu vom fi dibuiți de gazdă, care se prefăcea întotdeauna că ne vedea pentru întâia oară când ne înmâna “*darurile*”. Alții, recunoșteau ceata încă dela intrarea în curte și ne luau din scurt: “- Măi, da’ voi parcă ați mai fost odată, nu!?”; iar noi făceam cale ‘ntoarsă rușinați că am fost descoperiți și în speranța că nu vom fi *spuși* părinților care, cel mai adesea, în astfel de cazuri de necinste, nu se mulțumeau doar cu admonestatul. Desigur, din exclamările de admirație la adresa noastră ce le auzeam, toate se rezumau la caracterizări generale pe seama vârstei în genul: “- Ai văzut ce mare s’a făcut al lu’ Gogoasă?”, sau: “- Ce voinic a crescut al lu’ Țărcodie!” (subsemnatul), ori: “- Ce fată frumoasă și voinică are alde Tigaie!”; bine ‘nțeles că *polocrul* era distinctual numelui propriu și se folosea cu prevalență. Pitorescul numelor căpăta contururi hazlii când se brodeau la rând, în aceeași ceată: “al lui Iepure”, “al lui Cioflic” sau “al lui Cioară”, ș.a.m.d... Din totalul gospodăriilor pomenite mai sus, cam 10 dintre ele aparțineau rudelor noastre prime, fiecare cu grad de rudenie adecvat: sora bunicii cu fiii, surorile tatălui și unchiului meu, Tudora și Maria, “*țățicile*” cum le spuneam, ș.a.m.d. În timpul corvoadelor din acel timp, în ascuns, se ajutau unii pe alții, dintre toți bunicul fiind în permanență persecutat sub diverse forme și cel mai în nevoie, fiind considerat “*capu’ tuturor*”

și al relelor, “înrațit reacționar, burghez și moșier”. Rarii străini care se abăteau prin sat erau urmăriți cu cea mai mare grijă, iar vestea apariției lor trezea întotdeauna suspiciuni, transmise imediat vecinilor care, la rândul lor, dădeau semnal de alarmă celor din preajmă. Cele trei uliți desfundate, orientate dela râu către est, spre câmp, erau străbătute cam pe la mijlocul lor de “șoseaua pietruită” (pietruită doar cu numele): ulița noastră purta numele vestitului Împărat “Traian”, cea de la stânga noastră se numea “Războieni”, iar în dreapta, simplu, “Cloșca” (fără Horia și Crișan)..

În ziua de ajun, bunica și mama începeau să facă pregătirile pentru fastul Crăciunului: se scotea făina “la aer”, se frământa coca și se *dijmuia* de felul cum avea să fie împărțită: pentru colacii mari, pentru “scovergi”, pentru colăcei și covrigi, pâine sau cozonac.

“Scovergile” sau “turtele” se făceau rotunde, numai din făină cu apă (cam de mărimea unei farfurii), se băgau în “toba” cuptorului și când erau gata, se puneau zahăr deasupra lor și se stropeau cu puțină apă. Când erau calde, fugeam să le împărțim. Porțile se lăsau deschise, vecinii făcând și ei același lucru; uneori se întâmpla să fie mai mulți vecini la aceeași casă, și atunci, întâlnindu-se în grup, se lăsau cinstiți cu un pahar de vin sau țuică, la o vorbă, două sau mai multe, spre disperarea femeilor care nu-și mai vedeau capul cu atâta treabă ce nu suferea nici un fel de amânare.

Colăceii, de mărimi variate, mama îi făcea întotdeauna în semn de cruce: cei mici, puși de-o parte pentru colindători, cei mari de împărțea la biserică, pentru a doua zi, în dimineața Crăciunului. Tot acum se împleteau și se coceau covrigii, iar femeile se apucau de “bătutul” cozonacilor ce dura uneori chiar și câteva ore’n șir, după care urma pregătirea foilor pentru sarmale, alese fiecare în parte cu mare grijă, tocatul cărnii, scosul nucilor și alesul poamelor ce erau de împărțit, aranjatul colăceilor și covrigeilor lângă fereastră, împodobitul de jur împrejur cu ștergere frumoase scoase “din ladă”, dar și altele, de cum era nevoie...

În vremea aceea, oamenii trăiau momente de crâncenă urgie și de sărăcie, totuși, se îngrijeau încă din timpul anului să-și adune cele necesare și să prăznuiască așa cum se cuvine Ziua Sfântă, de cele mai multe ori rupându-și chiar dela gură.

Noi, copiii, ne apucam încă din zorii zilei la curățatul zăpezii din fața casei, curățatul prispei, făceam potecile necesare prin curte, ajutam cât puteam cu nutrețul, tăiatul și căratul lemnelor pentru foc, cum și alte lucruri de trebuință care se cereau în jurul gospodăriei.

După prânz, cu fiecare oră ce se scurgea spre seara de ajun, deveneam tot mai nerăbdători, *fierți* în euforia care ne consuma și așteptarea ce ni se părea că se prelungește la infinit. Strânși deja în cete la ivirea întunericului, cu trăistuțele pe umăr și cu steaua ‘n frunte, înfruntând nămeții și zăpada care pe-atunci era aproape nelipsită, porneam pe la casele oamenilor cu uratul de Moș Ajun, să le vestim cu bucurie Nașterea lui Iisus:

*“Steaua sus răsare
Ca o taină mare
Steaua strălucește
Și lumii vestește
Și lumii vestește.*

*Că astăzi Curata
Preanevinovata
Fecioara Maria
Naște pe Mesia
Naște pe Mesia...”*

“Repertoriul” se consuma aproape în aceeași formă de la o casă la alta, după o ordine ce o conveneam cu mult înainte, totuși, uneori, la cererea gazdelor, “vătaful” cetei îngăduia să adăugăm listei și alte colinde pe care le știam:

*“Am plecat să colindăm,
Domn, domn să’ nălțăm,
Când boierii nu-s acasă,
Domn, domn să’ nălțăm...”*

ori:

*“Ne-au sosit colindători,
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători.*

*Și ne zic mereu, mereu,
Florile dalbe,
Și-L aduc pe Dumnezeu...”*
(“Florile dalbe”)

Cuprinși de emoția momentului, mulți din oameni ni se alăturau și cântau împreună cu noi, și nu de puține ori le surprindeam la final lacrimi ce se prelungeau pe obraji, radiind transfigurați de incantația magică, copleșiți de fericirea clipelor petrecute, singurele poate de care se bucurau la fiecare an, din încordarea pe care erau siliți s’o îndure de la stăpânire:

*“Astăzi se vestește
Și se preamărește*

*Astăzi s’a născut
Cel făr’ de ’nceput...”*

Încheiam de cele mai multe ori cu *“Ce vedere minunată”*:

*“Ce vedere minunată
Lângă Viflaem s’arată
Cerule strălucea,
Îngerul venea,
Pe-o rază curată...”*

sau *“Colindița”*:

*“Colindiță, colindiță,
Zgâie ochii pe poliță,
Că e carne și cârnaț,
Scoală gazdă și ni-l dați !”*

Îmbrăcați de obicei în straiile tradiționale de sărbătoare, membrii familiei ieșeau în pridvorul casei să ne asculte, la lumina lampei cu petrol^{*)}, la final împărțindu-se fiecăruia nucile, merele, biscuiții și covrigii cuveniți, cu mulțumire pentru colindele și vestea bună adusă a Nașterii lui Iisus. Părăsind ograda, uram gazdelor *“La mulți ani!”* și treceam la casa următoare care aștepta nerăbdătoare din prag să afle la rândul ei transmiterea măreței știri, în urări și colinde.

Bătuți de vânt și ninsoare, zgribuliți de frig, mulți ne invitau să facem urările în casă, unde, ne așezam în cerc, după mărimea fiecăruia, mai toți cu ochii la darurile pregătite de gazdă și pe care ni le închipuiam, deja, puse în traistă.

Obosiți, terminam târziu, în noapte, pretutindeni fiind primiți cu mare dragoste de gospodarii satului ce - apropiindu-se de-acum miezul nopții -, luau și ei loc în fața meselor, să petreacă în liniște și bucurie.

Întorși fiecare pe la casele noastre, purcedam *“riguros”* inventarul darurilor din trăistuță și, obosiți și moleșiți de căldura sobei încărcată cu lemne, adormeam pe nesimțite până la mijlocul dimineții următoare.

De multe ori, preotul alerga și la noi în ziua Crăciunului sau cele următoare, iar de avea timp, trecea din loc în loc și pe la casele oamenilor. Tot în această zi sau cele de apoi, obișnuiam împreună cu familia să ne vizităm rudele în sat, primeam în dar sau schimbam cozonaci și plăcintă, însă cel mai adesea, casa ne era plină de oameni care veneau să ureze familiei *sărbători fericite*, prilej să-i colindăm de la fereastră și să fim răsplătiți cu larghețe, pe măsura momentului:

*“Bună dimineața la Moș Ajun!
Foaie verde portocală,
Noi suntem copii de școală,
Am venit și noi odată,
La un an cu sănătate,*

*Maica Sfântă să ne-ajute
La covrigi și la nuci multe!
Bună dimineața la Moș Ajun!”*

Tot în cursul acestor zile, soseau și rudele depărtate de prin localitățile din jur (Fundeni sau Plătărești), și împreună cu copiii veniți, mergeam să colindăm neamurile răsfirate prin sat...

În freamătul atâtor evenimente ce se consumau pe nesimțite, așteptam cu nerăbdare de-acum să întâmpinăm sosirea Anului Nou. În funcție de vârstă, ne pregăteam biciurile de cânepă înădite “cu sfârc”, alegeam “plugușorul” ce trebuia învățat sau le repetam pe cele știute din anii trecuți, fiecare colindător având partea lui de spus.

Spre seara ajunului de Anul Nou, în clinchete de clopoței, cu vuiete și pocnitori de bici, într’o veselie și exaltare fără margini, porneam “plugușorul” pe la casele oamenilor:

*“Aho, aho!
Mâine anul se’noiește
Plugușorul se pornește
Și începe-a colinda
Pe la case a ura.*

*Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug
Ca și brazda de sub plug.
Mânați măi, hăi, hăi, hăi!...”*

Pe deasupra capului, cei mari roteau și pocneau biciurile în colțurile ogrăzii vizitate, iar cei mici strigau la finele strofelor “Mânați măi, hăi, hăi, hăi!” scuturând cu zgomot clopotele și urându-le în cor gazdelor “La mulți ani să trăiți și fericiți!”.

Încă de la mijlocul dimineții zilei următoare a Noului An, la 1 Ianuarie, de ziua Sf. Vasile, în cete mai mici de 2-3 copii, începeam să mergem cu Sorcova, urând spor și belșug oamenilor care ne primeau în casă și ne răsplăteau cu bani sau dulciuri:

*“Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să ’mbătrâniți,
Ca un măr,
Ca un păr,*

*Ca un fir de trandafir.
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fieru',
Iute ca oțelu',
La anu' și la mulți ani!"*

ori:

*"...iar la vară,
holdă rară;
în hambar,
porumbar;
iar din vie
vin să fie
să trăiți cu bucurie!"*

Sărbătorile nu erau trecute până de ziua "Bobotezei" când, după Liturghia făcută la biserică, preotul mergea din casă în casă cu agheasma să le sfințească, iar cei ce țineau post negru în acea zi, erau "dezlegați" de preot după ce beau din apa sfințită.

Emoția și farmecul momentelor trăite în cursul sărbătorilor ne stăpânea pentru mult timp; credința, cuviința discretă a oamenilor dela noi și respectul ce l-am moștenit dela ei de venerație a datinilor și tradițiilor strămoșești, ne-au ancorat, la rândul-ne, pe fâgaș curat de trăire și de simțire, fâgaș pe care, în lucrarea de față, dorim să-l împărtășim și noilor generații. Este meritul acestor oameni care ne-au îndreptat pașii pe calea cea dreaptă, care nu și-au abjurat credința în care au fost crescuți, îndurând cu seninătate de-a lungul anilor drama tuturor nelegiuirilor la care au fost supuși, strâns uniți în jurul bisericii amenințate și preoților ei care n'au părăsit-o, cu toate piedicile ce le-au fost puse.

Obiceiurile specifice, miturile străvechi și diverse care dăinuiesc și se păstrează intacte în numeroase regiuni ale țării (cu predilecție în lumea satelor), sunt dovadă de încredere că ele vor fi perpetuate din generație în generație și de acum înainte, ca un tezaur inestimabil și în același timp unic al poporului nostru, fie prin caracterul lor esențial de natură religioasă, bucuria întâmpinării Nașterii lui Iisus Hristos și sărbătorirea Crăciunului, ori quasi-laică, în tradiția speranței de belșug și de prosperitate a Noului An.

Nicolae Niță

*) _____

- Satul nu a avut electricitate până în... 1990.

COLINDE, DATINI ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN

Crăciunul - vechea și străbuna sărbătoare a iubirii de oameni - este însoțită pe meleagurile noastre, de datini și obiceiuri, de cântece îndătinat din moși-strămoși. De acele minunate colinde, care răsună dela un capăt la celălalt al românismului, cu deosebiri dialectale - e adevărat! - dar cu același fond, cu același farmec, cu aceeași frumusețe poetică fără seamăn, transmise ca supremă moștenire dela o generație la alta. Și nu numai atât, dar și ca mărturie a-tot-grăitoare a prezenței noastre înaintea oricui pe pământul pe care ne aflăm, splendidă mărturie a unității noastre sufletești, care înfruntă toate potrivniciile ca și toate vremelnicele rășluri teritoriale.

COLINDELE

Felurile colinde de Crăciun fac parte și ele din nepuizabilul tezaur al poeziei și gândirii populare, păstrătoare a tradiției și a permanenței noastre naționale. Ele sunt aceleasi pretutindeni, pe întinsul țării, deopotrivă de fermecătoare, prin cuprinsul lor adânc și etern omenesc, prin simplitatea și adesea prin naivitatea exprimării lor. Poezie și muzică de veșnică durată, ele leagă sufletul Românului din pruncie, ținând piept vremii și rafinementelor ei. Căci ele sunt și rămân la temelie neamului nostru, făcând parte din acea comoară de virtuți specifice cu care și-a despiciat drum în civilizație.

Înainte de creștinism, Romanii aveau la 25 Decembrie marea sărbătoare a desfătărilor: *Saturnaliile*. Lumea creștină asezând ziua Nașterii Mântuitorului tot la această dată a înțeles să continue o milenară tradiție populară, schimbându-i însă fundamental semnificația. Iar denumirea de Crăciun, au arătat osârdici cercetători pe tărâm lingvistic și istoric (Pârvan, O. Densușianu, Papahagi, etc.), că ea nu-i alta decât latinescul *Calatio*, transformat în graiul nostru în decursul

veacurilor. În adâncul vremii acest cuvânt exprimă momentul statornicirii sărbătorilor lunare, iar începând din al treilea veac al erei creștine, însăși data Nașterii Domnului, considerată ca începutul anului bisericesc și deci al fixării sărbătorilor de peste an, a devit un "Calatio".

Sărbătoare a sărbătorilor prin faptul că simbolizează nașterea Aceluia care "de nu s'ar fi nascut nu s'ar fi săvârșit mântuirea", Crăciunul este prăznuit ca atare, în ziua de 25 Decembrie și în următoarele două, din anul 354 în biserica creștină romană, introdus de Papa Liberius, și din 386 în biserica creștină răsăriteană, după hotărârea Sinodului din Antiohia și stăruința Sfântului Ioan Gură de Aur.

"Moș Ajunul" anticipează venirea Crăciunului. Primele colinde de Crăciun se zic și se cântă atunci: în noaptea de 23-24 Decembrie. De veacuri obiceiurile se păstrează. Copiii satelor și orașelor, înotând prin troiene și zgribuliți de frig, merg voioși, în cete, dela casă la casă, cu traista după gât, așteptând după urările rostite: covrigi, colaci, mere și nuci. Dar, de câtăva vreme, pe lângă vechiul și pitorescul obicei, au intervenit "corurile", care foarte adesea cântă orice, dar niciuna din frumoasele și străbunele colinde specifice acestei zile. Tradiția o perpetuează tot micuții, porniți încă din fapt de seară după covrigi, colaci, mere și nuci...

*...Dați-ne un covrig
Că murim de frig
Dați-ne un măr
Că ne luăm de păr...
Ne dați, ne dați,
Ori nu ne dați!*

În Banat de pildă, colindătorii spun, între altele, aceste cuvinte:

*Domnul Sfânt când s'a născut
Ziurel de zi,
Maica sfântă-așa zicea
Ziurel de zi,
Lăudați Nașterea mea
Ziurel de zi,
C'am născut pe Mesia
Ziurel de zi.*

Tot în Banat se cântă în noaptea de Ajun:

*Gazde mari nu mai dormiți,
Lilioară trandafir!
Că nu-i vreme de dormit*

Lilioară trandafir!
Și Crăciunul a sosit,
Lilioară trandafir!
Da-i vreme de colindat
Lilioară trandafir!
Și cocoșii au cântat,
Lilioară trandafir!
Da-i vreme de 'mpodobit,
Lilioară trandafir!
Și Crăciunul a venit,
Lilioară trandafir!

În Oltenia poate fi auzit următorul colind:

Astă seară-i seară mare
Florile dalbe
Dar de ce e seară mare?
Florile dalbe
Seară mare-a lui Crăciun
Florile dalbe
Când s'a născut Domnul bun
Florile dalbe
Noi umblăm și colinăm
Florile dalbe
Vestea bună să v'o dăm
Florile dalbe
La mulți ani cu sănătate
Florile dalbe
Că-i mai bună decât toate
Florile dalbe

Sau varianta munteană:

Astă seară-i seară mare
Dar de ce mi-e seara mare?
Mi-este seara de Crăciun
Când s'a născut fiul bun
Din prea maica preacurată
Din fecioara lăudată...

În Ardeal, colindul acesta începe astfel:

*Asta-i seara de Ajun
Mâine-i ziua de Crăciun
Când Dumnezeu s'a născut
Și pământul l-a făcut...*

În părțile Maramureșului, în general colindele au o savoare deosebită. Cele de Crăciun sunt excepțional de frumoase.

Iată două din cele mai caracteristice:

*Sculați, sculați, boieri mari,
Sculați voi, Români plugari,
Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători
Nu vă aduc nici un rău
Ce n'aduc pre Dumnezău
Să vă mântuiască de rău,
Un Dumnezeu nou născut
În răntil e învăscut,
Că pre ceri s'o arătat,
Un luciafăr minunat,
Foarte tare luminat,
Inima să'ntinerească,
Oamenii să-i înfrățească,
Noi vă zicem să trăiți,
Întru mulți ani fericiți,
Și ca pomii să rodiți,
Și ca ei să'mbătrâniți.*

Sau colindul Nașterii Domnului, care se zice în părțile Ieudului maramureșean:

*Sculați, gazde, nu durmiti,
Sculați, gazde, nu durmiti,
Demineața lui Crăciun
Că nu-i vreme de durmit
Ci vreme de prăznuit.
Că vine o sărbătoare,
Cea mai sfântă de sub soare.
.....
Dintr'această mică casă
Binele să nu mai iasă,
De oameni fie iubita,
Totdeauna pomenită,
De Domnul blagoslovită.*

Tot la Ieud, o cuprinzătoare colindă sfârșește cu această "mulțumită" pentru gazdă:

*Și colinda o gătam
 Sus la ceri c'o înălțăm.
 O'nchinăm pe sănătate
 Să traiască gazdele toate
 O'nchinăm cu cuget bun
 C'am ajuns Sfântu Crăciun.
 Să fii gazdă veselos
 Ca să mergem la itros,
 La nașterea lui Hristos.
 Să fii gazdă'n veselie
 Ca să mergem la litie,
 La nașterea lui Mesie.
 Și colinda nu-i mai multă
 Să trăiască cine-o ascultă.
 Și colindu-i atâta
 Cine-ascultă să trăiască!*

Pe aceeași temă, însă cu alte cuvinte și cu înflorituri și nuanțe caracteristice, este desvoltat colindul de mai jos din județul Neamț:

*Sus boieri, nu mai dormiți,
 Vremea e să vă gătiți,
 Casa o măturați,
 Masa o încărcați,
 Căci umblăm și colindăm
 Și pe Domnul căutăm,
 Căci s'a născut Domnul Sfânt
 În locașul lui Crăciun,
 S'a nascut un Domn frumos,
 Numele lui e Hristos
 Nu dormim de astăseară
 Ci ședem în privegheală
 Din seara Ajunului,
 Până'ntr'a Crăciunului,
 Ș'așteptăm pe Domnul Sfânt
 Ca să vie pe pământ
 Căci e fiul Cerului
 Și Domnul pământului.
 În seara lui Moș Ajun
 Vin copiii lui Crăciun,*

*Să cânte, să colindeze
Viață lungă să ureze
Tuturor ce sunt în casă
Și se veselesc la masă.
Hristos să le dea de toate
Viață bună, sănătate,
Și acum și la mulți ani,
Ca sa crepe cei dușmani.*

Dar, unul dintre cele mai vechi și mai mari colinde este colindul moldovenesc, de mai jos, înfățișat de G. Dem. Teodorescu și cuprinzător și al altor obiceiuri de mult apuse:

*Astă seară-i seară mare,
Florile dalbe,
Seara mare a lui Crăciun,
Florile dalbe,
Când s'a născut Domnul bun,
Florile dalbe,
Noi umblăm și colindăm
P'astă noapte'ntunecoasă
Nemerirăm l'astă casă
L'astă casă, l'ăst domn bun,
Domnul bun, jupân (numele),
El de veste cum prindea
Înainte ne ieșea
C'un clondir plin de rachiu:
Cu clondirul d'a dreapta,
Cu paharul d'a stânga;
Din clondir turnându-ne,
Din gură grăindu-ne:
Voi, patru colindători
Vă alegeți doi
Din voi,
Doi din voi mai tinerei,
Și săriți în cea grădină:
Rupeți un fir
De calomfir
Ș'o stebă de busuioc
Treceți
Mergeți
La fântână
La fântâna lui Iordan*

*Muiați fir
 De calomfir
 Și stebile de busuioc,
 Și-apoi mergeți colindând
 Doi pe urmă botezând:
 Stropiți casa,
 Stropiți masa,
 Stropiți feți
 De coconi creț
 Coconi creți s'or pomeni
 Mai frumos ne-or dărui,
 Cu daruri dela părinți
 Stropiți feți
 De fete mai:
 Fete mari s'or pomeni
 Mai frumos ne-or dărui
 Cu năfrâmi grele de fir
 Stropiți feți
 De cei bătrâni:
 Cei bătrâni s'or pomeni
 Mai frumos ne-or darui
 C'un colac
 De grâu curat
 Pe colac vadra cu vin
 Fie galbenul deplin
 C'așa-i legea din bătrâni
 Din bătrâni, din oameni buni
 Bună vreme'n aste case,
 La mulți ani cu sănătate,
 Că-i mai bună decât toate!*

Dar frumoasele colinde de Crăciun n'au ca subiect numai Nașterea Sfântă, pătimirea, faptele și minunile Mântuitorului ci unele glăsuesc, cu discrete aluzii, despre "fata mare" cu "ochii negri" care "mândra s'o gătat"...

*Printre lici cu luminici
 Printre ele cărăgele
 Printre păr, cu calopăr...*

cum o spun flăcăiașii din Salaj.

Varietatea lor e nesfârșită; colinde de tânăr, de bătrân, de păstor, vânătorești, domestice, unele fiind chiar adevărate balade, străbătute de întreg aleanul

poporului, povestitoare legate de fapte legate de viața sătească, de azi și de totdeauna.

În Ajunul Crăciunului mai este obiceiul să umble preotul cu icoana, cântând "Nașterea ta Christoase".

POMUL DE CRĂCIUN

Cât privește Pomul de Crăciun și "Moș Crăciunul", tradiția nu-i prea veche și este împrumutată odată cu înodarea legăturilor economice, în a doua jumătate a veacului trecut, din Austria și Germania. Dealtfel ca și cântecul "O brad frumos", care a păstrat melodia neschimbată a vechiului "Oh! Tannenbaum!"

STEUA

Ca și umblatul cu colindul, generalizând pretutindeni unde se află așezare de români, este umblatul cu Steaua, datină păstrată prin copii și tinerei și practică în fiecare an din ziua întâi de Crăciun, și până la Sf. Ion (7 Ianuarie). Odiu cei care umblau cu steaua erau îmbrăcați ca și irozii în costume exotice. Cântecul de stea s'au păstrat ca și colindele, fiind cântate azi ca și în mult depărtata vreme. Cele mai cunoscute și răspândite cântece sunt acelea culese cu 110 ani în urmă de Anton Pann și păstrate nealterate prin nenumăratele ediții tipărite în toate colțurile țării. Unul dintre acestea, și pare-se cel mai vechi, este publicat de A. Pann în fruntea culegerii sale de cântece de stea:

*Steaua spre Răsărit strălucește
Steaua Împăratului se ivește
Steaua cu raze mari luminează
Sfânta naștere adevărează
Că s'a născut astăzi cel prea vesnic
Mesia Christos cel puternic
.....*

Dar printre cele mai obișnuite cântece ale colindătorilor cu steaua este "Trei Crai dela Răsărit":

*Spre stea au călătorit
S'au mers după cum citim
Pân'la Ierusalim...*

VICLEIMUL

În zilele de Crăciun când se cuvine “toată grija cea lumească să o lepădăm” continua tradiția *Vicleimului* (“Irozii”), reprezentare teatrală religioasă primitivă, care deși asemănătoare vechilor Misiere, este specific și străvechi românească. Interpretată de actori ad-hoc ea este menită să țină trează amintirea nașterii Domnului și a evenimentelor imediate în legătură cu sfânta întâmplare. Dacă “Vicleimul” a pierdut în parte din spectaculosul de altădată, a păstrat însă tot pitorescu și toată poezia sa.

JOCUL PĂPUȘILOR

“Jocul păpușilor”, spectacol lumesc nu religios, foarte popular în trecutul mai îndepărtat și mult prețuit la curțile domnești și la cele boierești, a dispărut odată cu depărtarea teatrului modern și cu deciderea “păpușarilor” înșiși, care au fost premergătorii actorilor și regisorilor de azi.

Progresul a înlăturat unele obiceiuri, dar poporul a păstrat cu nealterată pietate tot ceea ce este legat indestructibil de obârșie și de credința lui. Tot ce reflectă specificul, inteligența și permanența lui.

SPICUIITOR

Ziarul “Cuvântul”, Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940

Grafica: Demian. Revista “Sfarmă Piatră”, Anul I, Nr. 6, 20 Decembrie 1935.

SĂRBĂTORILE ÎN ȚARA FAGILOR

de Barbu SLUȘANSCHI

*"Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lunghi troiene călătoare adunate'n cer grămadă; -*

*"Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare
Ca fantasme albe plopii înșirați se pierd în zare,
Si pe 'ntinderea pustie, fără urme, fără drum
Se văd satele pierdute sub clăbucii albi de fum"...*

Astfel evoca Alecsandri, chincit în gura sobei, în conacul dela Mircești, iarna copiilor gălăgioși și veseli, pe care Coșbuc îi zugrăvește cu atâta vioiciune în neuitat sa *"Iarna pe uliță"*. E anotimpul săniușului, al zurgălăilor și al steluțelor de fulgi imaculați, pe care parcă mâini dalbe de îngeri îi cern spre pământ, culcuș candid pentru pruncul Mântuitor al lumii.

Iarna, încărcată de griji pentru năpăstuiții soartei, e anotimpul bucuriei copilărești, vrăjită de farmecul Crăciunului, împodobit de colinde, de steaua nașterii, de plugușorul Anului Nou, aducător de covrigi și gologani, de procesiunea Iordanului.

COLINDE ...

Amintirea nostalgică ne poartă departe, din pragul Crăciunului de azi, spre văile natale rămase pierdute în miază noapte. Măgurile de făget - stejăriș ale Cosminului dorm acum sub mantia de dantelă a chiciurei agățată de ramuri. Văile Ceahorului și-au îndulcit unduirea sub troienele de omăt. Peste căsuțele scunde, fumul se înalță azuriu în văzduhul sticlos de ger. E atâta pace și mulcomire, de parcă ar ști pământul că s'a pregătit ivirea printre muritori a Izbăvitorului, în chip de copil buclat, născut în ieslele umilinței și mărirea nepieritoare a duhului mântuirii de păcate.

În preajma sărbătorilor Nașterii Domnului începea o fierbere mare prin toate casele. Gospodinele nu-și mai dădeau rînd cu treburile, cu cumpărăturile, cu deretecatul și pregătirea prânzurilor de prăznuire. Copiii casei nu mai sunt de nici un ajutor, dispar prin șuri, prin grajduri. Câte două trei glasuri subțirele se ițesc pe modulațiile gingase ale unui cântec sfânt. Un glas mai gros ține isonul ici-colo. Sunt colindătorii în pregătire. Toți copiii satului s'au împărțit pe "echipe" de prietenie sau vecinătate. Un băiat mai răsărit știe rîndul încă de acum doi ani. El este maestrul de cântare al celor mai mici pe care-i învață și probozește. Câte un picic mai isteț, cu ochii ca două mărgele de smoală, cu glas dulce, prinde cu lăcomie cuvintele sfinte și viersul străbun. El va fi adevăratul protagonist.

Ultimii gologani sunt cheltuiți pe hârtie poleită și pe iconița de țiplă a Nașterii Domnului. Mâini îndemănatece înclece din lemn și hârtie o stea minunată în cinci, șapte, nouă sau douăsprezece raze, legate între ele cu ghirlande colorate. O luminiță va pâlpa înlăuntru și va da căldură culorilor iconiței și nasurilor înroșite de ger ale colindătorilor.

După atâtea pregătiri, seara cea mare se apropie, întâmpinată cu emoție - bății de inimă. Vătaful micilor colindători a găsit un clopoțel cu sunet argintiu și un băț noduros pentru câini și rivali rău-voitori. De pe la patru după amiază când ziua începe a se înclina spre amurg, vitejii noștri crainici ai Nașterii Mântuitorului pornesc prin sat. Întâi la mătuși darnice și la unchi generoși. Apoi, luându-și inima în dinți, pe la domnii și doamnele dela școală care le-au vorbit cu atâta căldură despre datinele strămoșești. Prin străini și prea departe nu se duc, căci seara satul e în stăpânirea celor mari - care împărățesc peste lumea colindătorilor.

Sfioși, colindătorii se apropie de o strașină sub care licărește lumina roșcată a candelii dinlăuntru.

*...Dar auzi! - cățelul latră
S'aud șopote 'n ogradă
Si s'adue sub opincă
Scârțâitul de zăpadă...
Licărind o raz'atinge
Geamul ușii dela tindă.
De trei glasuri legănată
Se'nfiripă o colindă...
(O. Goga)*

Glasul prichindelului înzestrat de ursitoare străbate melodios. Vătaful mormăie gros și dă curaj mititeilor colindători pitiți în dosul stelei. Și crainicii cântă "Florile dalbe" învâluind melodia în argintul sunetului de clopoțel.

*Sculați, sculați boieri mari,
Florile dalbe,
Că vă vin colinători,
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători
Si v'aduc un Dumnezeu
Să vă mântuie de rău.
Un Dumnezeu nou născut
Cu flori de crin învăscut...*

Abia sfârșesc, își dreg glasul tușind și-și șterg nasul cu mâneca și pornesc de-avalma cu povestea celor trei crai dela răsărit care cu steaua au călătorit și au ajuns, după cum citim, până la Ierusalim. Vocile se mai poticnesc, clopoțelul răsună biruitor peste ele, dar totul se isprăvește cu bine și cu rușinarea lui Irod.

O mătușă mai miloasă îi poștește în tindă și deschide mare ușa dela odaia încăpătoare. Copiii mai cântă odată cântecul crailor dela răsărit, și încheie cu cântecul de stea:

*"Steaua sus răsare
Ca o taină mare
Steaua luminează
Si adeverează
Că azi Prea Curata
Si Nevinovata*

*Fecioara Maria
Naște pe Mesia..."*

Copilașii mici ai casei cască ochii și gurile mari la minunăția stelei. Colindătorii îndeasă cu nădejde desaga aproape plină de covrigi, mere și nuci. Gospodarii de modă nouă le mai dau și câțiva lei nesunători, care, împreună cu banii adunați dela învățători vor face o adevărată bogăție.

Și așa, trei zile și mai mult, colindătorii noștri vor bate cărările satului până ce cu mare greu părinții îi vor strânge pe lângă casă, iar colindătorii se vor pregăti pentru uratul de Anul Nou.

I R O Z I I

Flăcăușii mai răsăriți ai satului între cincisprezece și douăzeci de ani, au pus în lucrare un plan mai mareț. Cu săptămâni înainte, Vicleiemul, copiat în roluri a fost împărțit între șefii spirituali netăgăduiți ai generației. Rolul greu și mai dramatic este cel al lui Irod. Trebuie un glas mai adânc și mai fioros. Irod este și șeful trupei și regizorul. În raza Cernăuților, în Mahala, Ostrița, Boian, apoi în Ceabor, Cosmin și alte sate Irozii s'au pregătit pentru marele eveniment din seara ajunului. Printre ei sunt și elevi la școlile mari ale orașului, dar unele trupe sunt numai băeți de țară. Puțini au costume speciale. Cei trei magi, ca și ofițerul, poartă haină națională, cămăși înflorite și de-a curmezișul pieptului o eșarfă lată de tricolor. Doar Irod are o mantie roșie. Ofițerul are coif de carton poleit, magii și Irod coroane zimțate. Săbiile sunt frumos cioplite din lemn și argintate. Doar Moșul Irozilor poartă zeghe sau un suman peticit dacă nu un cojoc întors pe dos. Si-a făcut un nas lung de petică roșie și și-a îndesat o cusmă de păr de capră.

Nu era casă românească mai răsărită în Cernăuți care să nu fie știută și cinstită de vizita Irozilor în seara de Ajun. Cei mai mulți se pregăteau anume ca să vină în oraș uneori destul de departe. Era o tradiție veche a legăturii sufletesti dintre Cernăuțul românesc și sate din împrejurimi. În aceeași casă veneau două și trei trupe de Irozi în seara Ajunului și erau totdeauna primiți cu dragoste și cu respectul convenit tradiției. Fără colindători și Irozi, ajunul nu mai era Ajun, Crăciunul nu mai era Crăciun, dar nu s'a întâmplat vreodată să lipsească.

Flăcăii dovedeau uneori un real simț dramatic și spectatorii erau prinși de jocul realist cu care actorii interpretau Vicleimul de mult știut. Dar acesta era farmecul sărbătorii: că trebuia să se desfășoare după regulile cunoscute. De aceea unii Irozi care la sfârșit cântau un cântec de oraș, de "modă" sau un mars național (cu jalnica melodie a "fraților compatrioți") erau imediat cenzurați de spectatori, dar puține trupe de Irozi se întâmplau să gresească astfel împotriva tradiției.

Cine nu cunoaște Vicleimul? Irod își întreba sftnicul credincios ce se mai întâmplă. Acesta îi prezenta pe cei trei magi prinși de iscoade. Irod îi întreabă cine sunt, de unde vin și încotro merg. Magii, Baltazar, Gaspar și Melchior îi răspundeau cine sunt și ce vor:

*"Din scripturi am înțeleș
C'o să nască pe pământ
Împăratul nou și sfânt.
De-o stea ne călăuzim
Pe Christos să-l dovedim
Lumii să-l propovăduim".*

Irod se înfurie, căci nu îngăduie alt Împărat al pământului mai presus de sine. Dar Magii nu se sperie și Irod recurge la viclenie ca să poată ucide Pruncul Dumnezeiesc. Le spune Magilor să-L caute și să-L afle pe Isus, apoi să-l anunțe ca să i se închine și el. Dar Magii după închinare, se întorc în țara lor pe alt drum. Atunci Irod va porunci uciderea pruncilor dar Isus va scăpa prin fuga în Egipt. Monologul de încheiere al lui Irod este un blestem versificat. Aici era piatra de încercare a interpretului.

COLINDĂTORI LEGIONARI

De prin 1935 se înfiripase în Cernăuți un cor al studenților legionari. Mai erau acolo coruri studentești. Dar sub conducerea maestră a profesorului Scarlat și a fraților Mircea și Bujocel Hoinic, corul legionar al studenților se înălțase la un nivel de artă superior. Veni Ajunul. Și atunci colindătorii legionari își arătară măsura. Nu vom putea evoca clipele de încântare petrecute în serile de Ajun din 1936 și 1937. De unde coborau acele glasuri contopite într'un fluid muzical atât de suav, încât nu mai era cântec, ci armonie serafică? De unde acele colinde de o gingășie nepământească?

*Colinde, colinde,
Iată vin colindători...*

Și apoi acea colindă despre Crăciunul săracului, de ți se strângea inima auzind-o. Farmecul se transforma în încremenire, atât era de frumos. Era aproape prea frumos. Acest dar de Ajun al colindătorilor legionari a fost cel care mi-a adus cea mai mare bucurie din câte am avut vreodată. Era un Moș-Crăciun ceresc.

Amintirea evocă nostalgic atmosfera serii de Ajun, rămasă departe în țara de miază-noapte cotropită de străinul necredincios. Ce Crăciun va fi acolo anul

acesta? Sufletul se umple de durere. O întreagă țesătură de viață, închegată din deprinderi seculare, s'a destrămat dintr'o dată.

A M I N T I R I

De două generații, eram ruși de viața satului. Dar sufletul nostru stăruia acolo, în jurul celor două case bătrânești din Ceahorul Cernăuților. În casa mai veche păstorise străbunicul, ajuns mai târziu mitropolit al Bucovinei, venerabilul Samuil-Silvestru Morariu. Lui îi urmasse bunicul, Artemie Berariu, apoi fiul lui Alexandru, fratele mamei mele. Timp de mai bine de o sută de ani Ceahorul, în care a copilărit mama, era cheia legăturii noastre cu pământul. Acum au rămas numai morminte și case pustii. Biserica nouă și casa parohială le clădise bunicul. De acolo au pornit și s'au păstrat până în oraș tradițiile vechi de sărbători ale familiei și dragostea de datina românească. Si așa era în toate casele preoțești ale Bucovinei și în familiile orașenești care descindeau din ele.

În casa bunicului postul era ținut cu sfințenie. Acolo joc de cărți nu s'a pomenit, iar dans numai la nunți. Dar din vechime s'au respectat prăznuirile sărbătorilor cu bucatele lor speciale, care apăreau pe masă odată pe an.

De Ajun se ținea post negru până la cină, alcătuită și ea numai din mâncări de post. Primul fel, cu răsturnarea principiilor gastronomice, era grâu fiert îndulcit cu miere. Grâul se pisa în piuă de lemn, ca să fie muiat, se fierbea ceasuri multe, apoi răcit se îndulcea cu miere și se amesteca cu mac pisat și cu nuci. Trebuia să fie un fel de preparare a grâului foarte vechi, asemănător cu coliva ce se face în Moldova și Muntenia. Dar grâul nostru nu e uscat, ci moale ca terciul. Al doilea fel e peștele fript în untdelemn, la care ultima generație a adăugat peștele marinat. Al treilea fel este borsul de sfeclă, limpede, cu colțunași mici de aluat, umpluți cu morun sărat, numiți "pehincile Domnului". Desertul e compus din compot de pere și prune uscate, dar n'am văzut vreodată să-l fi gustat cineva, deși nu a fost Ajun să fi lipsit de pe masă.

Ca băuturi era permis rachiul de secară, care azi nu se mai găsește, în care se topea zahăr ars după un procedeu special pe care-l țineau secret, - apoi vinul alb.

În casa bunicului nu s'a pomenit pom de Crăciun. Noi deci crescuți în orașe l-am avut din copilărie, iar părinții nu l-au privit ca pe o înstrăinare și derogare dela tradiție, ci ca pe o îmbogățire a bucuriei de sărbători a copiilor. Îngerii de mătase, clopoțeii de stilă, pletele de beteală argintie, țurțurii de cristal, - apoi păpușile surorilor, caii de lemn, trâmbițele, jocurile de cuburi ale băieților au rămas învăluite în farmecul primei ului, când bogăția fastuoasă a pomului cu lumânările aprinse ne scotea din piepturi strigăte de încântare. Războiul cel mare

încă nu venise, erau timpurile când traiul era altfel, așa cum nu-l mai puteam înțelege noi, cei crescuți în zbuciumul refugiului care a urmat îndată, atunci ca și acum.

Zilele de sărbători au rămas pentru noi zile ale cultului familiei. Se adunau neamurile, casa era plină de copii și apoi venea pelerinajul la bunicul, patriarh al preoțimii bucovinene. Dar e atât de mult de atunci... Cu noi, cei de azi, va pieri și amintirea unor vremuri atât de greu de smuls din trecut, și care apar palide prin apa timpului...

DE ANUL NOU

Cine n'a știut "Plugușorul" pe de rost, măcar odată în viață? Nefericit om. Până în preajma adolescenței n'a fost an să nu umblăm cu uratul în seara de ajun și cu semănatul a doua zi. Năvăleam în case și spre groaza gospodinelor, semănam cu grâu parchetul proaspăt măturat și lustruit:

*"Să trăiți să'nfloriți
Ca merii ca perii
În toamna cea bogată
De toate 'ndestulată".*

Produsul uratului se transforma apoi în patine. Căci noi copiii orașului nu știam de mere și covrigi, ci de tort servit cu tacâm de argint. Principalul era ca datina să fie menținută.

În Suceava a fost un elev de curs superior, mare cântăreț și temperament care trepida de dragoste de viață. "Vine Anul Nou" - spuse el câtorva colegi. "Stim ura, avem buhai și harapnic, dar ce cântăm?" Căci nu exista vreun cântec de Anul Nou. "Fă tu un cântec" - îi spuseră colegii. Si atunci tânărul Emilian scrisese versurile și alcătui din reminiscențe melodia lui "Mâine anul se'noiește" - pe care azi îl știe toată țara drept cântec anonim. În seara ajunului Anului Nou răsună compoziția nouă care deveni apoi cântec "popular":

*Mâine anul se 'noește
Plugușorul se pornește
Si-om începe-a colinda
Pe la case a ura*

*Iarna-i grea, omătul mare
Semne bune anul are*

*Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug.*

*Seara Sfântului Vasile
Fie-vă boieri de bine,
Si 'ntru mulți ani să trăiți
Si la anul să 'nfloriți.*

Anul următor Suceava toată, apoi Bucovina toată cânta această urare simplă și cu melodie vioaie. Au trecut ani, și mai târziu abia am aflat cine e autorul: tatăl meu. Dela dânsul și dela mama am învățat de mici copii urări și colinde între care frumoasa colindă bănățeană "O, ce veste minunată" - pe care astăzi o cântăm pe voci în fiecare seară de Ajun, când mama își mai aduce aminte de vestita ei voce de mezzosopran de altă dată.

IORDANUL

Prin tradiție Iordanul îl petreceam în casa bunicului. Să fi fost troiene mari care să ne împiedice să mergem la Ceahor sau ger năpraznic. Da, oriunde am fi fost, dela Bobotează n'am lipsit. Taina sfințirii apei ne apărea plină de har și de mister și posteam cu sânge până după înghițitura de aghiasmă care deslega opreliștea mâncării. Admiram splendidele troițe săpate din ghiața lucie și translucidă care vegheau masa sfințirii, bloc de ghiață pe butuci de ghiață. Troița astfel împlântată din faptul gerului rămânea toată iarna în bătaia viscozelor se acoperea pe creștet și pe brațe cu o hlamidă de zăpadă, și se ridica spre cer în abur odată cu căldura soarelui de primăvară.

Venirea preotului cu sfințirea era o clipă de emoție. Aveam impresia puternică a descinderii unui trimis al Domnului și doar viersul tradițional, cu isonul ținut de dacăl risipea solemnitatea momentului. Mă trezeam îngânând cu un fel de bucurie: "În Iordan botezându-te Tu Doamne"... Era în acest viers o putere se deslegare, ca în orice taină îndeplinită. Cine poate lămuri ce adâncuri ne sunt legate de săvârsirea datinelor creștinești - desi educația vârstei noastre, raționalistă și laică nu ne-a apropiat niciodată de trăirea lor? Este sădită ritului o putere elementară și poate cel mai mare bun pe care l-am salvat din copilărie: că în adâncul sufletului nostru datina și ritul și-au păstrat o virtute activă.

Ajunul Iordanului era prăznuit ca și ajunul Crăciunului cu masa de bucate de post. Ultima zi de sărbători era o zi de melancolie. Pomul de Crăciun își aprindea ultima dată podoabele strălucite. După o plutire în farmec care durase două săptămâni proza cotidianului mijea iarși în zarea existenței. Colinde, Ajun, Irozi și

Vicleim, uratul Anului Nou, Boboteaza - erau "clipele suspendate" ale unui drum de vrajă, de care ne despărțeam cu atât mai greu cu cât îl trăisem mai adânc.

Suntem de formă orășeni civilizați. Dar sub scoarța subțire a "civilizației" purtăm în noi împlântat adânc pe omul patriarhal ferecat de datini și credințe, fără de care traiul nostru pe pământ nu ar mai avea sens. Sărbătorile sunt prilej de reculegere în cecece este mai profund și mai bun în noi și prilej de contopire cu sufletul mare și etern al neamului acestuia creștin și românesc.

Barbu SLUȘANSCHI

Ziarul "Cuvântul", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940

CRĂCIUNUL ROMÂNESC

de Vasile BĂNCILĂ

Sărbătoarea Crăciunului are multe semnificații. Una și cea dintâi este în legătură cu ideea de naștere, de nouă începătură în lume. Acum s'a născut Iisus Hristos, Mântuitorul făgăduit omului chiar dela început, de când a căzut în păcat. În cele trei zile ale Crăciunului, în ajunul și zilele care îl urmează, trăim ideea împărătească a nașterii Celui care avea să introducă în istorie pe noul Adam. Altă semnificație este în legătură cu ideea copilăriei. Nici când ca la Crăciun copilul nu tronează mai mult în preocupările, gândurile și toate trăirile noastre. În aceste zile de mare praznic sărbătoresc, se bucură în primal rând copilăretul creștin din toată lumea. Mai mult: se bucură însuși copilul care a fost în noi, adulții, altădată. Din lumea feerică și parcă de pe alt tărâm a copilăriei noastre uitate, încep să învie amintirile, să se legene ademenitor, ca funigeii de vis și să încropească o lume frumoasă, un paradis pe care l-am pierdut.

Parcă și acum auzi zăpada scârțâind sub tălpile mici și parcă vezi stelele clipind sus în seninul atât de înalt și totuși atât de prietenesc, așa cum el nu se arată decât copiilor! Crăciunul e și ziua amintirilor, e ziua când și adulții devin, într-o privință, copii... Dar nu numai atât. Copilul cel mai mare, copilul dumnezeiesc al Crăciunului, este Hristos însuși. La Paști, ne gândim la Cel ce a murit pe cruce, la jertfa cutremurătoare, la figura bărbătească și îndurerată a Mântuitorului. La Crăciun, ne gândim la copilul Iisus, la Cel din iesle. Și sufletul nostru se odihnește poposind asupra acestei imagini fragede, care ne face să uităm durerile și să lăsăm cele mai curate nostalgii spirituale să bată din aripi, în cea mai discretă și mai ispititoare dintre surdine... Mai ales în Occident, unde mediul burghez îmbătrânit simte nevoia unui contrast, se vorbește la Crăciun de "micul Iisus". E nevoia de a căuta copilăria, de a trăi ideea copilului, de a o răsfăța chiar, de a se extazia în fața ei... Pe de altă parte și în legătură cu aceasta, e la Crăciun o semnificație pedagogică. Acum copiii sunt sancționați pentru faptele lor de către cel mai bătrân și mai popular pedagog al lumii care este moș Crăciun... Un pedagog plin de blândețe, de resurse și de umor, care aduce daruri copiilor buni, dar care altădată știe să salveze prestigiul pedagogiei și să fie neîndurat cu cei răi. Nici la Paști, nici

la Sfântul Neculai, nici chiar la Anul Nou, nu e atât de accentuată ideea răsplătirii pedagogice a copiilor prin daruri, cum este la Crăciun, ziua cea mai mult dorită de copii.

Pentru noi cei mari și mai cu seama pentru țărani noștri, mai e la Crăciun și ideea odihnei și a petrecerii. Crăciunul vine în miez de iarnă când se spune, cu drept sau fără, că unii țărani hibernează oarecum. Și cum tot ei au acum bucatele adunate în hambare, pot să părăsească asceza alimentară a verii și a celorlalte epoci de muncă încordată și să se sature! Măcar odată pe an ori cu unele excese. E și acesta un fel de rit îngăduit foarte rar și care aduce oarecare echilibru în igiena țărănească. Dar nu e numai atât. Fiindcă am vorbit de țărani români, să spunem că tot acum e pentru el vremea celor mai multe și mai spectaculoase datini. Din ajunul Crăciunului și până la sfântul Ion e un cortegiu de datini, e de fapt un fel de piesă în cadru cosmic, ce se joacă în timp de două săptămâni. Într'un fel, acum nu sunt mai multe sărbători, ci e una singură cu explozii festive succesive. O singură sărbătoare sau o procesiune de sărbători - și de datini. Aceste datini au o origine foarte îndepărtată. Ele amintesc de romani, de elini, de daci, de Asia, de peninsula balcanică, și sunt unele, cum sunt colindele, pentru care anume cercetători caută începuturi chiar în preistorie... Și atunci, o altă semnificație a Crăciunului e că ne amintește de ce e mai vechiu în noi ca popor, de cea dintâi copilărie a noastră ca neam și chiar de vremurile nebulonse, legendare, care s'au tors în aceste locuri înainte de a veni noi pe lume. Prin Crăciun facem deci o adevărată baie spirituală de istorie, de arheologie, de etnografie. Dacă vrem să adâncim aceste lucruri, avem acum prilejul să ne oglindim în începuturile noastre ca neam și să înțelegem mai bine misiunea noastră, căci numai cine nu uită de unde a plecat, nu-și rătăcește drumul. Revenirea la izvor e cea mai bună terapeutică pentru un neam. Dar se va spune: aceste datini au venit de pretutindeni, în foarte mare parte. Legende, superstițiile, cultele, obiceiurile, sărbătorile, au călătorit mult în istoria omenirii, s'au atras ușor, s'au contopit adesea, după o chimie sufletească de ciudate valențe... după cum, iarăși, e adevărat că altădată produse similare s'au născut spontan în regiuni deosebite. În datinile românești putem desluși influențe, contaminări, așa de variate, încât multe din ele formează un adevărat bazar folcloric. Și totuși, aceasta nu infirmă nimic.

Mai întâi, obiceiurile noastre nu sunt și la apuseni. Acolo creștinismul medieval a combătut foarte mult folclorul, iar mai târziu s'a adăugat viața burgheză. Din cauza aceea, s'a produs în acele părți o secetă jalnică de datini: Noi ne individualizăm, ne specificăm, din acest punct de vedere, față de Apus. Tari și bogați prin sărbătorile și datinile noastre, avem ce opune a celui Occident, care ne tiranizează cu prestigiul lui din alte domenii. Folclorul de Crăciun, ca și cel din alte epoci, ne dă deci putința să ne afirmăm în direcția autohtonizării și aceasta tocmai față de principalul agent de înstrăinare a noastră. Pe urmă multe din datinile noastre sunt numai la noi, ele negăsindu-se și la popoarele vecine. Deci alt element de individualizare.

Dar partea cea mai însemnată e că în jurul acestor datini, chiar daca odinioară au venit din alte părți, s'a structurat spiritul românesc. Ele fost românizate, adânc și specific localizate și transformate de sufletul nostru.

La Crăciun, în mijlocul obiceiurilor românești, ne regasim deci pe noi, în ceea ce este mai tipic al nostru. Si în acest caz Crăciunul are sau trebuie sa aibă pentru români, mai ales doua sensuri precise. Unul e cel de naștere cum am văzut. Altul e cel de autohtonie sau localism românesc. La un loc, aceste două sensuri înseamnă **naștere întru românism**. Crăciunul capătă prin urmare un înțeles misionar pentru noi. În generala înstrăinare de structură care ne cuprinde - chiar când avem voința formată sau entuziasmată de a fi români - sărbătorile Crăciunului ne cheamă la realitatea necesară organică, la istorie, la miturile originare în care s'a făcut plămada noastră!

Crăciunul e religie, dar el este încă ceva pentru noi: e un moment de misiune. Din cauza tezaurului de datini cu care vine el. Aceste datini trebuie să le studiem și să le păstrăm în forma lor, pentru interesul și frumusețea lor în sine. Dar trebuie să mergem mai departe și să descifrăm în ele sensuri spirituale, modalități de a fi. Aceste modalități de a fi, constitutive sufletului românesc, ne vor ajuta să înțelegem drumul pe care urmează să umblăm în viitor. Popoarele mai mult decât indivizii, trăiesc mai mult printr'un destin spiritual. De fapt nu trăiesc decât prin acesta. Sărbătorile bogate ale Crăciunului românesc ne spun și ele că avem o personalitate a noastră și deci dreptul la o misiune. Iar aici dreptul înseamnă datorie. Acum când începe an nou în istoria românilor prin iruperea în existență a legionarismului, trebuie să punem la contribuție și sărbătorile. Legionarismul e o chemare dinamică în noi înșine. În această chemare, Crăciunul poate fi un moment, unul din cele mai pline.

La Crăciun s'a născut Mesia. Dar tot Crăciunul cată să fie folosit într'o pedagogie națională ca un prilej de naștere întru românism. Datinile lui bogate sunt un minereu de preț, din care se poate extrage aur pentru sufletul și rostul românesc.

Vasile BĂNCILĂ

Ziarul "Cuvântul", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri, 25 Decembrie 1940

NAȘTEREA DOMNULUI

de Valeriu CÂRDU

Clopotele vestesc pogoare dintru cele de sus.
Pe Iisus, cel în vecie mântuitor lumii, luminile îl poartă peste țările noastre de împărați și ciobani.

Îl primim în inimă, îngenunchiați în pulbera de aur a evlaviei.
O lume veche se pregătește de'nserare.

Stele Crăciunului vestesc Răsărit plin.
Ieslele odihnitoare de Mântuitor cuprind nădejdea lui Simeon.

Uneori, oamenii au uitat semnele Cerului, dar până la sfârșit, lumina cea adevărată a biruit întotdeauna, alungând în peșteri damnate șerpii urii și-ai păgâniei.

Țările românești se deschid mântuirii.
Iisus e printre noi!

Codrii ardeleni, de vânjos gorun domnesc, plaiurile arborose, cu dulci coline colindătoare în frunzișul fagilor împrejmuitori de Putne, Dragomirne și Sucevițe, Banatul cântecelor, Basarabia grâielor ca mătasa îngălbenită la soare, a hambarelor de belșug, Moldova - și șesurile dunărene - toate acestea îs sub semn astăzi.

Iisus e printre noi!

Da, am îngenunchiat, și inima ni-i deschisă pentru lumina cea mare.
Irod a vărsat sânge, dar crinul împărătesc s'a înălțat, căci voia cerului a fost mântuire.

Clopotele cuprind Țara.
De pretutindeni, isonul lor învoburează azururile.
Dumnezeu veghează, din veșniciile Lui atotcuprinzătoare, peste omenia noastră.
Fruntea ni se pleacă. Îl simțim între noi pe Domnul Iisus, așa cum l-au vestit profeții și semnele, pentru acel Vifliem de luceafăr dumnezeesc.

Smirnă și tămâie fie-ne inima!

Cântare de nădejde și victorie.
Țărâm înalt, sufletul!
Îngenunchiere.
Căci, din inima Lui bunătate, pentru noi, doritorii, Iisus a început să meargă
blândeță și dragoste peste plaiurile românești.
Crăciunul, sărbătoare de pace și bucurie, ne săvârșește întru bunătate.

Auziți zvonul colindelor?

Domnul Iisus își duce peste veacuri lumina.

Valeriu CÂRDU

CRĂCIUNUL NOSTRU

de Ilarion COCIȘIU

Seară de ajun.

Seară înfiorată de cântecele care vestesc nașterea Mesiei, aducând la fiecare casă un cuvânt bun și alungând pentru câteva zile nourii grijilor lumești, făcând loc în suflete, bucuriei creștine.

La casa cu fată de măritat s'au oprit acum colindătorii. În fața mesei cu daruri - colac de grâu curat, împodobit cu mere roșii, cu nuci aurite, și iederă verde, flăcării s'au împărțit în două cete și colinda lor pare oficiere în fața altarului. Povestea minunată se țese din cuvinte simple cu sens adânc.

Daliană fată dalbă...

Vine marea turburată sfărâmându-și valurile de țarmuri stâncoase. În unde:

*Duce lini, duce mălini
Si brazii din rădăcini,*

printre ei înoată un bour sur cu coarnele aurite, purtând în ele

*Leagăn verde de mătase
Împletit în vițe șase.*

Dar în leagăn cine șade? E fata colindată ce coase și chindeșește.

*La prapori bisericești
La năfrămi împărătești,
La batiste voinicești.*

Bourul înoată spre mal și cântecul fetei răsună duios departe, întrecându-se cu sbuciumul mării. A auzit împărăteasa cântecul, ce nu e mojicesc ci e cântec

împăratească și-și trimite surorile cu mănunchiuri de flori, să roage pe fată să nu mai cânte, că împăratul e dus la vânătoare și e timpul să se întoarcă. Desigur auzindu-i cântecul, va îndrăgi-o și de împărăteasă va uita...

Drept răspuns fata-i trimite vorbă că nu cântă pentru împărat, ci cântă de dorul inimei, pe care vrea să-l stâmpere. E logodită și azi, mâine, nunta vine, să o ducă:

*Peste văi și peste munți
La părinți necunoscuți!...*

A amuțit glasul colindătorilor.

S'a ridicat în oftat prelung iia înflorită cu pui, pe pieptul feciorelnic al fetei colindate. Si încă mult timp va fi urmărită de ecoul refrenului:

Deliană fată dalbă...

Zăpada scârțâie sub pașii grei.
Colindătorii s'au apropiat de casa păcurarului.

*Ler flori dalbe, flori de măr...
Ferice de el, că are oi multe,
Câte flori pe munte,
Si-are miorele
Câte brândusele.
Si mai are doi barbeci
Cu lâna de argint.*

S'a lăudat ciobanul, că-și va ierna oile în fundul mării. Marea 'a supărat și i-a răspuns că va veni:

*Turbure, turbată
Mare 'nveninată,
și-i va îneca oile.*

Ciobanul nu se teme, pentru cei doi berbeci lăi:

*În coarne s'or plesni
Marea-or împărți
Oile-or ieși
Pe picior de munte*

*Unde iarba-mi crește
'N patru se'mpletește.*

Iată-i intrând în casa unui tânăr:

Junelui bun...

De când tânărul a plecat, a venit leul în curte și a făcut mari pagube. Junele supărat, încalecă murgul și saltă în vârful munților la poalele brazilor unde

*Găsește leu adormit
Sub un fag mare 'nfrunzit.*

Leul se trezește și-l întreabă de i s'a urît cu viața, dar tânărul îi spune că vrea să se lupte. Si se luptă:

*Zi de vară
Până 'n seară,*

când junele învinge și-l leagă, aducându-l jos la câmpie. Câți îl văd îl fericesc și fericesc pe mama ce l-a înfășat, că a crescut voinic,

*Ce aduce leu legat,
Leu legat, nevătămat.*

Colindătorii se apropie de casa unei bătrâne. Versul de mioriță curge sprinten și maica bătrână cu brâul de lână, devine în colindă, Maica Domnului, ce-și caută fiul sfânt, întrebând:

*Juni colindători,
Pe unde-ați umblat
Si mi-ați colindat,
Nu mi-ați voi văzut
Drag fiuțul meu?*

Și când aceștia răspund că nu l-au cunoscut chiar de l-au și întâlnit, ea îl descrie tot în vers de mioriță:

*Lesne-i de-a-l cunoaște
Căci căluțul lui,
Negru-i, pintenog*

*Si seluța lui,
Floarea cerului.*

Colindătorii își amintesc că l-au văzut la Ierusalim răstignit, ori

*Greu război purtând
Cu câinii de jidovi*

.....

Târziu...

Spre răsărit cerul se înroșește. Colindătorii sunt la capătul satului. Au intrat într'o căsuță sărăcăcioasă, și colinda lor pare mai liniștită, mai solemnă.

Dumnezeu cu Sfântul Petru, în chip de moșnegi, umblă prin sat să cunoască pe oameni. Cer sălaș

*La casa bogatului
În mijlocul satului,*

dar bogatul le răspunde că n'are loc pentru ei. Si scârbiți se 'ndreaptă

*La marginea satului
La casa săracului;
La fereastr'au colindat:
Gata-i cina, om sărac?...*

Și acesta le spune că e gata, dar e puțină. Dumnezeu binecuvântă masa. La plecarea din sat, Sfântul Petru privește peste umărul stâng al Domnului și se 'ngrozește văzând casa bogatului mistuită de văpaia focului din iad. Privind peste umărul drept, vede în mijloc de rai, casa săracului, între flori și luminată de razele soarelui. Si colinda se încheie cu urarea, să le fie:

*Casa plină de bucate,
Ocolul de vaci cu lapte;
Să fie gazdă vesel, bun
Cum e ziua lui Crăciun.*

Deasupra satului, în vârf de deal, clopotele cheamă pe creștini la sfânta slujbă. Colindătorii se duc și ei, cântând colinde prin care vestesc

*Că s'a născut Domn frumos,
Numele lui e Hristos!*

Zorile alungă ultimele stele de pe cer și zăpada pare purpură. Se luminează fețele credincioșilor de o lumină cerească și se salută voioși, îndreptându-se spre casa Domnului.

Acesta e Crăciunul nostru. El nu vine cu pom încărcat cu jucării și luminat de lumânările! Va străluci desigur Pomul de Crăciun, la fereastra caselor boierești, în necazul copilașilor săraci, înghețați de frig, ce ridică la fereastră steaua modestă - opera lor - și urează:

*La mulți ani cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate.*

Glasurile lor zgribulite ca și ei, nu for putea fi auzite căci acolo se cântă

*O, brad frumos, o brad frumos,
Cu cetina tot verde!*

inexpresiv și departe de tot ce dorește sufletul românesc în apropierea Sfințelor Sărbători.

Crăciunul bate la use, gârbovit de ani, și aduce pentru bogați, în traista lui, tot ce e frumos și bun; aduce cal de călărit, soldați de plumb, bomboane și fructe rare, ce vor atârna în pomul cel frumos împodobit. Dar nu e acesta Crăciunul nostru, ci acel căruia Maica sfântă i se adresează, simplu, românește, ca unui om avut:

*Măi Crăciune, măi bătrâne,
Fă-mi sălaș lângă cuptor!*

ca el să o trimită în grajdul cailor

*Caii rod, fac tropot mare
Si odihnă Maica n'are,*

plecând dela ieslea boilor, unde

*Pe la cântători, târziu,
Prea Slăvita, naște fiu...*

Si când Crăciun trimite slugile să dea la boi de mâncare, nu se pot apropia

*De duhul tămâilor,
De mirosul florilor,
De zvonul albinelor...*

Crăciunul acesta nu vine încărcat cu bunătăți pentru țărani! El aduce doar copiilor haine curate și pentru toți întărirea credinței în misterul nasterii Celui ce mai târziu a suferit răstignirea, pentru ca să ne mântuiască pe noi!

Ilarion COCIȘIU

"Axa", Anul IX, Nr. 43, Crăciun, 25 Decembrie 1940

Desenul: Eugen Biega. Revista "Însemnări", Buenos Aires, Argentina. Anul I, Nr. 2, Decembrie 1951

CRĂCIUNURI DE ALTĂDATĂ

de C-tin GANE

Ce altă viață era odinioară !

Din toamnă, de la mijlocul lui Noembrie, începea postul al patrulea din an, postul Crăciunului, cu îngăduința de-a mânca pește în toate zilele, afară— firește — de Miercurea, de Vinerea, și toate micile sărbători dintre Sfântul Nicolae și Sfântul Spiridon.¹⁾ În timpul acesta jupânele pregăteau toate bunătățile care se vor mânca de Crăciun: porci, găște, curcani, turte și celelalte. De ajun veneau colindele — ca azi — căci de la întemeierea țărilor până în vremurile noastre poporul nu și-a schimbat deloc obiceiurile, sau aproape deloc.

Apoi, la 25 Decembrie, dimineața, mergea toată lumea la biserică și asculta slujba Nașterii Domnului. De la Vodă și de la boieri până la prostime, în marea biserică domnească până în cea mai mică bisericuță de sat, toți creștinii îngenunchiau în fața altarului... toți, afară de doi: Domnul și Doamna Țării, cărora le era îngăduit să asculte Sfânta Evanghelie în picioare, căci între ei și gloată trebuia doar însemnată depărtarea, chiar dinaintea lui Dumnezeu.

Aceste obiceiuri domnești n'au fost întotdeauna aceleași; ele au căzut mai mult sau mai puțin sub înrâurile străine, slave, bizantine, grecești, rusești. Nu le vom putea urmări în cursul veacurilor, căci va trebui atunci scrisă o carte întreagă. Vom lua însă epoca secolului al XVII-lea, ca fiind cea mai tipică, cea mai românească, fiindcă societatea noastră de atunci se emancipase de influența slavă și nu căzuse încă sub acea fanariotă. Așadar alaiul domnesc, la vreme de Crăciun, când mergea Domnul la biserică — un Vasile Lupu sau Matei Basarab, un Grigore Ghica sau Șerban Cantacuzino, un Cantemir sau Brâncoveanu — era următorul:

La scara palatului Vodă încăleca, căci nu era îngăduit nici unui boer măcar a face doi pași pe jos, necum lui Vodă. Mersul pe jos era lăsat în seama prostimei, a poporului. Mergea deci Domnul călare de la ușa palatului la ușa bisericii, iar Doamna în caretă, deși, la Iași bunăoară, biserica Sf. Neculai era în poarta Curții, iar la București chiar înlăuntru curții — bisericuța care se mai vede și azi, în piața de flori. Infanteria forma spalier, cât încăpea în ogradă, de o parte și de alta a drumului pe unde trecea alaiul, iar cavaleria se rânduia la ușa bisericii. Ajuns acolo, Vodă descăleca, ceaușii strigau cât îi luau gura: „**La mulți ani**” și Mitropolitul ieșea, cu sfânta cruce și cu Evanghelia, întru întâmpinarea Domnului, cântând: “**Cade-se să te fericim**”. Apoi intrau cu toții în biserică, și după ce se închinau cu evlavie pe la icoane și pe dinaintea Cenalogului, pe unde numai preoții și Vodă puteau trece, pășea Măria Sa până în mijlocul bisericii, se mai întorcea odată cu fața la altar, făcând de trei ori semnul crucei, și apoi, însfârșit, catadixea să se întoarcă cu fața la boeri heretisându-i cu plecarea capului. La stâlpul cel din dreapta era strana Domnească, cu trei scări, săpată în lemn, poleită cu aur, și împodobită cu o coroană, sub care era așezată icoana sfântului, pe care-l are Domnul păzitor. Acolo, Domnul se așeza, rămânând cu capul acoperit în tot timpul slujbei. De-a dreapta lui stătea spătarul, în picioare, cu spada domnească pe umăr și cu buzduganul în mână. De-a stânga lui Vodă, stătea Postelnicul cel Mare, apoi un rând de postelnice, și pe urmă toți ceilalți boeri, după starea lor. În dreapta, înspre altar, venea strana Mitropolitului, a arhimandriților și a egumenilor. Coconii domnești își aveau strana la stâlpul din stânga bisericii, iar Doamna și Domnițele stranele lor ceva mai în spatele Voevodului. În stânga și în dreapta lor stăteau jupânesele boerilor, rânduite cu aceeași socoteală ca și bărbații lor, adică după rang, spătăreasa, postelniceasa și așa mai departe, până la cea mai mică din toate, nevasta vel armașului. În tinda bisericii stau boerii fără boerie, cu jupânesele lor, căpitani, boerinașii — poporului nu-i era îngăduit a intra în biserică, ca și astăzi de altfel, când pentru a pătrunde la dumnezească slujbă a Mitropoliei îți trebuie o carte de intrare, și n'am auzit să fi căpătat vreodată vre-un precupeț din piață vre-o atare carte... nici eu de altfel, care cunosc mai bine rânduelile din trecut decât cele de azi, fiind la fel cu precupeții, n'am fost nici odată cinstit cu o atât de prețioasă favoare: o carte de intrare la Mitropolie!

Printre toate aceste fețe boeresti, circulau, ca jandarmii azi, sau ca astimonii în Atena lui Pericles, **vornicii**, pentru a păzi ordinea.

În timpul slujbei, precum am spus, Domnul și Doamna stăteau asezați, numai ei, căci toți ceilalți o ascultau în picioare. Dar când preotul citea Sfânta Evanghelie, Vodă și Doamna se sculau însfârșit și ei, Domnul scoțându-și chiar căciula Domnească din cap. Boerii, jupânesele, toată lumea îngenuchia.

După slujbă, Mitropolitul mergea el însuși pe la strana Domnului, a Doamnei, a Domnițelor și a cuconilor, de a le da anafora – apoi se așeza în strana lui și o împărțea de acolo boerilor și jupâneselor.

În sfârșit, boerii ieșeau din biserică, încălecau în curte, și, așezați pe două rânduri, așteptau, cu capetele goale, până trecea Vodă printre ei, călare, și Doamna în caretă, pentru a se întoarce la palat.

Acolo, mergeau Domnul și Doamna de-a dreptul în spătăria cea mare, de primeau și împărțeau darurile de Crăciun: covoare persane, potire de aur sau de argint, cești lucrate în filigrame erau de obicei darurile ce se dădeau perechii domnești. Iar ea împărțea blănuri, stofe de brocard sau de atlas, batiste de mătasă, bani.

Ceremonia împărțirii darurilor era întovărsită de un **“logos”**. O cuvântare a vel logofătului care era maestrul de ceremonie al Curții domnești. Cucernici cum erau bătrânii noștri, cuvântarea aceasta avea ca temă principală o vorbă din Evanghelie, privitoare la sărbătoarea Crăciunului, pe care apoi logofătul țesese frumoase cugetări, urând Voevodului și familiei sale toate fericirile spre binele țării pe care o cârmuește cu dreptate deplină și părintească milă. După ce-a sfârșit Logofătul de vorbit, boerii sărutau mâna Domnului, care, în puține cuvinte, le mulțumea de credința lor, asigurându-i că din partea-i cea mai vie dorință a lui este de-a domni ca un părinte, nu ca un stăpân.

Pe urmă, poftim la masă! Începe ospățul de Crăciun, care la Iași avea loc în **Divanul** cel mic, iar la București în **spătăria** cea mică. Doamna, care de obicei mânca în odaia ei, cu Domnițele, și cu unele jupânese de Crăciun venea și ea la masa domnească, la care erau poftiți în primul rând, firește, Mitropolitul și Episcopii, și apoi toți boerii de starea întâi.

Ce mese erau pe atunci, ce gastronomic lux se desfășura, noi, cu debilele noastre stomacuri de azi, nici nu ni le putem închipui.

Dar mai întâi, rânduiala și aici. Vodă stătea în capul mesei, pe un scaun mai înalt, având pe Doamna de a stânga și pe Mitropolit de-a dreapta. Marele spătar stătea și aici ca și la biserică, în picioare în spatele lui Vodă, cu sabia și buzduganul în mână. Marele Logofăt umbla forfota prin odaie, rânduitor al întregii ceremonii gastronomice. În sunetul dobelor și al trâmbițelor stolnicei aduc, pe rând, bucatele din **„cuhne”**. Înaintea lor merge vătavul stolniceilor, care dă talgerul cu bucate stolnicului al 2-lea, care la rândul lui îl înmânează Vel Stolnicului. Acesta gustă întâi din bucate, apoi așează talgerul pe masă, și înainte ca Domnul să guste din mâncare, Mitropolitul, făcând o scurtă rugăciune, blagoslovește masa. Cum a pus Vodă prima îmbucătură în gură, se slobod tunurile

și începe meterhaneaua turcească a cânta asurzitoarea, barbara de meterhanea cu daulgiiii, jilgiiii și zarmagii ei.

Domnul gusta din bucate și cele care nu-i plăceau erau băgate sub masă. Obicei care ar părea astăzi puțin „în etichetă”, dar totuși foarte filantropic, fiindcă nu putem bănuși altceva decât că bucatele care nu erau pe placul Domnului serveau la hrana câinilor. Firește, afară, la poarta Curții Domnești, se uitau cu jind pe la geamuri toate haimanalele capitalei, toți coatele goale, toți chiorăe mațele, și decât câinilor mai bine le-ar fi dat lor de mâncare. Dar nu putem cere de la voevozii trecutului mai mult decât ce facem noi astăzi.

Urmau talgere peste talgere, ciulamale, pilafuri, fripturi de vacă, de porc, de iepure, de căprioară, de curcan, de fazan, prăjituri, plăcinte, sarailiuri, baclavale, și din toate, din toate se mânca câte ceva. Farfuriile, de argint, se schimbau după fiecare fel, însă talgerele rămâneau, goale, în mijlocul mesei, puse unele peste altele, până făceau ca un fel de turn—fiindcă era neapărat trebuincios ca Vodă, Mitropolitul și Boerii să-și dea bine seama de cantitatea de mâncare pe care o băgaseră în nesățioasele lor burți. Furculițe încă nu erau — în tot cazul prea puține și se întrebuințau numai când venea vreun oaspete străin, care era de altfel, și mai puțin obișnuit decât noi cu o atare greblă, cu care nu prea știa ce să facă. Fiindcă furculița, de origină bizantină — trecută în moștenire Turcilor, a pătruns la noi înainte de-a pătrunde în restul Europei. Deocamdată, la ospetele acestea de Crăciun, în sec. al 17-lea, nu se aflau pe masă decât farfurii, cuțite și lingure. Mai cu ajutorul lor, mai cu al degetelor, îmbucau Vodă și ceilalți boeri mâncările alese ce li se aduceau. Paharele erau sau de cristal, sau pocale de argint (numai Vodă Dabija bea din oaia de lut, căci găsia că **vinul** nu are altfel gust). Se bea bere și vin, alternativ, la 3-4 pahare de vin, unul de bere. Și firește că nu cuteza nimeni să guste din băutura, până nu închinase Vodă mai întâi „**sănătățile**” sale, care începeau cu „**cinstea împăratului**” — o mică excrocherie, căci vorba de **Împărat** era îndoielnică, însemnând, pentru ochii lumii, Padișahul Otomanilor, Sultanul, iar în cugetul Domnului și al inițiaților, împăratul Creștinilor, adică al Germanilor.

După masă, după rugăciunea Mitropolitului care încheea ospățul, Vodă și boerii treceau în camera de alături, la vutci (ele se beau înainte și după masă), la cafele și la ciubuce. Doamna dimpotrivă mergea de-a dreptul în „casa ei”, unde o așteptau Domnițele și jupânesele, care se ospătaseră și ele. Începeau atunci vorbele lor muieresti, de gospodărie, de copii, de modă, cum se leagă mai bine o dulceață și ce culoare vor avea penele comanacului în anul ce stă să vină.

În sufrageria rămasă goală după plecarea lui Vodă și a boierilor, rămâneau lacheii — cărora li se spunea pe atunci: aprozi, vătavi, vornicei, mai știu eu cum. Ce nu mâncaseră boierii, popii și câinii, mâncau acum ei, sub paza ostașilor de la ușă, ca nu cumva să iasă vrenul cu blidele de argint afară. Si în timpul acesta, sub

ferestrele palatului, stăteau chiorăe-mațele, de se uitau de departe, pe geamuri, în gerul lui Decembrie...

Era ziua Nașterii Mântuitorului!

Constantin GANE

"Realitatea Ilustrată", Anul VIII, Nr. 413, 19 Dec. 1934

1)

- E vorba aici de orașe, căci la țară obiceiurile acestea se mai păzesc și astăzi.

COLINDĂ

de Paul CONSTANTINESCU

Se apropie Sărbătorile Crăciunului și, odată cu ele, începe să se audă zumzet de colindă; de sub ferestre se desprinde glas lin și ușurel de copil, crește ca o mireasmă și se înalță pe crestele cerului până la porțile raiului:

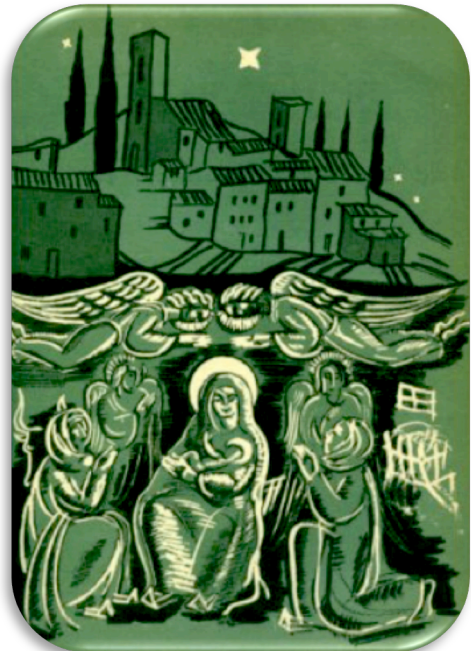
*Într'o zi de sărbătoare,
Dă, Doamne, Doamne.
Trece-un îngerel călare,
Dă, Doamne, Doamne.*

*Si-așa iute ce trecea
Dă, Doamne, Doamne.
Pământul cutremura...*

Se întâlnește cu Dumnezeu și Dumnezeu mi-l întreabă: und' te duci tu, îngerel?

Și, așa, vorbește Dumnezeu cu îngerul și îngerul din colindă se duce la rai, să adune zece copilași, toți cu bicele de tei; troznind și pocnind se întorc pe pământ, să vestească oamenilor marea zi, în care, în ieslea Vitleemului, un prunc mic se naște, "mititel și 'nfășețel și la față frumușel".

Colindă naivă și sinceră, izvorâtă din inima poporului bun și iubitor, purtată de gură fragedă de copil, se înalță în ajunul Crăciunului pentru preamărirea și lauda celui ce a suferit pentru izbăvirea noastră; colindă dulce ca lumina lină a cerului în amurg de iarnă, ca un ciripit zgribulit de pasăre.

Paul CONSTANTINESCU

Ziarul "Buna Vestire", Anul I, Nr. 250, 25 Dec. 1937

CRĂCIUNUL: IMAGINE IDEALĂ A NOASTRĂ

de Ovidiu PAPADIMA

Și am greșit poate... Dacă nu față de noi — căci baia aceasta de lumină bună și curată ne va fi fost în orice chip de folos — dar față de ele, de prețul lor, care merită să fie înțeles altfel.

Căci Colindele nu sunt simple melodii festive. Nici evocări biblice, cum îți apar mai toate la întâia cercetare.

Ele sunt frânturi păstrate cu pietate din viziunea unei lumi fericite, a noastră, așa cum am fi vrut noi să fie, așa cum ne-am vrea noi să ne ducem traiul în ea. În lumina magică a sărbătorii, gândul omului se îndreaptă către înălțimile albe ale lumii dumnezeiești. E părtaș la fericirea bunătății divine. De miracolul Nașterii se bucură firea întreagă, cerul și pământul cu toate ale lor. E o imensă armonie în bucurie, pe care nu e iertat să o tulbure nici o nepotrivire. De aceea omul se pregătește dinainte în tot chipul ca să se integreze cât mai nesilit în claritatea ei. Caută să-și organizeze cât mai amănunțit fericirea efemeră a acestor zile de înălțare. Dinainte, sufletul e purificat prin, rugăciuni, trupului i se pregătesc vestminte curate și frumoase, mese întinse care să-i înveselească dorințele sale cele de lut...

Dar oricât ar încerca să-și realizeze un cadru de lumină fericită, omul își dă seama că nu poate depăși cu totul legile traiului său de toate zilele. Rămâne tot meschin, tot mărunț, așa cum îl face viața necruțătoare în legile ei. Și atunci omul, părăsindu-și trupul, se înalță cu gândul până în lumile de vis ale dorințelor sale cele mai mari, cele mai ascunse. În pacea serilor de Crăciun, omul așteaptă glasurile curate cari îl vestesc pe el așa cum ar vrea să fie, așa cum se vede în visurile sale. Colindele îi aduc această viziune feerică de viață de care are nevoie,

aduc imaginea lui purificată de orice negru pământesc, crescută pe un plan mitic. Colindele nu sunt la noi Români simple urări de sărbători, ci vești, imagini de vrajă ale unei lumi înalte în care am vrea să fim.

La nici un alt popor, cântecele acestea de sărbători nu mărturisesc atâta putere de transfigurare, de spiritualizare a existenței, ca la noi. Fiecărui gospodar, colindătorii îi vrăjesc o imagină a lui, nespus de luminoasă.

Deaceea, pentru fiecare îndeletnicire, pentru fiecare vârstă de om, colindul e deosebit, după cum deosebite sunt nostalgiile fiecăruia: colind de gospodar, colind de preot, de cioban, colind de flăcău, colind de fată mare.

Și toate aduc existența noastră ridicată pe un plan feeric. E adevărat, ele acum sunt fărâmițate prin obicinuița de a le spune și a le asculta fără a le înțelege. Lumea pe care ne-o aduc e frântă în sclipiri, ca o oglindă în cioburi.

Iată, omul la geamul căruia a poposit magia cântecului nu mai e plugarul necăjit. În viziunea feerică de viață pe care i-o aduce colindul, el cu baba lui sunt acum :

*Doi boeri bogați,
Domnului Domn...
Pe cum s'au rugat,
Dumnezeu le-a dat:
Masă gălbioară,
Lumină de ceară,
Pomu răsădit
Cu mere de-argint.*

*Vântul trăgăna
Merele-i pica.
Îngerii veneau
De le culegeau
Și le trimeteau
Pe fată de craiu,
Pe poartă de raiu,*

*Sus la sufletele,
Să mânce și ele...*

Înălțându-se atât de sus, atât de curat, în propria lui imagine, omul era firesc să ajungă aproape de lucirile de duh ale lumii celeilalte. De aceea, cele două tărâ-muri, cel ceresc și cel pământesc, se amestecă în viața colindului în chip atât de

nesilit. Dar nu numai omul se înalță spre cer. Ii pare, în noaptea de lumină, că și raiul se scoboară peste fericirea lui visată. Ce basm poate aduce o imagine mai diafană a acestei coborâri, ca acest colind de om însurat, care zugrăvește somnul dumnealui, boerului și al doamnei, în leagăn sub meri, și trezirea cumintei soții în vârtej de petale albe:

*Scoal', Doamne
Că-i fi dormit,
Că ne-a nins,
Ne-a viforît...*

*Domn din somn se pomenea
Și din gură-așa grăia:
– Culcă-te, ca să dormim,
Că n'a nins,
N'a viforît !*

*Vânt de seară c'a bătut
Prin pometul raiului;
Flori de măr s'au scuturat,
Peste noi s'au revărsat...*

Așa cum e el în vis, cu toată bogăția lui dorită, săracul nostru plugar, poate primi fără rușine chiar neprihănită ceată a lui Dumnezeu cu sfinții, într'o serbare, într'un cadru de fast domnesc:

*Lui i se părea
Că mi se făcea,
Drum la păsărele
Prin curțile sele:
In mijloc de curte,
Mare masă 'ntinsă
Tot de sfinți cuprinsă,*

*Jur prejur de masă,
Verdeață stufoasă
Trestică mărită,
Făclioaire-aprinse,
Candele nestinse...*

*Cam la cap de masă
Un jeț de-aurel :
Cine-mi șade 'n el ?*

*Bunul Dumnezeu...
 Mai de rând cu el,
 Jeț de argințel :
 Cine-mi șade 'n el ?
 Bătrânul Crăciun....
 Mai în jos de ei,
 Sfinți mai mărunței,
 Sfinți și mucenici,
 O sută și cinci...*

Observați câtă ordine măsurată, câtă ierarhie cuviincioasă înfățișează viziunea aceasta de viață pe care o aduce colindul. Nimic din sbuciumul desordonat al fantemei celui care se răzbună în vis de constrângerile vieții. Nimic din materialitatea grosolană pe care o mărturisesc munții de pilaf comestibil cari împodobesc raiul mahomedan. Și himea cerească are, ca supremă normă de viață, ordinea și cuviința, fiecare sfânt își are invariabil locul său, scaunul lui, după însemnătate.

Și alături de ei, vrednic să le fie aproape acum prin puritatea gândului său, stăpânul casei se vede slujindu-i cu umilință și bucurie biblică :

*Domnul cestor curți
 Pahare cinstește
 Cu-a lui jupăneasă,
 Rându-și împlinește....
 In picioare slujește,*

Dar nu numai serbarea e ridicată în planul acesta fabulos. Chiar casa umilă de țară, cu stăpânul ei necăjit în prag, e văzută prin ochii vrăjiți ai colindă torilor în linii minunate de poveste medievală :

*Ale cui sunt, Doamne, aceste case?
 O, Leroi om de,
 Leroi Doamne...
 Așa nalte, minunate,*

*Cu lanțuri de fier legate
 Cu porțile ferecate,
 Cu s frasini de siminoc,*

*Cu stâlpii de busuioc ?
 Dar în poartă cine-mi șade ?*

*Șade bun jupan cutare...
Stă în poartă răzimat*

*Pe toiagu-i ferecat,
De scumpe arme 'ncărcat...*

Nu singur stăpânul însă, ci întreagă familia lui, și mai mult — prin acea solidaritate în destin pe care și-o simte Românul împreună cu toate vietățile necuvântătoare pe cari i le-a dat Dumnezeu în grijă — cu întreagă gospodăria lui, se vede într'o lumină de vis și de belșug ca a raiului:

*Ferice-mi de el,
De-acest boerel....
Bin' la ferecat
Și bun loc i-a dat :
In mijloc de rai,
Tot la mese 'ntinse.
La făclii aprinse...*

*Dar de l-ai vedea
Ție ți-ar părea
Că-i chiar sfântul soare
Cam prin prânzul mare.
Dar de ți-ai vedea
Dragă doamna lui,
Ție ți-ar părea
Că-i și luna plină
Cam pe lângă cină.*

*Dar de ți-ai vedea
Dragi feciorii lui,
Ție ți-ar părea
Păunii jotați
La nuntă chemați..
Dar de ți-ai vedea*

*Dragi fetele lui,
Ție ți-ar părea
Dalbe-și lebejoare
Pe țărături de mare.
Dar de ți-ai vedea
Dragi bouți ai lui,
Ție ți-ar părea*

*Cerbii stretiori
Prin cei vârși de munți,
Prin cei brazi mărunți.
Dar de ți-ai vedea
Dragi vacile lui,
Ție ți-ar părea
Ciute-s mohorâte*

*La lunci coborâte
Să-mi fie păscute.
Dar de ți-ai vedea
Dragi oile lui,*

*Ție ți-ar părea
Să-mi fie păscute
Prin cele ierbi nalte,
Nalte necălcate...*

Cu greu vom putea găsi, răscolind literatura universală, o viziune mai robustă, și plină și în același timp atât de luminoasă, atât de neprihănită, a familiei și mai ales a vieții patriarhale. Atâta dragoste respiră în privirea cu care cântărețul înconjoară această gospodărie minunată, încât simți că nu poate crește decât din sufletul chinuit al unui plugar care numai în închipuire a îndrăznit s'o aibă. Și a făcut din această închipuire darul său cel mai curat pentru ziua nouă a Nașterii. Râd și plâng în același timp în această viziune feerică de viață toate nostalgiile noastre de popor de plugari săraci în țară îmbelșugată.

Altădată în colinde, un strat de viață și mai străveche se întrevede: acela căruia i se colindă poate fi vânător. Un ușor tablou de pregătiri de vânătoare medievală i se înfățișează :

*Cine-mi tot hrănește
D'un ogar,
Și mi-și îngrijește
D'un vânăt șoimel ?
D'un cal...*

Cel la care poposesc colindătorii apoi, e preot. Atunci cântecul îi vrăjește lumea lui. El slujește într-o mănăstire dalbă, atât de frumos, atât de solemn, încât în curând :

*Cam pe vale pe sub soare
Tare-mi vine-o corăbioară,*

*De 'ncărcată
'Mpovărată,
Tot de sfinți
De cei mărunți
Și de bunul Dumnezeu.*

*Lângă bunul Dumnezeu,
Șade Maica Precista.
Lângă Maica Precista,
Șade bătrânul Crăciun...*

Ei vin să asculte glasul melodios al bătrânului în slujbă și să-i aducă dar de smirnă și tămâie. Nici nu se putea flutura în mai puține cuvinte idealul unui preot...

Dar gospodarul, orice ar fi el, nu se poate să nu-l fi binecuvântat Dumnezeu cu copii. O fată mare așteaptă în casă, cu visurile ei. Colindătorul o înțelege. Ea nu poate aștepta decât un fecior de împărat. Și el va veni. Căci acesta e rostul colindei, să-ți aducă în dar visul cel mai frumos cu putință:

*Da' Măriuța, ochi-și negri,
Ea șade și chindisește
La gulere voinicești,
La vestminte 'mpărătești
Și-mi cântă un cântecel*

*Jelnicel și frumușel.
Nime 'n lume n'o auzia
Numai împărăteasa.*

*Ea aude și-mi răspunde :
— Ho, ho, ho, Măriuțo, ho !
Nu mai cânta-așa frumos !*

*Că 'mpăratu-i la vânat
Și-i aproape de 'nturnat.
Pe tine te-o auzi
Și pe tin'te va'ndrăgi...*

Precum vedeți, împărăteasa este, firește, cam rustică în gând și expresii. Nici Măriuța însă nu e altfel, căci idealul ei, mărturisit în altă variantă, e ca împăratul să o ducă în târg, să-i cumpere haine de mătasă iar lui să-și târguiască numai un toiag ferecat...

În schimb, într'un colind de flăcău, cu câtă bogăție ireală se face schimbul de averi și de visuri, dintre tinerii însurăței. Ea vine cu alintările ei de femei care se știe visată, el răspunde cu siguranța largă a bogățiilor sale rustice:

— *Vezi-mi au nu-mi vezi*
Cele lunci înverzi,
Luncile 'nverzite
De flori înălbite ?

Nu-s albe de fel
Ci-s albe de flori,
Pân 'nu le-oi purta,
Nu m'oi mărita..
(Ion)... Făt-Frumos

Din gură-i grăia :
 — *Vezi-mi au nu-mi vezi*
Acei munți cărunți ?
Nu-s cărunți de fel
Ci-s cărunți de oi...

Prin dalbele oi,
Negri colpănei,,
Dar nu-s colpănei,
Ci sunt ciobănei
In cârji rezimați...

Dacă odrasla e fecior, colindul va înfățișa alaiul bătrânilor boeri, cari vin să-l ceară de împărat. Mama, ca mama, nu se 'ndură să-l lase — că e prea crud. Dar sfetnicii cărunți jură în barbă, că vor avea grijă să învețe pe tânărul împărat toate meșteșugurile luptei și ale cârmuirii...

Și în timp ce jos, în gerul care sclipește din mii de luminițe peste troenele de scânteii albe ale zăpezii în bordeie cari abia se mai văd, oameni trudiți se visează, prin cântecul sfânt, într'o viață ireală de frumoasă și înaltă, — sus în lumea lui Dumnezeu, colindul arată o primăvărată bucurie. În timp ce oamenii cresc sufletește până la mit, sfinții se coboară, se umanizează. Ei se pregătesc de Crăciun și se bucură de el ca și bieții oameni. De cu vreme, din ajun, se îmbăiază, cu toții, în râu de mir și apoi se limpezesc în apă, cu aceeași neștirbită cuviință a ierarhiei pe care am văzut-o.

Apoi ascultă sfânta slujbă, ca apoi să se poată așeza românește la masă. Și nu cred mai potrivită imagine pentru ca să închei această scurtă evocare decât aceea a slujbei îngerești:

*Răsărit-au răsărit
Doi luceferi gălbiori
Nu-s luceferi gălbiori
Ci i-o dallă mănăstire
Cu păreții de tămâie,
Cu podu de sfântă ceară,*

*Cu ușa de sfântă rugă.
Sfânta slujbă cine-o cântă ?
Nouă popi, nouă dieci*

*Și pe-atâția patrierci.
Sfânta slujbă cine-o ascultă?*

*O ascultă Maica Sfântă
Cu fiuț micuț în brață...*

Aceasta e lumea — și cea de pe pământ, și cea din cer — a colindelor noastre. Ea se integrează firesc în acea viziune românească a lumii, pe care am încercat s'o conturez, după cum m'am priceput, în câteva expuneri fragmentare prin reviste. Folclorul nostru se lămurește din ce în ce mai bine ca un tot organic sub cele două aspecte fundamentale ale sale: acela de coborîre a mitului pe pământ, pentru a-l face cu puterea lui minunată ordine nesilită de existență (întreg stilul de viață al satelor noastre, cu ceremoniile lui, cu obiceiurile și superstițiile lui, care înfăptuiește tocmai această ordine esențial creștină, în care legea crește din suflet, nu e impusă din afară) și acela de ridicare a lumii pământești către ținuturile albe ale sfințeniei cerești, de proiectare a ei pe plan mitic — așa cum am văzut și aici.

Ovidiu PAPADIMA

NAȘTEREA DOMNULUI

de Mircea STREINUL

Pe Iisus, cel în vecie mântuitor lumii, luminile îl poartă peste țările noastre de împărați și ciobani.

Îl primim în inimă, îngenunchiați în pulberea de aur a evlaviei.

O lume veche se pregătește de 'nserare.

Stelele Crăciunului vestesc Răsărit plin.

Ieslele odihnitoare de Mântuitor cuprind nădejdea lui Simeon.

Uneori, oamenii au uitat semnele Cerului, dar până la sfârșit, lumina cea adevărată a biruit întotdeauna, alungând în peșteri damnate șerpii urei și-ai păgâniei.

Țările românești se deschid mântuirii.

Iisus e printre noi!

Codrii ardeleni, de vânjos gorun domnesc, plaiurile arborosene, cu dulci colinde colindătoare în frunzișul fagilor împrejmuitori de Putna, Dragomirne și Sucevițe, Banatul uzinelor și al cântecelor, Basarabia grâielor ca mătasa îngălbenită la soare, a hambarelor de belșug, Moldova - și șesurile dunărene - toate acestea îs sub semn astăzi.

Da, am îngenunchiat, și inima ni-i deschisă pentru lumina cea mare.

Irod a vărsat sânge, dar crinul împărătesc s'a înălțat, căci voia cerului a fost mântuire.

Clopotele cuprind Țara.

De pretutindeni, isonul lor învoburează azururile.

Dumnezeu veghează din veșniciile Lui atotcuprinzătoare, peste omenia noastră. Fruntea ni se pleacă. Îl simțim între noi pe Domnul Iisus, așa cum l-au vestit profeții și semnele, pentru acel Vifliem de luceafăr dumnezeesc.

Smirnă și tămâie fie-ne inima!

Cântare de nădejde și victorie.
Țărm înalt, sufletul!
Îngenunchiere.
Căci, din inima Lui, bunătate pentru noi, doritorii, Iisus a început să meargă
blândeță și dragoste peste plaiurile românești.
Crăciunul, sărbătoare de pace și bucurie, ne săvârșește întru bunătate.
Auziți svonul colindelor?
Domnul Iisus își duce peste veacuri lumina.

Mircea STREINUL

Ziarul "Buna Vestire", Anul I, Nr. 250, ediție specială de Crăciun, 1937.

GÂNDURI ȘI AMINTIRI DE CRĂCIUN

de Ion BANEA

Cu acest prilej mă gândesc, cât de înstreinați de adevăratul duh creștinesc, sunt oamenii timpurilor de azi.

Sărbătorile - oricare ar fi ele - nu sunt ceiace ar trebui să fie: popasuri de reculegere sufletească!

Momente, în care să uităm tot ceiace este "grijă pământească" și să lăsăm sufletul să-și trăiască viața lui.

Adevărata viață a omului, prin trăirea căreia devenim și oșteni ai Împărăției cerului și ne găsim și rostul existenței noastre pământești.

Împotriva acestei vieți, se ridică însă, toate poftele și instinctele sădite în noi, odată cu materia.

În conflictul acesta de viață, ne abatem ușor dela drumul cel adevărat și pornim pe cel al pieirii sufletești, uitând de suflet și de rostul sărbătorilor, care trebuie să fie oazele de reconfortare și reîmprospătare a puterilor sufletești pentru marele deșert al vieții care îi stă înaintea.

Așa am ajuns, ca să nu mai privim marile praznice, decât ca prilejuri de vacanță, de petrecere fără noimă, mâncare, băutură și veselie.

Ce măreț de simplă a fost Nașterea Mântuitorului și câtă semnificație are această simplitate.

Într'o peșteră rece și întunecoasă, încălzit doar de sufletul cald al dobitoacelor pământului s'a născut Împăratul care a "venit să fie o lumină în lume"...

Și a pornit să lumineze din bezna peșterii, din simplitatea cuviincioasă a păstorilor, înfrățiți prin felul lor de viață cu natura, frați buni cu luna și stelele cerului și tovarăși cu blândețele lor oițe.

La această atmosferă trebuie să ne întoarcem și acum și să dăm glas sufletului nostru, pentru minunata cântare a Crăciunului "Hristos se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întâmpinați-L, Hristos pe pământ bucurați-vă. Cântați Domnului tot pământul"...

Ion BANEA

(Fragment din articolul cu titlul de mai sus apărut în ziarul "**Brațul de Fier**", Anul I, Nr. 7, Decembrie 1935)

Desenul: Radu Boureanu. Revista "**România**", Anul I, Nr. 12, Decembrie, 1936

COLACUL FETELOR

OBICEIURI DE

CRĂCIUN DIN

ARDEALUL ROBIT

de Vasile HUȚU

La poalele Munților Codrului din țara Silvaniei, sătenii au obiceiul să spună despre o fată bătrână: "Mulți colaci a dat, săraca, în zadar". Despre o fată măritată prea tânără, se spune: "A dat doi, trei colaci și gata". Iar soția dezamăgită zice soțului: "Mi-ai mâncat colacii și viața". Toate zicalele acestea și altele multe, vin dela străvechiul obicei de Crăciun: **Colacul fetelor**, care se practică și acum cu sfințenie în acele părți.

Fetele de măritat, precum și acele care au terminat școala primară și vor să intre în danț (hora satului) după Crăciun - în câșlegi - se pregătesc să primească feciorii în seara de Ajun. În acest scop, fiecare se îngrijește de 6-12 sticle de țuică îndulcită sau vin, prăjituri, mere și vestitul **colac**. Colacul este frământat cu lapte dulce, din cea mai fină făină și e împodobit cu fel de fel de păsărele și floricele modelate cu măiestrie de către fata casei, din cocă de grâu, apoi pus cu gălbenuș de ou și pus la cuptor să se coacă. Colacul se face în fiecare familie în cea mai mare taină, fiindcă fetele vecine își pun adevărați spioni ca să afle cum și cât de mare este colacul rivalei. Din cauza acestei emulații, cele mai multe cuptoare din sat, se strică de Crăciun. Colacii fiind extrem de mari, după ce se coc nu pot fi scoși din cuptoare și gurile cuptoarelor trebuiesc astfel dărâmate. Întrucât toate familiile se așteaptă la acest lucru, mamele iau măsuri ca pâinea, covrigii de dat colindătorilor și colacii destinați casei, să fie copti întâi, iar colacul fetei rămâne ultimul.

Ceata de flăcăi din care fac parte numai feciorii care joacă la danț, merg cântând colinzi specifice obiceiului și intră, cu capetele descoperite, în casa cu fată mare. Când s'a terminat colindul de intrare, toți flăcăii urează căsenilor: Bună seara de Crăciun! Gazda casei răspunde: Vă mulțumim de cinstea ce ne faceți casei noastre! Apoi starostele cetei spune o lungă și frumoasă poveste în versuri, în care se vorbește de o zână pe care o caută și n'o găăesc, dar o vor cunoaște după colacul pe care numai ea știe să-l pregătească așa de frumos și de gustos. Fata desvelește atunci colacul așezat pe masă și-i oferă **iubitului** ei, să-l împartă. E un moment foarte însemnat în viața unei fete, căci ea trebuie să arate lumii întregi care este feciorul preferat și aci nu se mai admite niciun compromis. Mai ales că nu se admite ca vreo fată să dea colacul unei rude, sau unui prieten cu care nu poate fi vorba să încheie căsătorie. Pentru darea colacului se fac **consilii familiare** cu luni înainte. În ordinea de preferință, fata dă la alți 10 sau 12 flăcăi, câte-o sticlă cu rachiu sau vin. Colacul este împărțit în bucățele mici, la toți cei din casă, ca să-l guste; apoi beau cu toții și câte puțin rachiu, urându-și sărbători fericite și împlinirea tuturor gândurilor...

Nu e obiceiul să se dușmănească feciorii satului între ei, dar se nasc totuși rivalități, decepții și supărări de pe urma colacului, așa că la horă încep chiuiturile cu mult tâlc, imediat după Crăciun. Flăcăul care tot timpul postului a străjuit furca unei fete și vede că aceasta a dat colacul altuia, care e mai bogat și mai frumos, se răzbună la joc, descriind toate defectele fetei și a familiei ei, prin chiuituri. La încheierea căsătoriilor se ține seamă de **colac** și de multe ori, numai **colacul** e pricina că se face sau nu se face o nuntă în sat.

Oare în anul acesta cum vor sărbători codrenii obiceiul colacului?...

Vasile HUȚU

Ziarul "Cuvântul", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940

CRĂCIUNUL CEL ADEVĂRAT

de P. P. PANAITESCU

La curtea bogatului domn creștin Constantin Brâncoveanu era un secretar florentin, Anton Maria del Chiaro, om învățat și iscoditor, știutor de multe meșteșuguri și cunoscător de oameni. A lăsat o carte despre țara noastră, în care se cuprind multe obiceiuri azi apuse, pe cari el le văzuse în timpul slujbei sale de pe lângă domnul țării.

„În ajunul Crăciunului, scrie el, dis de dimineață se face la curte o serbare frumoasă și anume toti boierii cu dregătorii se înfățișează înaintea domnului și-i aduc în semn de închinare un covor țesut în chip persian și o cupă cu capac de argint aurit, lucrată în stil turcesc, cu flori de filigramă. În numele tuturor ține o cuvântare logofătul al doilea, luând ca temă un verset din Evanghelie potrivit cu ziua Crăciunului. Domnului și întregului său neam i se urează fericire, sănătate, pace întru mulți ani, după dorința țării întregi. Domnul multumește arătând că dorește să cârmuiască țara mai mult ca un părinte, decât ca un stăpân”.

Vin apoi ostașii, călăreții, muzicile, slujitorii curții și se închină domnitorului. Așa era în acele vremi patriarhale. Si noi care vrem să înțelegem cele ce au fost nu numai în chipurile din afară, ci în sufletul lor, ne întrebăm: ce era adevărat și ce era formă din toate acestea? Ne închipuim pe oamenii de atunci mai puțin învățați, mai puțin prefăcuți, mai aproape de sinceritatea simplă. Din ceremonia descrisă mai sus reținem darul care înseamna nu numai dragoste pentru cel căruia îi este menit, dar și dragoste pentru un lucru frumos, un covor, un vas de argint lucrat cu îngrijire în filigram.

Logofătul vorbea încet și apăsător, alegând părți din Sfânta Evanghelie, tâlcuite anume. Si aci vedem o a doua notă care ne înlesnește înțelegerea mai adâncă a oamenilor din acea vreme. Cuvântul evangheliei era viu. Adică această carte care se citea mereu, pentru oameni cari citeau puțin, se coborâse în vremea lor, cu comoara de învățături și cuvinte înțelepte.

Pe vremea domnilor celor răi cari băteau cu bici nedrept, cu năpaste, pe cei drepți, câți nu se vor fi oprit asupra cuvintelor Evanghelistului Ioan: "Dece nu înțelegeți graiul meu? Fiindcă nu puteți să auziți cuvântul meu. Voi aveți pe diavolul de tată și țineți să faceți poftele tatălui vostru. El, dela început a fost omorător de oameni și cu adevărul nu stă laolaltă, pentru că nu este adevăr într'însul. Când spune minciuna, grăiește dintru al sale, căci este mincinos și părintele minciunii. Dar pe mine, fiindcă spun adevărul, nu mă credeți" (Ioan.8.43-45). Când și pentru cine s'au spus aceste cuvinte? Pentru toți cei drepți ce au suferit nedreptate oricând. Sunt și cuvinte pentru vremile de nădejdi mari și nețărmmurite: "Iar eu voi ruga pe tatăl și vă va da alt Mântuitor, ca să fie pururea cu voi. Duhul adevărului pe care lumea nu poate să-l primească pentru că nu-l vede, nici nu-l știe, ci voi îl cunoașteți, căci rămâne la voi și va fi întru voi. Nu vă voi lăsa singuri pe lume; sosesc la voi (Ioan. 16-18).

M'am gândit la vremile vechi ca să lămuresc aceste lucruri. Crăciunul era o mare sărbătoare, o sărbătoare care însemna întotdeauna întoarcere în sufletul luminat pentru o clipă, o zi. Lucruri frumoase scoase din tainițe, cuvinte adânc de înțeles, pentru vremile care treceau, opreau în acea zi mersul vieții obișnuite. Sărbătoarea era o realitate simțită înăuntru. Oamenii aceia erau desigur mai întregi la simțiri.

Vremile noastre se întorc acum către datinile cele bune și adevărate, tinerii noștri se apropie iar izvoarele veșniciei înțelepciunii, depărtează cu scârba de tot ce este falsificat și nenatural în viață.

În pragul unei mari sărbători oprim și noi ca cei de odinioară. O clipă de bucurie lăuntrică să ne lumineze în adevăr sufletele; căci poate că vom izbuti încetul cu încetul să simțim cele firești, așa cu erau simțite mai demult.

P. P. PANAITESCU

Ziarul "Cuvântul", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940

IISUS ÎN COLINDE

de Niță MIHAI

Literatura populară nu e anonimă în sensul în care e anonim mugetul mării sau freamătul codrului, adică nu țâșnește deodată din sufletul colectiv al poporului.

Ci un flăcău sau altcineva, simțindu-și sufletul potopit de clocot și poezie, tălmăcește'n ritm și sonorități de argint, ceea ce poporul trăiește dureros sau vesel laolaltă. Așa se naște literatura populară. Acest proces însă, frământat între canal și plug, între frunză și cazanii, nu se oprește aici. Ci năzuințele odată rotunjite în vers, muzică sau poveste, sunt bun obștesc. Ele încep să bată drumurile țării și se netezesc, ca o piatră rostogolită în albie de râu, până la desăvârșire.

Sub acest unghiu trebuie interpretată perfecțiunea Mioriței.

Asa s'au născut doinele, baladele, colindele, așa s'a născut literatura populară. Dar pe când în doine și'n balade Românul își plânge durerile și-și cântă nădejdiile pentru sine și pentru ai săi, în colinde - și'n toată literatura religioasă populară - versul se'ncheagă sub zodie de cer și se cântă pentru Dumnezeu. Adesea însă, alături de gândurile îndreptate pios și fremător spre slavă, stăruie și simțăminte mai puțin senine, uneori păgâne. Dar această împletire cât e firească, atât timp cât Românul mai e - pe alocuri - el însuși o asemenea împletire.

Cu toate acestea, religiozitatea literaturii populare e atât de viguroasă, că uneori crezi că ai sub ochi autentice pasagii biblice.

Colindele sunt calendele romane încreștinate, mărginite numai la sărbătorile Crăciunului. În ele se oglindește aproape toată teologia creștină - popular, adesea naiv concepută - și deaceia, vom analiza pe rând, numai câte-o problemă religioasă din multele ce se desprind din complexul lor - de data aceasta persoana lui Iisus.

Întâiul om, isgonit din raiu și blestemat de Dumnezeu, purta în sine, prin

asprimile jurământului, amintirea fericirii pierdute:

*O, raiule, locaș sfânt,
Mă vezi în ce jale sânt?*

Această nostalgică năzuință după paradisul pierdut, nu-i exclusiv biblică, ci-i profund organică sufletului omenesc. Biblia i-a limpezit-o doar și i-a dat sens precis, căci ea s'a născut odată cu păcatul originar. Si dacă am încerca să desprindem un sens unitar ar fi permanenta și crâncena dorință a omului de a-și recâștiga paradisul pierdut.

Întâlnirea acestei dorinți, care pana la Hristos era confuză, vagă, cu certitudinile biblice, a scăpărat în literatura populară, spontan și viguros în poezia religioasă.

Astfel limpezit, sufletul omului a suspinat aproape biblic la amintirea păcatului străbun:

*O, ticălosul de eu,
Cum scârbi pe Dumnezeu!*

Odată luminată conștiința păcatului, încolțește'n el nadejdea mântuirii și cântă:

*Ci, o, Doamne, mila Ta
Cată spre zidirea Ta,
Și nu mă lăsa scârbit
Să fiu până la sfârșit.*

Deci în ceeace privește persoana lui Hristos - la care ghicim că se referă aceste fragmente - colindele urmăresc linia frântă a unei complicate dialectici teologice. Dela durerea paradisului pierdut, dela conștiința păcatului și nădejdea mântuirii, religiozitatea populară se curbează peste toate evenimentele vieții lui Iisus astfel:

*Maria se preumbla
Vr'un locaș a-și căpăta;
Jos, în sus și iară'n jos,
Că bătea vânt friguros.*

Si coborînd cu Iosif în Betleem, au poposit la marginea orașului:

*Pe fân moale și uscat
Si-a nascut mare împărat.*

.....
*Și cum sfântul s'a născut,
Ieslea'n rai s'a prefăcut
Și peștera în palat,
Palat de mare'mparat!*

Iată exprimată popular, fără subtilități, dar lapidar, concepția cosmică a mântuirii, adică participarea întregului cosmos la actul mântuirii - început prin întrupare, și mai departe:

*O, naștere fericită,
Lui Irod i-a fost urâtă,
Nouă ne ești mult iubită,*

și deaceea Irod a smuls dela sânul mamelor lor paisprezece mii de prunci:

*De doi ani și mai în jos,
Ca să afle pe Hristos.*

Apocaliptica cruzime a lui Irod, nu atât prin ea însăși, cât prin aceea că a frânt ființa simbolului nevinovăției, multiplicat în paisprezece mii de prunci, a mânjit cu sânge și durere întreaga țară:

*Și nu era nicăiere
Casă fără de jelire,
Maică fără tânguire,
Rachil pruncii își plângea
Ca mai mult că nu-i avea.*

Trăind pe lângă casa părintească până la treizeci de ani, Iisus a ieșit abia acum să spună lumii vestea cea bună. Aici imaginația populară aluneca pe-un făgas apocrif, sub influența scrierii "Visul Maicii Domnului". Astfel, cătându-și fiul pierdut, în îndurerata ei pribegie, Maica Domnului s'a'ntrebat în cele din urmă cu Simion, pe care, întrebându-l dacă nu l-a văzut pe Iisus, i-a răspuns:

*Nu, nu, eu nu l-am văzut
Știu că trei zile de vară,
Dară Joi de către seară,
În grădină îl aflu.*

Grădina de aici, nu-i decât Ghetesmani, căci în alte variante, acest lucru se precizează și mai departe:

*Intr'o curte îl băgară
La Pilat, la împărat,
Făcură cruce de brad
Și pe ea l-au răstignit.*

Trecerea lui Iisus pe la Pilat nu-i uitată aproape în nici o variantă a colindelor care vorbesc de patimile lui. Cât privește crucea de brad, nu trebuie să ne mire, pentru că aproape toate evenimentele biblice, cântate în literatura noastră, sunt încadrate în realități românești ca într'un chenar național, ceea ce a făcut să se

poată vorbi de-un creștinism românesc. Căci într'adevăr, intuit și'n spiritualitatea sa, creștinismul nostru se odihnește cuminte în sufletul acestui neam, ca și când n'ar fi; și totuși nimeni n'ar putea să-l desrădăcineze. O astfel de încredere, s'ar izbi de cel mai crunt fanatism religios, în această privință cazul lui Constantin Brâncoveanu nu-i fără semnificație.

Dar să'nodăm colindul întrerupt:

*Și chiar l-au batjocorit,
Că el când a cerut vin
Soldații i-au dat venin,
Când el iară ceru miere
Soldați-i deteră fiere.*

E extrem de interesantă psihologia religioasă a poporului nostru, pentru că deși fără o educație serioasă în această privință, te întrebi cum de n'a denaturat divinitatea lui Hristos, având sub ochi și cântându-i mai mult umanitatea? Cum s'a putut păstra Hristos ca Dumnezeu în conștiința populară, suferind totuși ca un om? Mi se pare însă că subtilitatea acestui fapt constă tocmai în suferința lui Iisus, care nu putea fi răbdată de-un om, cu-atâta bărbăție. Dar:

*Hristos toate le-a răbdat,
Capu'n jos și-a aplecat,
-Împărate Cel ceresc
Sufletul Îți dăruiesc.*

Simți închisă în aceste versuri atât de plastice, sobre și lapidare, ca însuși sufletul românesc, tragedia ruperii lui Dumnezeu din om. Aceasta desnodare de-o clipă a personalității lui Iisus, e prinsă'n aceste versuri ca'n gestul, mai mult ghicit, al unei statui.

Iată acum întregirea cosmică a morții lui Iisus:

*Hristos duhul și L-a dat;
Soarele s'a întunecat,
Luna s'a schimbat în sânge
Îngerii începur'a plânge.*

Desigur e evidentă influența biblică. Dar nu poate fi tăgăduită religiozitatea organică a acestor versuri, în cristalul cărora e'nchis suflet popular. Si trupul Domnului a rămas ne'nsuflețit pe cruce. Atunci:

*Cu sulița l-au împuns
Și din sângele curat
Trei picături au picat.*

Imaginația pioasă a poporului, dilatată până la mistică creație, storce din

aceste trei picături de sânge curat, trei elemente indispensabile creștinului:

*Dumnezeu nu le-a lasat,
La un loc le-a adunat
Și din ele a gătit:
Spicul sfânt al grâului
De-i hrana creștinului;
Și izvorul mirului,
Pecetea creștinului;
Și o sfântă bucatură
Zisa cuminecătură.*

Neputând pătrunde misterul transformării euharistice, poporul îi dă această admirabilă interpretare practică, dar tot prin mister.

Tot atât de cald e cântată și Învierea Domnului, însă nu tot atât de mult.

Această scurtă analiză a câtorva colinde, care cântă persoana lui Iisus, ne'ndreptățește să afirmăm, că poporul nostru e religios - nu superstițios - cum le place multora să creadă, pentru că superstiția e periferică în viața lui, și uneori are conținut și sens creștin.

Această religiozitate s'a păstrat, peste atâtea veacuri negre și a circulat peste fruntarii străine, unindu-ne de mult într'o Românie Mare spirituală, prin literatura populară.

Dar acest rost profetic al literaturii populare - îndeosebi al celei religioase - n'a încetat. Dar pentru aceasta, trebuie să scoatem la lumină, din descântece, din basme, din colinde și din doine, acea Românie de vis și de poveste, după care tânjim cu toții.

Niță MIHAI

DATINI ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN BANAT

de A. E. PETEANU

Suntem în preajma celor mai frumoase sărbători creștine de iarnă, a sărbătorilor păcii și ale dragostei, pline de misticism, de poezie și de bucurii, pentru toată lumea creștină.

Peste câteva zile, vom aniversa cu toții, cu sufletele înălțate și curățite de orice sgură, nașterea *Aceluia*, care, propovăduind pacea și dragostea între oameni, a răscumpărat, cu prețul sublimelor sale jertfe, păcatele și fărădelegile lor.

Crăciunul este, prin excelență, una dintre cele mai poetice sărbători ale noastre, sărbătoarea cu atmosferă de sfântă reculegere și de sănătoase bucurii familiare, cu vechi și frumoase datini și obiceiuri cu profunde semnificații, care ni s'au transmis, în cursul secolelor, din generație în generație, ca și niște scumpe comori sufletești și neperitoare dovezi despre trăinicia neamului nostru românesc pe aceste istorice meleaguri.

Pretutindeni, în toate casele familiilor creștine, bogate și sărace deopotrivă, sfintele sărbători ale Nașterii Domnului sunt zile de odihnă, în care se îngroapă durerile, suferințele și luptele vrăjmașe și se fac eforturi pentru purificarea sufletelor de povara cugetelor și faptelor care, îndeosebi, în vremurile noastre de azi, de înspăimântător marasm moral, ne turbură conștiința, ne sleiesc forțele și ne distrug orice avânt spre ideal.

Pe toate meleagurile Patriei noastre, bunii noștri Români ieșiți, pentru câteva zile, din măcinișul frământărilor lor zilnice, se străduiesc să revină, după

posibilitate, la armonia vieții creștine de altădată, să guste, cu nesaț, farmecul etern al obiceiurilor și al tradițiilor noastre strămoșești, pline de mister și de sfântă poezie.

Poporul nostru românesc din Banat, înzestrat cu o frumoasă și bogată tradiție, prăznuiește ziua Nașterii Domnului, prin manifestări religioase pline de demnitate și strălucire, având multe datini și obiceiuri păstrate, cu sfințenie, din cele mai îndepărtate vremuri ale ființării sale pe aceste frumoase meleaguri până în ziua de azi.

Din ansamblul neperitoarelor sale datini, credințe și obiceiuri de Crăciun, amintim aici cele mai specifice. Astfel frumosul obicei al „pițăreilor” (colindeților), practicat, îndeosebi, pe la sate, în dimineața Ajunului, de cete de copii, zgribuliți de frig, dar plini de emoție, care pătrund, prin ceața dimineții, în curțile creștinilor, și strigă cu glasurile lor argintii:

*„Bună ziua lui Ajun
Că-i mai bună a lui Crăciun,
Că-i cu miei, cu purcei,
Cu păstorii după ei.
Dă-ne poame, că ni-e foame,
Dă-ne nuci, că-s mai dulci.
Dă-ne alune, că-s mai bune,
Dă-ne colăcei, că ni-s pițărei.
Deschideți ușa , că ne doare gușa.
Că de-asară ni-s tot p'afară,
Lăsați-ne'n casă, că ni-s câte șasă”.*

Versurile drăgălașe și tărăgănite ale pițăreilor, care anunță, atât de frumos, sosirea sărbătorilor, împrăstie, pretutindeni, seninătate, veselie și mulțumire sufletească. Micii pițărei sunt așteptați de toți bunii creștini cu mare bucurie și primesc, pentru urările lor, mere, gutui, nuci, alune, colaci, cârnați și alte bunătăți.

Acest vechi și frumos obicei, în multe locuri, e pe cale de dispariție.

Se menține, însă, cu toată persistența, împotriva tuturor inovațiilor și a vitregiei vremurilor, *obiceiul colindelor*, care, atât prin importanța poetică a cântecelor, cât și prin cea muzicală, constituie unul din tre cele mai frumoase obiceiuri ale popoului nostru bănățean.

Acest obicei profund impresionant, practicat, cu atâta sfințenie, pe toate meleagurile locuite de Români, la noi, în Banat, este, par'că de-o vrajă neobișnuită, fără seamăn.

Sufletul poporului român bănățean ce se tânguie în doine de frumuseți incomparabile, cu adevărat divine, a știut să dea în seria lungă a secolelor trăite pe aceste istorice plaiuri, și colindelor, o nuanță, un farmec deosebit.

În toate satele noastre bănățene, sărbătoarea Nașterii Domnului se anunță, ca și un rar eveniment, cu mult entuziasm și voie bună, de cei mai buni și isteți cântăreți ai satelor, prin colinde de frumuseți poetice și muzicale neîntrecute.

Și e firesc să fie așa, deoarece Banatul este, prin excelență, țara cântecului, unde „cântă tot natu”. Astfel se explică de ce, în cele mai multe sate, unde există coruri bine organizate, pe lângă pâlcurile obișnuiților colindători, mai ai ocazia să auzi colindând, în seara de Ajun, — îndeosebi pe la casele frunțașilor satelor, — și coruri puternice, compuse din 20—40 de cântăreți, cari, înfruntând toate vicisitudinile, toate obstacolele iernii: gerul, crivățul sau troieni de zăpadă, împrăstie, prin cântecele lor divine, în liniștea serii de Ajun, atâta viață senină, atâtea iluzii și nădejdi într'o nouă viață de dragoste și iertare...

În orașele noastre: Timișoara, Lugoj, Caransebeș, Oravița, Reșița, Bocșa, cu vestitele lor coruri c'o existență de multe decenii, ai prilejul să asști la concerte superbe, compuse numai din colinde de Crăciun...

Nu cred ca să existe suflare românească care, auzind colindând aceste coruri, să nu tresalte, să nu vibreze de sfântă emoție. Ai impresia, parcă o forță misterioasă te smulge din zbuciumul clocotitor al vieții pline de miazme și te înalță sus... sus de tot, spre cer, spre lumină, spre un dincolo pur și etern, unde nu este nici durere, nici scârbă, nici suspinare, ci viață fără de sfârșit...

Considerând rara frumuseță a acestor colinde, atât din punct de vedere poetic, cât și muzical, țin se reproduc, aici, câteva din cele mai caracteristice, care se cântă, aproape pretutindeni în Banat.

1.

*Sculați, sculați boeri mori
Florile dalbe!
Că vă vin colindători
Florile dalbe !
Noaptea pe la cantatori
Florile dalbe !*

*Si nu vă vin nici cu un rău
 Florile dalbe !
 Ci vă aduc pe Dumnezeu
 Florile dalbe !
 Să vă mântue de rău
 Florile dalbe !
 Un Dumnezeu nou născu
 Florile dalbe !
 În scutece învălit
 Florile dalbe !
 Sculați voi Români plugari
 Florile dalbe !
 Că pe cer s'a arătat
 Florile dalbe !
 Un luceafăr luminat
 Florile dalbe !
 Inima să întărească
 Florile dalbe !
 Oamenii să-i înfrățească
 Florile dalbe !
 Cântă'n luncă păsărele
 Florile dalbe !
 La ferestre rândunele
 Florile dalbe !
 Noi vă zicem să trăiți
 Florile dalbe !
 Întru mulți ani fericiți
 Florile dalbe !
 Și ca pomii să rodiți
 Florile dalbe !
 Și ca ei să 'mbătrâniți
 Florile dalbe !*

2.

*Asta'i seara, seara mare,
 Doamne dai Domnului Doamne
 Seara mare-a lui Ajun,
 Dimineața lui Crăciun.*

.....

*De trei miluri de pământ.
 Unde se naște fiul sfânt,*

*Nu te poți apropia
De fumul tămâielor,
De para făcliilor,
De mirosul florilor,
De cântecul îngerilor.*

3.

*Ce seară-i de astă seară ?
Doamne dăi Domnului Doamne,
Că-i seara născutului.
S'a născut un domn tânăr,
Din iesle de boi năștea,
Pe'mparoși făclii d'ardea
Domnul limba si dobândea,
Rupse - un domn bun și-mi grăia:
"Dară voi colindători,
Voi d'umblați d'a colinda,
Pomeniți nașterea mea;
Căci eu vă voi dărui,
D'un dar mare și frumos".
Mai vârtos Isus Christos
Să vă fie de folos.*

4.

*Umblă maica după fiu,
Sora soarelui, raza soarelui!
Tot plângând și întrebând:
- "N'ați văzut pe fiul sfânt?
- "Noi de l-am fi și văzut,
A-l cunoaște n'am putut".
- Dacă cumva l-ați văzut,
A-l cunoaște ați putut,
Căci pe fața fiului
Scrisă-i raza soarelui,
Și în frunte lună plină,
Lună plină cu lumină.
D'ară p'a lui umerei,
Strălucesc luceferei".
- "Maică, dacă e așa,
Noi îți dăm o știre rea,
Că-i la curtea lui Pilat,*

*Răstignit pe lemn de brad".
Maica plânge și să frânge,
Inima-i 'noată în sânge.
Fii tu, Maică, bucuroasă
De colinda ast'a noastră.*

5.

*Plecă Lina la fântână,
Daliană fată d'albă!
La fântână prin grădină,
Cu cârcegele în mână,
Cu cârcege zârăind,
Cu cizmuțe tropotind;
Cu cătrâța lăntuind,
Mâneci largi vântu-și trăgând.
La fântâna-mi d'ajungea,
Și pe piatra fântânei,
Est' trei juni, trei bălușei.
Lucru mare ce-mi lucra:
D'unul trei pene-mi scria,
D'unul murgu-'și potcovea,
D'unul suliță 'mpistrea,
Și din grai așa grăia:
- "Dă-mi, Ileană mărul tău,
Mărul tău din sânul tău!"
Ileana din grai grăia:
- "Ce-ai, june, cu mărul meu,
Veștejite-ai tu ca el,
Tu ca el în sânul meu!"
Cel-ce murgu-'și potcovea,
El din grai așa-'mi grăia:
- "Dă-mi Ilean', inelul tău!"
Ileana din grai grăia:
- "Ce-ai, june cu inelul meu?
Petrecete-ai tu prin el,
Ca acest mic degețel!"
Cel-ce pene mi-și scria,
El din grai așa-'mi grăia:
- "Dă-mi, Ileană, partea ta"
- "Ce-ai, june cu partea mea?
Cununa-te-ai-tu cu ea,
Tu cu ea, cu doamnă-sa?"*

*Și fii, fiico, sănătoasă,
Și nașterea lui Cristos,
Să vă fie de folos!*

Toate aceste colinde fermecătoare vestesc bucuria zilei sfinte și fac să răsunе casele primitoare ale creștinilor cari, cu lacrimile fericirii în ochi, mulțumesc Atotputernicului pentru că i-a învrednicit să ajungă *această seară mare*.

Pe lângă colindători, Nașterea Domnului, o mai vestesc în Banat, ca și aiurea, și glasurile de clopoței argintii ale copilașilor cari umblă prin troenele de zăpadă și vârtejul viscolului, din casă în casă, cu *steaua* (o stea frumoasă cu colțuri, împodobită cu hârtii colorate) și cântă cu multă emoție :

*O, ce veste minunată
În Vitleem ni s'arată
C'a născut prunc
Din duhul Sfânt, Fecioara curată.
Mergând Iosif cu Maria
În Vitleem să se scrie,
Într'un sălas, lângă oras
A născut pe Cristos.
Pe fiul cel din vecie,
Ce l-a trimis Tatăl mie,
Ea să-l nască, el să crească,
Să ne mântuiască.
Păstorii văzând o zare
Din cer o lumină mare,
Ei fluerau, Îngerii cântau
Cu toții se bucurau.*

Steaua reprezintă nașterea lui Isus în iesle și pe cei trei magi dela răsărit, dinpreună cu păstorii fermecați de apariția cerească. In glasurile pițigăiate ale copiilor zgribuliți de ger răsună izbânda și nădejdea vieții, triumful celor veșnice asupra celor mărunte, trecătoare.

«*Noului Născut*» vin, apoi, să se închine și cei trei crai (magi) dela Răsărit, pe cari Irod îi ispitește, dorind să afle unde s'a născut Isus. Aceste înscenări sunt cu noscute sub numirea de „*Vicleim*” sau «*Irozi*», prin care ni se reprezintă nașterea Mântuitorului, sosirea magilor în lungi mantale orientale și primirea pe care le-o face lor Irod.

În noaptea și ziua Crăciunului, în unele sate, este obiceiul de-a umbla cu «*Cerbuțul*» și cu «*Țurca*» (Țurca, Capra sau Breaza). „Cerbuțul” are forma unui cap de cerb, împodobit cu două coarne, iar „Țurca” a unui cap de pasere, c'un cioc lat și lung de lemn. Atât capul, cât și ciocul sunt ascunse sub o pânzătură. Flăcăii, cari joacă „Cerbuțul” sau „Țurca”, sunt ascunși sub pânză și fac mult haz, înveselind pe stăpânii caselor și, îndeosebi, pe copiii lor.

Din diferitele datini și credințe de Crăciun ale Românilor bănățeni, amintim cele mai cunoscute și mai generalizate. Astfel : datina de-a așterne pe jos, sau pe masă, în ziua de Crăciun, paie sau fân, cu scopul de-a evoca, celor din casă, peșterea din Vitileem, locul Nașterii Domnului.

Este în interesul tineretului adult: fete și feciori, care doresc să fie frumoși, să pândească ocazia, în noaptea zilei sfinte, când bate pentru prima dată clopotul la biserică, să alerge, imediat, la vre-un iz vor, pârâu, sau fântână și să se spele cei dintâi, cu apă proaspătă, neatinsă de nimeni.

Este, apoi, foarte interesantă și lătită datina „menirii” (destinării) colăceilor, cârnaților și a altor mâncări pe seama morților casei. Anume, în ziua de Crăciun, înainte de masă, o anumita femeie, care încă n'a mâncat nimic (numită „femeie menitoare”), așează pe o masă diferite mâncări, de preferință colăcei, cârnați ș. a., pe care le tămâiază de trei ori, cu multă evlavie, ocolind masa și rostind „Tatăl nostru”. Menește apoi, rând pe rând, fiecare colăcei sau cârnaț, morților, zicând și arătând cu mâna: „ăsta să fie a mamei Brândușa, ăsta al tatei Sofronie ăstalalt al mătușei Iconia ș. a.”. Terminând cu „*menirea*”, așează toate *mâncările menite* într'un coș și le împarte, cu multă satisfacție ca și pomană, morților casei, dând, îndeosebi, săracilor, apoi rudelor și vecinilor.

Se mai obișnuiește să se servească la masă, pretutindenea, în ziua de Crăciun, ca și întâia mâncare, varză, sarmale umplute cu carne de porc, tăiat în ziua lui *Ignat* (ziua de 20 Decembrie a Mucenicului Ignat, serbată cu repaus, nelucrare). Această mâncare nu lipsește în nici o familie românească. După masă, în ziua întâia de Crăciun, femeile dela țară, caută să-și arate, de obicei, consătenilor, iscusința și hărnicia în țesut și în lucrul de mână, cărându-se, prin sat, cu trăsura sau sania, împodobită cu cele mai frumoase covoare (ponevi) ieșite din mâinile lor.

A doua zi de Crăciun este rezervată pentru nași. Finii îmbrăcați în haine frumoase de sărbătoare, duc cadou nașilor lor, de preferință: colaci făcuți din făină albă și cârnați, sau costițe de porc. Nașii îi așteaptă cu multă dragoste și voie bună și-i ospătează, mulțumindu-le pentru cadourile aduse.

Ziua a treia de Crăciun este destinată Sfântului Ștefan, patronului familiilor și se serbează cu mare fast.

Toate aceste duioase și fermecătoare datini, obiceiuri și credințe alcătuesc, incontestabil, una din cele mai frumoase comori sufletești ale poporului nostru bănățean; adevăratul său capital de bunuri sufletești, păstrat cu atâta sfințenie, în cursul veacurilor de grea cumpănă a existenței sale.

Păstrarea și transmiterea lor, din generație în generație, — și în unele locuri reînvierea lor — este o sfântă datorie a noastră a tuturor, a celor ce simțim vibrând în noi grija pentru menținerea nealterată a ființei și a specificului poporului nostru românesc.

Numai și numai prin ele trăiesc în noi și vor trăi, pururea, în toate sufletele generațiilor viitoare ale Neamului, sufletele cinstite ale generațiilor apuse, care s'au năzuit, la rândul și timpul lor, să ni le păstreze și transmită cât mai frumoase și curate, cu tot farmecul, misticismul și originalitatea lor.

Cuvine-se, deci, să le păstrăm și cultivăm și noi cu toată dragostea și sfințenia !

Dr. A. E. PETEANU

Revista "Luceafărul", Timisoara. Anul I, Nr. 12, Decembrie 1935.

Grafica: Demian. Revista "Dacia", Rio de Janeiro. Anul XIII, Decembrie 1958.

DATINILE DE CRĂCIUN LA ROMÂNII DE PEȘTE NISTRU

de N. SMOCHINĂ

În ajunul de Crăciun toată lumea forfotește. Preotul umblă dela casă la casă și vestește Nașterea Domnului. Casa nu se încuie în această zi, chiar dacă cineva lipsește; altfel, de va veni preotul și nu va putea intra în casă cu vestea mare, va fi un mare păcat. Gospodinele umblă cu "împărțituri", dela casă la casă, făcute din "turtă" subțire și un colac împletit în două vițe. Coptura este făcută din făină albă numai. Turta se pune pe colac iar pe ea, perje (prune) fierte, gălușce (sarmale), băbane, ganfeturi (bomboane), turte dulci, coarne alune, nuci moldovenești și alte mâncăruri dulci făcute de femeia moldoveancă. Cu aceste merinde, învelite într'un tulpan, un copil, sau tânăra se duce la casa unei cumetre, nașe, sau alte rude ori cunoștință. In ordinea firească copiii merg la părinți, finii la nași, cumătrii mici la cumătrii mari, cei tineri la cei mai în vârstă și așa mai departe.

După aceia persoana care a adus darurile mai stă puțin ca să stea "cloșcili" pe cuibare. Dar nu i se dă nimic să "pună în gură", afară doar când este un copil care se mulțumește cu o bomboană sau alte dulciuri.

La plecare i se dau și lui împărțituri, dar nu din cele primite dela alte persoane, ci din cele coapte de gospodină.

Despre Crăciun la Moldovenii de peste Nistru sunt foarte multe legende. Așa de pildă Căciunul este socotit c'a fost păgân, care a dus o mare luptă împotriva lui Dumnezeu, dar în cele din urmă a fost răpus. Alții zic că, persoana legendară a Crăciunului a fost un tătar și are putere numai până ce lovește clopotul la biserică. De aceea aproape la toți Moldovenii transnistrieni există credința că până a nu intra preotul în biserică nu este păcat să coși ceva mărunț, cum un bumb, adică nasturele, o cheutoare, etc.

Copiii pot mânca de fruct, lapte sau chisleac, chiar înainte de a ieși preotul din biserică. Ei însă trebuie să mănânce desculți și să stea cu piciorul stâng pe cutit. Gospodinele care au vaci a făta, nu coase între Crăciun și Bobotează. De pe rășchitor se deapănă tot, iar fusele trebuie să fie goale pentru ca să vie miri la fete. Pe furcă rămân numai hârtia și ața.

Colinda este cel mai însemnat eveniment al Crăciunului. După ce s'a terminat serviciul religios copiii, cârduri, câte 8-10, umblă "de-a colinda" dela casă la casă, până la apusul soarelui. Apropiindu-se de geamul stăpânului, ei zic: "să colindăm?". Iar cei din lăuntru răspund: "colindați"! Dar dacă casa nu dorește să primească colinde, atunci cineva răspunde "nu".

Colinzile la transnistrieni sunt foarte numeroase și variate; ele se deosebesc chiar după colindători, dacă aceștia sunt copii, băetani sau flăcăi. Colindătorii le schimbă aproape la fiecare casă. Cu cât știu că gospodarul este mai darnic, cu atât și colinda este mai frumoasă și mai lungă. Adeseori se întâmplă că în timpul colindului vin câte unul sau două grupuri de colindători, care așteaptă rândul; și atunci începe o adevărată întrecere.

Caracteristica aproape a tuturor colinzilor transnistriene este că ele denotă lupta împotriva jidanilor, fie pentru că au furat cheile raiului, fie pentru că l-au vândut pe Hristos.

Dela apusul soarelui până pe amurgite, când luminile încă nu s'au stins, este rândul băetanilor, iar mai târziu încep flăcăii. Aceștia, în grupuri de 10-12, merg mai mult pe la casele unde sunt fete de măritat sau chiar câte-o "fetnegică" ce așteaptă să fie scoasă în lume. Apropiindu-se de casa gospodarului, unul din flăcăi cere voie să colinde. Gospodarul îi pofteste pe colindători în casa cea mare, unde masa stă întinsă cu bucate. Flăcăii colindă de se "răsună casa", iar părinții cu fata și toți cei din casă, îi ascultă cu băgare de seamă. La urmă gazda mulțumește de cinstea ce li se face, îi pofteste la masă și-i dăruiește cu parale și un colac. Acolo însă unde mai multe familii petrec, colindătorii sunt poftiți la masă împreună cu aceștia.

Cei căsătoriți "hulesc", adică petrec. Ei se adună în "câmpăanii", adică grupuri de mai multe perechi și merg dela casă la casă. Astfel, adunați în câte 7-8 perechi, ei petrec la fiecare casă 4-6 ore, mergând la toate de-arândul. Si aceste petreceri, începute în ziua întâia de Crăciun, se sfârșesc abia a doua zi de Bobotează. De

aceste sărbători nu este gospodar, care să nu petreacă cu rudele sau prietenii de aproape. În timpul petrecerilor ei colindă cele trei zile, spun plojani sau cântă, mai ales femeile.

Colindătorii însă umblă "de-a colinda" numai în ziua întâia de Crăciun. În unele părți copiii umblă cu steaua toate sărbătorile Crăciunului. Dar și aceasta cu încetul dispare.

Astfel petrec sărbătorile mult așteptate transnistrienii din ținuturile îndepărtate, care de veacuri dearândul trăesc sub jug străin. Ei au aceleași datine și obiceiuri, păstrate cu sfințenie de femeia româncă. Viața acestor frați, al căror număr întrece cifra de 1.200.000 de suflete, la zile mari se revarsă în valuri de petreceri și veselii uitând greaua povară a zilelor ce-i așteaptă.

Dar ce bine și frumos ca la aceste zile mari să fii printre ai tăi, printre rude și prieteni cu care ai copilărit și de care te leagă atâtea amintiri. Ce sentiment de mângâiere ai simți când ai vedea că și la bordeiul tău vin copilași cu gingașa lor întrebare: "să colindăm bădică?"

Veni-va însă oare acea zi fericită și pentru transnistrienii?

N. SMOCHINĂ

COLINZILE ÎN LITERATURA POPORANĂ

D. COLȚA

Limba este mijlocul de comunicare a simțirii și inteligenții.

Ea este un organism viu și va avea o origine și un trecut deci o istorie. După ce s'a născut, ea tinde dela sine să crească și să se diferențieze. Se poate asemana unui copac mare, care emană ramuri și crengi.

Vorbită pe un teritoriu întins, limba produce nuanțe dialectale, care se ramifică cu vremea în dialecte, iar acestea pot ajunge după dezvoltare îndelungată și în condiții deosebite, limbi de sine stătătoare. În timpul acestor schimbări începe și o istorie a aceleiași limbi. Literatura are o existență tot atât de veche ca și limba. Cu cât omul se află pe o treaptă de cultură mai joasă, cu atât producțiile sale literare sunt mai primitive.

Producțiile literare ale omului fără știință de carte, alcătuiesc literatura poporană și au o existență cu mult mai veche decât literatura cultă. Literatura cultă, a apărut abia când învățătura înaltă s'a răspândit într'un cerc mai mic sau mai mare de indivizi.

Literatura poporană își are și ea istoria sa, dar care nu oprește diferențierea limbii.

Până în veacul al XIX-lea literatura poporană nu numai că nu a fost prețuită, dar nici luată în seamă. La unele popoare cu un trecut cultural mai vechi, ea a dispărut aproape fără urmă, fiind înlocuită cu producțiile literare de natură cultă.

Numai popoarele, care s'au bucurat târziu de binefacerile culturii au putut să-și păstreze această comoară neprețuită.

Poporul român, fiind izolat de popoarele care s'au bucurat de binefacerile culturii prin soarta care i-a fost hărăzită și-a păstrat neatinsă această comoară.

Întreagă literatură poporană este produsul celor înzestrați cu darul poeziei. Ea însă circulând din gură 'n gură apare sub mai multe forme (variație) asemănătoare.

Literatura poporană este orală, anonimă și colectivă.

Creațiunile poporane n'au însă adâncimea și sublimitatea de simțire a poeziei culte; sunt însă mai spontane și mai sincere decât acestea.

Poporul nostru își cântă cântecele din vremurile cele mai vechi. În ele își exprimă suferința și plăcerea, în cântec își zugrăvește gândul, năravul și faptele sale; cântecul este o răsfrângere a sufletului său.

Literatura noastră e bogată și variată atât în simțămintele pe care le exprimă cât și în formele în care se înfățișază. Aproape toate genurile literaturii culte, își au forme corespunzătoare în literatura poporană.

Legende, balade, basmele, corespund genului epic; proverbele, ghicitorile și anecdotele, corespund genului didactic, iar doinele, care exprimă o serie întreagă de simțăminte: de dor, întristare, melancolie, admirație etc. sunt corespunzătoare celui liric.

În cântecele de stea, plugușorul, vicleimul, acțiunea e dramatizată.

Multe din producțiile acestea din urmă, colinzile și basmele, au un trecut străvechi; o dovedesc elementele de viață și credință pe care le conțin aceste plăsmuiri ale imaginației poporului.

Găsim elemente din mitologia greacă, care au fost adoptate mediului creștin.

Credința și superstițiile poporului dela sat ne sunt cântate în unele colinzi. Ne descrie iadul cu chinurile sale, raiul, etc. Ni-l prezintă pe Sf. Ilie ca purtător al tunetelor și fulgerelor, de ex. :

În colinda: "*La tulpina pomului*", colindă care azi nu o cântă decât bătrânii, vedem întreg soborul ceresc ținând sfat.

La un moment dat, prinseră de veste:

„Că Iuda 'n rai a întrat
 Și rău raiul lo prădat
 – „Spuneți-mi drept ce-o luat"
 – „Ia cheile raiului
 Șuștaru botezului
 Și talgeru cu miru
 Și luna cu lumina
 Și soarele cu razele".

Dumnezeu îi întrebă:
 „Dintre noi și dintre voi,
 Care s'ar putea afla
 Și să bată cu Iuda"

Sânt Ilie sus sări
 „Gata s Doamne și m'oi bate
 Numa-mi dă ce-oi cere eu
 Dă-mi tunu și fulgeru"

.....

„Tună rar, fulgeră des"
 Când tună dântâiaș dată
 Iuda 'ntreg mi să sfărmă
 Când tună a doua oră
 Să țâpă și le-apucă
 Toate 'n raiu le băgă
 Mândru rai se lumină
 Grozav iad se 'ntunecă.

În alte colinzi, găsim o mulțime de expresii cu adevărat frumoase; găsim întrebuințate unele cuvinte cari în dialectul bihorean nu sunt întrebuințate ci sunt înlocuite cu cuvinte de influență.

În „Vânători de-a lui Crăciun" Sf. Fecioară ascultă slujba:

„Cu cosițe despletite
 Peste Fiu Sfânt slobozite".

Iată dar că înainte vreme, era întrebuințat cuvântul „Cosite", înlocuit azi cu altul cu mult mai dur și mai puțin românesc. Expresii de felul acesta găsim multe în colinzile noastre bihorene.

În colinda „Mirelul" auzim :

*Cel mirelu-i tinerel
Hoi alerui Domnu-i bun
Oi-iș are munte n'are
Hoi alerui Domnu-i bun.*

Se repetă în această colindă după fiecare vers „Hoi alerui Domnu-i bun” fără să se știe azi semnificația acestor vorbe. Incontestabil că această colindă e una din cele mai vechi; ea ne-a fost păstrată chiar din timpurile de când se plămădea poporul nostru.

Secole dearândul au rămas neschimbate aceste vorbe. „Alerui Domnu-i bun” în această colindă, nu e altceva decât „Aleruia” latin, corespunzând astăzi cu aliluia. Vedem în aceasta, unul din cuvintele latine, care au fost folosite de românii primelor secole și scos ulterior din uz.

Toate aceste expresii curat românești, întrebuințate azi doar în colinzi, dovedesc că și pe aceste meleaguri se vorbea o limbă cu mult mai curat românească și numai pe urmă a fost alterată de străinisme.

Azi se colindă tot mai rar. Multe au rămas înjumătățite doar în mintea câtorva moșnegi. Tineretul nu le învață și vor dispărea în scurt timp aceste producții ale poporului și cu ele odată și frumoasele obiceiuri de sărbători.

O adevărată primejdie astăzi pentru sate și pentru cântecul românesc îndeobște, este năpădirea lor de cântecul ușor venit din străinătate și răspândit în toate părțile de lăutari și orchestre. Toate aceste împrumuturi sunt streine de sufletul neamului nostru.

Ceeace a cântat el, e veșnic și răsfrânge sufletul unui neam întreg, pe când ce vine din afară, n'are rădăcini.

Se ofilesc ca florile de câmp în răstimpul unei veri.

D. COLȚA

Revista "Crișul Negru", Anul I, Nr. 3, Beiuș, Decembrie 1936

DATINI DE CRĂCIUN

de Alex. IORDAN

Sărbătorile Crăciunului se apropiau. Băieții se prinseră tovarăși pentru colind și pentru pluguleț. Flăcăi puneau la cale Brezaia și se prinseră și ei tovarăși pentru colind, căci prin partea locului băieții colindă la orice fereastră de rumân, dar flăcăii intră numai în casele unde sunt flăcăi și fete.

Ajunul Crăciunului sosi. De noapte, tare de noapte, începură a fierbe băieții. Si vedeai curgând pe uliță cete-cete cu săculețele de după gât, cu bețe în mână.

Intrau în curți și câinii tăbărau pe ei. Ei se apărau cum puteau mai bine, se apropiau de ferești și strigau cu glasuri subțiri:

— **Bună dimineața la moș-ajun! Bună dimineața la moș-ajun!**

Iar femeile ieșeau în pragul caselor, cu sufletul vesel de bucuria darurilor, cu sorturile pline de mere, de nuci și de covrigi.

Uneori se întâlneau cete vrăjmașe. Cei mai slabi stăteau de se socoteau ce-i de făcut: să ție piept sau s'o tulească la fugă și să-și scape nucile strânse cu atâta alergătură.

Iar când se luminase de ziuă, alt rând de vestitori ai Crăciunului ieși de prin case. Erau copilașii de câte trei patru, cel mult cinci ani, cari se plânseră la mamele lor, să le facă și lor săculețe spre a striga și ei.

Așa ne descrie o parte din obiceiurile de Crăciun scriitorul Sandu-Aldea în cartea sa „Două Neamuri“. Iar când zorii zilei încep să mijească pâlcuri de copii purtând simbolica stea de hârtie în mijlocul căreia e fixată o iconiță, pornesc pe la casele gospodarilor anunțându-le nașterea Mântuitorului intonând tradiționala melodie :

*Steaua sus răsare
Ca o taină mare*

*Steaua luminează
Și adeverează.*

Tineri pregătindu-și din timp costumele necesare, se deghizează în personagiile principale care au fost de față la nașterea lui Isus, și intrând în locuințele cetățenilor joacă mica dramă a irozilor, recitând versuri care amintesc măcelul celor zece mii de prunci, măcel hotărât de Irod care socotea că în chipul acesta va putea să ucidă și pe Isus, de care se temea că-i va lua domnia.

Și se obișnuște prin unele ținuturi ca în prima zi de Crăciun, după terminarea slujbei la biserică, preotul să intre în fiecare casă, purtând cu sine o icoană în care este reprezentat Isus în iesle, și cântând anumite rugăciuni să facă urări de prosperitate gospodarilor. Pe lângă aceste tradiții, poporul nostru păstrează un nesfârșit număr din tradiții, care sunt prin unele locuri respectate cu sfințenie.

Așa se obișnuște că se ia din ograda unui vecin câteva surcele care apoi sunt răspândite în locuința lui recitând versurile:

*Bună dimineața la Ajun
Că-i mai bună a lui Crăciun
Pui, vaci, oi, porci, etc., etc.
Sănătate, bogătate
Că-i mai bună decât toate.*

Și trebuie ca toată lumea să se ferească de a se certa în casa sa în intervalul de timp de la Crăciun și până la Bobotează căci numai așa va putea evita să atragă asupra sa pentru tot anul viitor, cearta din partea altora. Iar dacă în apa cu care se vor spăla cei ai casei în ziua de Crăciun se pune o nucă sau o potcoavă, toți cei ce se vor spăla cu această apă vor fi sănătoși ca nuca și ca fierul; punându-se în această apă și un ban se atrage în chipul acesta și bogăția.

Gospodinele obișnuiesc ca în prima zi de Crăciun să dea mâncare păsărilor dintr'un ciur crezând că în chipul acesta vor oua tot atât de mult precum curg grăunțele prin găurile ciurului.

Prin unele ținuturi deluroase proprietarii de oi obișnuiesc să pună sub prag un bulgăre de sare peste care păsesc toți ai casei până la 22 Aprilie, când sfărâmându-se, bulgărele este amestecat cu tărâțe și dat oilor, care astfel sunt ferite de boli și vor da lapte din belșug.

Împrumutarea de bani sau de obiecte în ziua de Crăciun, atrage după sine lipsa în casa celui care împrumută, pentru tot anul viitor, deaceea săteanul se ferește să împrumute în acest timp.

Unele femei nu mătură în zilele Crăciunului, sau chiar dacă fac aceasta, nu aruncă gunoiul afară socotind că aruncând gunoiul peste prag dau afară din casă belșugul și sporul.

Funinginea strânsă pe burlanele sobelor ocupă și ea un loc în cadrul tradițiilor de Crăciun, întrucât se crede că această funingine strânsă în ajunul nașterii lui Isus și împrăștiată pe ogor în timpul aratului va aduce belșug de grâne.

O datină interesantă din acest timp este aceea a simulării tăierii pomilor cari n'au dat roade în timpul toamnei. Gospodarul înarmat cu o secure intră în livadă și se apropie de pomul care n'a rodit; în acest timp soția sa cu mâinile de aluat vine în fugă spre soț pe care îl roagă să nu taie pomul întrucât în toamna viitoare va da roade atât de multe încât vor cădea de pe crăci așa cum cade aluatul printre degetele ei.

Și această înscenare se repetă la fiecare pom. Tinerele fete candidate la măritiș, au obiceiul ca în a treia zi de Crăciun, măturând prin casă, începând dela ușă și ducând gunoiul către fundul camerei să spună versurile.

*Liu-iu
Eu strig pe Lacu
Lacu pe Dracu
Dracu pe datul meu.*

Înțelegând pe datul, pe alesul care-i va fi soț, și care nu va întârzia să vină ca s'o ceară'n căsătorie.

Dar ceea ce face mai ales bucuria copiilor, în special la orașe, este pomul de Crăciun. Obiceiul pomului de Crăciun este o reminiscență dela vechii Germani, obicei care astăzi am putea spune, că s'a împământenit și la noi.

Impodobindu-se un brădișor cu diferite obiecte și jucării, brădișorul este ținut ascuns privirilor copiilor până în seara de ajun de Crăciun, când introducându-se copiii în camera unde se găsește brădișorul ornat toții se arată surprinși văzându-l și conchid că el a fost adus de Moș Crăciun ca dar pentru cumițenia copiilor.

În familiile mai sărace locul pomului de Crăciun îl ocupă ghetele pe care copiii le pun seara înainte de culcare la ușa sobei, iar dimineața când se scoală găsesc în ele darurile aduse de Moș Crăciun care s'a coborât peste noapte prin horn în casă unde a lăsat din traista sa plină cu jucării copilului cuminte o răsplată.

Și numărul datinilor, obiceiurilor, credințelor și superstițiilor în legătură cu sărbătorile de Crăciun, constituiesc un lung lanț căci fiecare ținut se distinge prin ceva caracteristic.

Multe din ele au făcut obiectul bucuriilor copilăriei fiecăruia dintre noi, de aceea avem cu toții datoria de a căuta să le păstrăm căci ele alcătuiesc o comoară de neprețuită bogăție a poporului nostru.

Alex. IORDAN

AJUNUL CRĂCIUNULUI ÎNTR'UN SAT DE MUNTE

de Vladimir BUNEA

Vagonul restaurant e o căldare în clocot. La mesele luminate de abat-joururi, pasagerii își privesc lung paharele, cestile de cafea, țigările ce se scutură, leneș, în scrumierele masive de metal. Si vorbesc.

Din fierberea aceasta, articulată de ritmurile nervoase, ale rotilor, ce sunt pornite cu demență pe liniile de oțel, - se învolbură spumele albe-verzui, ale fumului de tutun.

Dincolo de geamurile căptușite în perdele groase, colorate, păduri și câmpuri năclăite de omăt, privesc, nemișcate, defilarea monstrului de țel, care urcă, sub bolțile senine, alte trâmbe de fum, cu miriade roșii de scânteii.

Ascultând par'că svâcnetul sacadat al arcurilor metalice, Tudose Vornic și-a proptit fruntea în mâna dreaptă. Ochii deschiși, urmăresc, pe fața imaculată a

mesei, ca pe un câmp vast, miraculos, - teatrul unui vis sau, poate, întâmplarea unor amintiri îndepărtate.

O țigare îi fumegă leneș, între degetele încremenite. În față, Nick Massim, tovarășul de drum, își umple, tacticos pipa.

Câteva minute de tăcere; numai lichidul rubiniu din paharele de cristal, răsfățate pe picior, se mișcă mereu, clătinate de salturile reținute ale vagonului.

Nick își aprinde pipa. Vălurile de fum mătăsos, se împrăștie, purtate ca de un vârtej.

- La ce te gândești ? întreabă Nick, întorcând, cu degetele, cutia rotundă de Dunhill...

Tudose Vornic rămâne o clipă nemișcat, ca și când n'ar fi auzit întrebarea. Apoi, mâna strivește în scrumiera de alama, capătul țigării și privirile i-se ridică, liniștite, spre fața măslinie a prietenului. Acesta e răspunsul.

- E melancolia întoarcerii pe locurile copilăriei ? insistă Massim.

- Nu, nu... Ar trebui să fie mai mult o fervoare...

- Atunci ?

Vornic întoarse capul spre fereastra astupată de perdea, apoi, cu mâna ridică paharul rubiniu...

- E altceva, cu totul altceva... Măine e Ajunul... Ma gândesc la alt ajun...

Nick Massim ascultă; după o clipă, turnă, cu privirile plecate, din sticla lunguiață pe care chelnerul a adus-o acum. Si iar ascultă, slobozind noruași de fum, spre plafonul scund.

Mesele din vagon s'au descongestionat. A mai rămas un neamț bătrâior, lângă o sticlă de bere, un adolescent cu o revistă ilustrată, în față, și un grup vesel de turiști, echipați în regulă, cu ciorapi groși de lână, cu fulare în culori violete, pullovere și bocanci masivi.

Sania înainta ca o vijelie, pe câmpul alb, printre dealurile cu păduri năpădite de zăpezi. Aerul dimineții de iarnă era tare, înviorător ca o băutură sorbită pe înălțimi, după eforturi mari, când aburul cabanei îți pregătește pofta de mâncare și odihnă.

Tudose Vornic și Nick Massim ascultau, curioși, sgomotul zurgălăilor; înfolfiți în cerga țărănească, de lână mițoasă, cu căciulile trase peste urechi, păreau doi exilați, din nu știu ce poveste rusească, pe drumul nesfârșit al Siberiei. Pe capră, un tăran roscovan la față, cu mustața neagră, strunea hățurile și pocnea din bici. În sanie, la spatele lui, erau proptite skiurile și pușca de vânătoare.

După un ceas de drum, sania o coti pe o vale, lăsând înălțimi trufașe în dreapta și în stânga. La poalele dealurilor, înfloreau gospodării țărănești, case acoperite cu pae, șuri întocmite din trunchi de lemn; satul lui Tudose Vornic. Dela casele pitulate prin grădini cu nuci și pruni, se ridicau, molcom, suluri de fum. Se mai

auzea din când în când un lătrat de câine, se mai vedea, pe alocurea oameni robotind prin jurul asezărilor.

Valea o coti la stânga, cu tot alaiul de munți și dealuri și sania luneca acum pe un drum în serpentină. Se opri, apoi lângă o poartă bătrânească, lucrată în stejar, și împodobită cu un acoperiș de șindrilă. Țăranul sări de pe capră și luă caii de dârlogi. Un argat, din ogradă, veni să ia bagajul, după ce dete binețe stăpânului.

Tudose Vornic își scutură blana de zăpadă și urcă treptele casei, conducându-și oaspele. În cerdac, în fața unei uși, se opri și-l invită pe Nick:

- Poftim, dragă prietene...

Massim își mai scutură odată bocancii, și păși în odaie. Un miros de gutui și levănțică, îi împrăștie de-odată mirosul fânului din sanie, și căldura aromitoare, de aci, îi însenină fața.

- Ei, bravo, - așa ceva ne trebuia...

Într-o ușă, apăru „Nana Ruzalia”, ștergându-și mâinile de șorțul alb... Bătrânica surâse duios, îndreptându-și șalele...

- Bine vinirați, domnișorule - grăi ea cu emotie, nemaiștiind ce să spună.

Tudose Vornic se apropie și îi strânse mâna uscată.

- Uite, „nană Ruzalie”, am mai venit cu un domn.

- Dumnezeu să-l trăiască, domnișorule; 'eți fi vinit să umblați după iepuri...

- Să ne odihnim, nană Ruzalie...

Bătrâna sări să îndrepte un scaun, se uită în sobă și ieși cu hainele pe care le aruncaseră drumeții pe un divan. Din cealaltă cameră se întoarse:

- Ieu am de lucru acum, spuneți domnișorule ce poftiți, că 'eți fi flămânzit.

- Nu, flămânzi nu suntem.

- O cafea...

- Două, nană Ruzalie.

- Uite, acum le aduc, că pe urună am de lucru cu cozonacii și mai pe seară trebuie să stau în calea colindătorilor.

Întinși pe divane, prietenii își sorbiră cafelele în tihnă, ascultând... focul.

- Simpatică mai e „Nana Ruzalia” spuse Nick, pufăind din lulea și privind, în fereastră, ramurile desfrunzite ale unui pom, aplecate sub povara de nea.

- Da, și credincioasă, încuvintă Vornic. De când s'au sfârșit ai mei, ea duce casa. Sunt sau nu sunt aici, știu că vitele îs bine hrănite, pomii culeși la timp, și bruma de plugărie care se poate face aci nu lasă nimic de dorit. Găsește slugi vrednice, plătește la lucru oameni harnici și casa o găsesc, totdeauna, așa cum o vezi...

Nick Massim, toropit de căldură și oboseală, adormi. Tudose Vornic se sculă încet, își trase cismele și ieși să-și vadă vitele, nutrețul și câinii.

În satul acesta de munte, obiceiurile de sărbători sunt multe și felurite. Teatrul

lor se desfășoară, începând din dimineața de Ajun, până în ziua Crăciunului.

De aceia Tudose, întorcându-se dela șuri, îl clătină pe Massim de umăr:

- Scoală, Nick, să vezi colindătorii.

Massim se sculă morocănos, apoi, după ce se spală pe față cu apă rece și se șterse cu un prosop de in, aspru, se așeză la masă.

Nana Ruzalia aduse o tavă cu cozonac cald, prăjituri și a sticluță "din cel bun de tot".

Prin geamuri, începuse să pătrundă a umbră deasă, de asfințit. Aprinseră lumina, lăsând perdelele de-o-parte, ca să aibă, înainte, toată întinderea colinelor drapată în imaculata haină a zăpezii.

Mâncară cozonac, în timp ce Ruzalia se muncea să rupă ceara dela capul sticlei...

- Lasă, "nană Ruzalie", i-se adresă Nick, asta o facem noi, ne pricepem...

După prima sorbitură, Nikk holbă niste ochi mari; privindu-și prietenul insistent, întrebă într'un târziu...

- Ce-i ăsta, Tudose?...

- Un Tokai bătrân... E bun ?

Drept răspuns, Massim duse paharul la buze, cu o încetineală ce amintea solemnitatea unui ritual și îl sorbi, lung.

Apăru iar Nana Ruzalia, suflecată, cu două cești de cafele negre aburinde, anunțând:

- Au sosit colindătorii...

- Să intre, sări Tudose.

- Lasă-i să mai aștepte, ca au destulă vreme. Să beți întâi cafelele.

- Nu, lasă-i să intre...

- Nu-i primim aici, domnișorule. Am făcut focul în odaia cea mare, și am scos covoarele, că afurisiții ăștia îmi umplu casa de apă, cu încălțările lor...

- Atunci, du-ne cafelele și sticla acolo...

Ruzalia ieși, sprintenă: Nick și Tudose trecură în odaia cea mare. Se așezară lângă o masă masivă de stejar, și așteptară:

- Sunt mulți ?

- Destui!

În acest timp, la ușă se auziră tropăituri de pași voinicești și se înfiripă, parcă din nesfârșitele zăpezi colinda dela ușă:

"...Florile 's d'albe

Slobozi-ne gazdă 'n casă

Florile 's d'albe

C'afară ploaia ne varsă

Florile ' d'albe

Pe la șură numa' cură

Florile 's d'albe..."

- Haideti, bată-vă norocul, îi muștră Ruzalia, deschizând ușa.
Flăcăii, în straie țărănești, cu pălăriile și căciulile împodobite cu crenguțe de brad și ciucuri colorați de lână, intrară cu sfială:

- Bună seară de ajun !

Starostele lor se apropie de masă, și se adresă lui Tudose:

- Cinstită gazdă, ce colindă doriți dela feciorii lui Crăciun?

- Noi am dori mai multe. Ia să v'auzim...

Starostele se întoarse spre flăcăi. Soptiră ceva între ei. Tudose îi invită.

- Ei, stați pe lăviți...

- Lasă, domnișorule, că le aduce acuma sluga lăviți, se amestecă Ruzalia.

Așezându-se pe lăvițele din fața mesei, flăcăii începură:

*„Colo sus și mai în sus.
Lin-o-lin, o-lin molin,
Sus în deal de Rusalim,
Lin-o-lin, o-lin, molin,
La cer tufă de molin,
De molin, de molin verde
Lin-o-lin, o-lin, molin.
Săde maica Precista.
Lin-o-lin, o-lin, molin
Cu'n fiuț micuț în brațe..."*

Colinda se sfârși târziu, și feciorii lui Crăciun primiră „premânda": un colac de grâu și o sticlă de rachiu, pe care Ruzalia le aduse, într'un ștergar, pe masă...

Starostele le luă în mână, se sculă, și spuse urarea:

*„Acest colac de grâu, frumos,
Fața lui Hristos..."*

După ce termină "orația", mulțumind gazdei, mai întrebă:

- Ce mai doriți să vă colinde feciorii lui Crăciun?

- Să auzim „Păcurar d'oacheș", grăi Tudose.

Începu:

*„Păcurar d'oacheșe
El se lăudase
Că el că 'mi's are
Câte flori pe munte
Atâtea oi mărunte
Câti îs d'agliceii*

*Atâția mieușei
Iarna le iernează
Pe-un picior de munte
Vara le vărează
La Ostrov de mare..."*

După balada "păcurarului d'oacheș" urmă o altă colindă "Sfântă-i draga Duminecă":

*„Sfântă-i draga Duminecă
Dimineața s'a sculat
Fața d'albă și-a spălat..."*

Sfârșind cântecul, "feciorii lui Crăciun" ieșiră, spunând pe rând:
- Sărbători fericite!...
Prietenii se aplecară iar spre paharele din față...
- Frumoase producțiuni! exclamă Nick.
- Da, și când te gândești că dela Carnik și Bârseanu n'a mai cules nimeni folklor, de prin părțile astea...
- Păcat...
- Dar, să vezi când vom ieși, poimăine, la vânătoare, la munte, ce balade, ce doine minunate cântă muntenii...
Din cerdac se auzeau clopoței și glasuri de copii.
- Vin steuășii acuma, anunță Ruzalia.
Într'adevăr, la ușă se auzi cântecul lor, articulat de clopoței.

*"Nașterea Ta Christoase
Dumnezeul nostru,
Răsărit-a lumii lumina cunoștinței..."*

Li-se deschise ușa și copiii, în urma celui ce purta steaua intrară în grup compact.

„Îngerul" - cel ce purta steaua împodobită - era îmbrăcat în alb, cu un coif pe care poleise o cruce; înaintă până lângă masă și ceilalți, îmbrăcați în straie colorate, reprezentând pe cei trei magi, pe Irod și pe preotul Osias, se grupară în jur.

Jucară, împreună, scena biblică a descoperirii Mântuitorului și se luară la hartă cu Irod, lovindu-se la un moment dat cu săbiile de lemn, pe care le purtau la șolduri.

Apoi, începură colindele:

„Trei Crai dela Răsărit

*Cu steau' au călătorit
Și-au mers după cum citim
Până la Ierusalim...
Acolo dac'au ajuns
Steaua 'n nor li s'a ascuns
Și-au început a umbla
Prin oraș a întreba..."*

Si povestea magilor continuă, intonată de glasurile de argint ale copiilor.
După o mică pauză, începu altă colindă:

*„În orașul Vifliem
Veniți frați ca să-L vedem,
Că astăzi ni s'a născut
Domnul cel dintr'u 'nceput
Astăzi s'a născut Christos
Mesia Cap luminos
Din fecioarra Mariam
Și din neamul lui Avram..."*

Nana Ruzalia le aduce și lor „premânda”. „Irod”, în straietele lui roșii, face urarea:

*„Această zi prea sfințită
Și sărbătoare mărită
Noi dorim ca să vă fie
La mulți ani cu bucurie
Să aveți zile senine
Să le petreceți cu biue
Și să aveți folos
De nașterea lui Christos!"*

S'au pierdut și steauașii între zăpezile de afară, odată cu clinchetul clopoștelor dela stea. În casă au iutrat „nifleimașii” cu bisericuța de scândură, poleită frumos în auriu, verde, rosu și argintiu. Si, în urma lor, capra.

Cântară și ei un cântec de sărbătoare, cu ritmuni repezite, iar unul dintre ei jucă păpușile, în cutia poleită. Capra bătea din fălcile de lemn, și sărea prin odaie...

*„O Isuse cel prea Sfânt
Ne-ai venit pe-acest pământ..."*

Au plecat si „nifleimașii”, după ce au mai cântat câteva colinde și după ce capra

își făcuse jocul.

Massim devenise melancolic, în fața paharului cu Tokai, golit de câteva ori, în răstimpuri.

- E atât de frumos aici... șopti el.

Vornic nu răspunse. Privi însă, pe furiș, un portret din perete...

- Acum te înțeleg de ce petreci, fiecare Crăciun, aici, completă Nick.

- Fiecare, da... Îmi pare bine că mă poți înțelege, în slăbiciunea asta...

Tudose Vornic umplu iar paharele. Afară, prin nămeți, se auzeau strigătele colindătorilor...

Vladimir BUNEA

Revista "România", Anul III, Nr. 12, Dec. 1938 (fragment).

CRĂCIUNUL ÎN CERNĂUȚUL MEU NATAL, ÎN BUCOVINA DE ALTĂDATĂ

de Vianor BENEDESCU

Odată cu finea lui Noemvrie sau începutul lui Decemvrie și a adierii crivățului peste plaiurile cernăuțene, începea pentru noi Români de pe aceste meleaguri, o nouă perioadă de afirmare spirituală.

Neaua ne era "lăicerul" predestinat Domului nostru Isus să pășească peste el, spre a aduce izbăvire celor oboșiți și chinuiți și o nouă ocârmuire mai bună în lume și în viață.

Cu primele fulguri de nea, inimile noastre începeau deaceea să sune în loc să mai bată, chiar dacă vibrațiunile cordului nu erau încă dangăt solemn de

mare sărbătoare, ci deocamdată numai un fel de îmbietoare modulațiuni de speranțe și așteptări de bucurie.

Întâia stațiune de creștere și adâncire a acestui minunat complex afectiv, o aducea preseara și ziua sărbătoririi Sf. Nicolai.

Emoția bucuriei cu care era așteptată de noi copiii sosirea zilei de 6 Decembrie, spre a afla în zorii zilei tot felul de dulciuri pe care Sf. Nicolai ni le aducea noaptea, era unul din cele mai zguduitoare momente din viața noastră.

Neuitată îmi va rămâne în amintire înfrigurarea cu care scotoceam în dimineața acestei zile coșulețele asortate cu dulciuri și figuri de șocolată, iar uneori și cu o "arguță" lăsată de Sf. Nicolai, dacă conduita mea lăsa de dorit în cursul anului.

După frumoasele clipe de extindere și elevație oferite de sărbătoarea Sf. Nicolai, viața noastră sufletească începea un curs determinat din ce în ce mai intensiv de valorile religioase propriu-zise ale sărbătorii Crăciunului.

În răstimpul ce se întinde până la 24 Decembrie, mâncarea era de sec, petrecerile publice interzise, iar datinile austere, astfel că viața cotidiană era dominată de un climat spiritual tot mai meditativ, așteptător și puritan.

"Fiți cumiți și învățați sânguincioși, căci Moș Crăciun ascultă la geamuri", era unul din îndemnulurile pedagogice cu care părinții încercau să ne promoveze dragostea pentru învățătură și seriozitatea vieții morale și religioase.

Acelorași țeluri moral-religioase serveau apoi confecționarea stelelor de colinda, învățarea colindelor și cântecelor de Crăciun, a Irozilor și în numeroase familii, modelajul ieszii sau al staulului dela Vifleiem.

Dar nu numai conduita și activitatea spirituală a copiilor, tineretului și a celor vârstnici se desfășura în cadrul determinat de atmosfera Crăciunului, ci și aceea a vieții practice și cu cât se apropia Crăciunul, ele se strecurau tot mai explicit în funcție de el.

Una din grijile elementare și prealabile, în primul rând la familiile de țărani, fermieri și meseriași, era tăierea porcului de Ignat sau și cu o săptămână înainte.

Abia se sfârșea tăierea porcului, succedau alte lucruri preparative pentru Crăciun, ca: purificarea vinului de fructe și umplerea sa în sticle, spălatul și călcatul lingeriilor și albiturilor, lustruirea tacâmurilor și albiturilor, lustruirea tacâmurilor și sfeșnicilor, confecționarea a tot felul de împletituri de lână pentru cadouri de Crăciun, ca: mănuși, ciorapi și pulovere, aurirea și argintarea nucilor și selecția grâului pentru coliva de Ajun.

Povara pregătirilor cădea însă în săptămâna din urmă, în 19-24 Decembrie.

Ea începea coptul cozonacilor și prăjiturilor, cumpărarea cadourilor și culmina cu tăierea păsărilor menite ospățului, și curățenia și amenajarea festivă generală a locuinței.

În tot Cernăuțul nu exista casă românească, care să nu fi respirat de Ajun și Crăciun a primenire și podoabă.

Așteptată zi de Ajun aducea copiii dimineța în sfârșit o baie radicală și veșminte de sărbătoare. După prânz, femeile începeau pregătirea mâncărilor pentru cina Ajunului, iar bărbații sau familianții maturi împodobeau în ascuns, să nu vadă cei mici, pomul de Crăciun.

Îmbrăcarea hainelor festive și revizuirea corespondenței primite și expediția celor datoare, cădea în cele mai multe cazuri tot în competiția ultimelor ore înainte de cină.

Drumul până la oficiul postal și înapoi, era și el pentru noi indigenii, o festivitate pentru sine. Vechiul oraș moldovenesc cu instalațiile și vitrinele sale moderne, era o adevărată feerie de lumini, podoabe și sonagat de slavă. Toată natura era greu înzăpezită, iar brazii se înconvoiau de povara veșmintelor albe.

Pe străzi întâlneai sănii trase de cai cu zurgălăi, iar geamurile strălucite destăinuiau atmosfera festivă a familiilor.

Interesante erau unele datine de Ajun ale agricultorilor români din Cernăuți. Aceștia îngrijeau de după amiaza acestei zile vitele cu o hrană supeioară celorlalte zile ale anului, dându-le jerbii de ovaz pe porțile hambarelor.

La orele 6 după masă, ei treceau încă odată prin grajduri, spre a distribui vitelor hrana îmbelșugată și pentru noapte.

Dacă omul o avea bine în aceste zile, să o aibă și animalele.

Zicea doară o tradiție, că în noaptea de Ajun, la miez de noapte vorbesc și ele și cine le poate tălmăci glasul, află taine privitoare la mersul Anului Nou.

Dacă apoi la orele șase și jumătate pregătirile ajungeau la terminate, și mama se hotăra să puie tacâmurile și farfuriile în sufragerie pe masă, atunci perioada așteptărilor își ajungea apogeul, iar tatăl trecea la deschiderea spectacolului festiv, anunțând prin clinchet de clopoțel sosirea lui “Moș Crăciun”.

Copiii intrau în odaia mare, încălzită și tămâiată cu mireasma de cetină și ceara picurândă, unde îi aștepta pomul lăsat de bunul mos. Sub pom, pe podea, găsea mic și mare, darurile sale, frumos ambalate în cutii și etichetate cu numele destinatarilor.

Chiar dacă datina pomului de Crăciun se introduse în Bucovina abia în ultimii 150 de ani - de altfel ca și în țările occidentale - ea a fost atât de îndrăgită de Românii cernăuțeni, încât nu găseai mai deloc de Crăciun familie fără brad. Nu avea acest pom o semnificație simbolică? Cu cetina sa tot verde, el era ca și Isus, pomul vieții, speranța noastră permanentă.

Dar lumânărilele strălucinde nu simbolizau la fel pe Isus, lumina lumii?

Emoția era mare. Copiii îngenunchiau sub pomul bogat dotat și iluminat de lumânările, lametă și globulețe de sticle, ziceau rugăciunea domnească sau cântau imnul bradului sau alte arii de Crăciun, ajutați sau acompaniați cu gura sau instrumente muzicale de părinți.

Dupa ce copiii admirau suficient pomul, iar mama așternea sub noua față de masă, fire de paie sau fân, întru amintirea ieslei din Vifleiem, tatăl deschidea

Sfânta Cină cu o mică cuvântare despre sensul sărbătorii, sau cita capitoul din Evanghelie referitor la Nașterea Domnului și o rugă de mulțumire către Dumnezeu, pentru binefacerile făcute în cursul anului.

Dupa aceste contemplațiuni religioase, ambii părinți îmbrățișau și sărutau copiii, urându-le cuminenție și hărnicie în viață, iar copiii mai mărișori replicau urările lor părinților.

Frumosului ceremonial îi urma lista bucatelor de post, ce se obișnuia cu intransigență constantă la acesată Sfântă Cină.

Mai întâi se serveau: borș de sfeclă cu curechi și colțunași, umpluți cu un fel de ciulama de ciuperci. Acestuia îi succedau rând pe rând: crap prăjit cu compot de fructe uscate [mere, pere și perje] și pâne albă; sărmăluțe de post, plăcinte de poame sau varză și în sfârșit, grâu fiert cu zahăr, miere, poame, nuci, mac, stafide și zahăr.

Pentru cei mici, erau și alte bunătăți, ca: nuci aurite, clătite cu dulceață sau poame, baclavale, turte cu miere sau alte copturi prajite în untdelemn.

Momente de emoționată reculegere și contemplativitate determinau sosirea colindatorilor sub geam. “Trei păstori se întâlniră”, “O ce veste minuată”, “O brad frumos”, “Asta-i seara de Crăciun”, “Nouă azi ne-a răsărit” și “Stea sus rasare”. Erau ariile crăciunești obișnuite.

După cină se aduna familia în jurul pomului iluminat. Tatăl și mama strângeau copiilor mâna și le înmânau cadourile, urându-le încăodată sărbători cu bine.

Copiii mai mici erau apoi culcați. Cei mai mărișori puteau merge cu colindatul, iar adulții, părinții și oaspeții rămâneau în tovărășie veselă, serioasă însă, până la miez de noapte. Se discutau amintiri de Crăciun sau probleme de viață, se făcea muzică instrumentală religioasă sau se cânta, se ascultau apoi emisiunile radiofonice sau dacă veneau Irozii, recitațiile acestora și se cultivau datinile și supeștițiile populare.

Interesante erau îndeosebi, vorbele din bătrâni cu care unii căutau să lămurească problema climei și a recoltei în proximal an.

“Moș Crăciun zăpădos, prevestește an mănos”; “Noaptea de Anul Nou de va fi lină și senină, an bun proorocește”.

Fetele aruncau însă în tus-patru direcțiile rozei vântului oscioarele de peste și din care parte se auzea întâiul lătrat de câne, însemna că din acea direcție îi va veni odorul visurilor.

Nenumărate erau însă tradițiile și superștițiile puse în discuție. Cu desvoltarea acestui program, lua sfârșit Sfânta Seară a Ajunului.

Ziua proximală, precum și a doua zi și a treia zi de Crăciun, lumea cernăuțeană asculta Sfânta Liturghie, pentru a da Domnului ce-i al Domnului, iar la prânz avea loc un ospăț festiv pentru a da omului, ce-i al omului.

Liturghiile românești la Cernăuți, în special cea celebrată la Catedrală, în prezența Mitropolitului, a unui întreg sobor de preoți și arhieriei în odăjdii

festive și încadrată în cântecele corului metropolitan, erau o adevărată idilă bisericească, care evoca în sufletul fiecărui compatriot momente de cea mai profundă pietate și înălțare spre transcendent.

Am trecut după părăsirea Cernăuțului, prin multe biserici, atât în țară, cât și aici în Germania. Niciodată însă nu am trăit momente de ascendență sufletească atât de ridicată ca la Cernăuți.

Prânzul și restul zilei era destinat mâncării, băuturii, petrecerii, amuzamentelor și vizitelor.

Ordinea în care se serveau bucatele la prânz, în aceste zile, era în timpul copilăriei mele următoarea. În prima zi, gustări reci: mezeluri, jambon, sandwichuri, ouă fierte, salată de sfeclă cu hrean; mâncări calde: supă de pasăre, piftie de porc, sărmațuțe în foi de varză, găscă sau rața la cuptor cu cartofi puree și compoturi.

În celelalte zile se serveau alte supe sau ciorbe, iar ca fripturi: pui la tavă, friptură de purcel, curcan la tavă, iepure cu sos de măsline și alte vânături. Vârful satisfacerilor gastronomice îl alcătuiau însă cozonacii, prăjiturile și băuturile.

Astfel se obișnuiau, cozonaci de mac, de stafide și de miere, gogoși, baclavale, cataif, ștrudel de nucă, cornuri de vanilie, apoi prăjituri sub formă de inimioare, lună, stelute, etc.

În sfârșit tot felul de torturi umplute și vernisate cu șocolată sau zaharuri. Băuturi obișnuite erau țuica, rachiul de secară, chimen sau mentă, vinurile de Cotnar, Nicorești, Odobești, Drăgășani, dar și de cel bucovinean de pomisoare sau mere, sau la cei înstăriți și străine, ca sect de Rin, Malaga, Bordeaux, apoi bere de Cernăuți, Rădăuți, Azuga sau Buzău.

Mult neastâmpăr aducea cateva zile mai târziu sărbătoarea Revelionului și a Anului Nou.

În preseara Anului Nou, colindau copiii cu buhaiul, un polobocel desfundat, acoperit la un capăt cu o piele de căne, străbătută la mijloc de o fasciculă de păr de cal, care frecat cu mânele, producea un zgomot infernal, mimând mugetul unui taur. Zgomotul sau era acompaniat de rostirea Plugusorului, îndeosebi al celui de Alecsandri, despre “Bădița Traian”.

La orele 12 noaptea era Revelionul, când se îngropa prin mâncăruri, ponciu și alte băuturi vechiul an iar fetele cultivau datina turnatului de plumb, pentru a destăinui viitorul.

Dimineața, înainte de Liturghie, copiii umblau cu semănatul. Spre prânz, își primeau cinstea postasul, și hornarul, care veneau cu urările lor.

Încolo se sărbătorea ca de Crăciun.

Astfel la Cernăuți, întocmai ca în întreaga Bucovină, erau Crăciunul și celelalte sărbători de iarnă un șir de traiuri de elevație spirituală închinată ridicării vieții morale a omului, îndrăgite de toți, dela mic la mare, dela cei mai puțin înstăriți, la cei în poziții mai norocoase.

Pe cât de repede veneau aceste binecuvântate zile, pe atât de repede se terminau însă. Ceeace rămânea, erau elevatoarele amintiri și feericul peisagiu hibernal, în care orașele și satele stăruiau mai departe, până când primăvara aducea un nou ritm în viața cosmosului și omului.

Acum însă, arde în depărtări, atât în țară, cât și în străinătate, nu numai în momentele de contemplare și interiorizare ale Crăciunului, ci totdeauna, sufletul celor, din care brutalitatea umană vrea să ostracizeze dorul după tot ce e nobil și creștinesc, lăsându-l pustiului sufletesc și moral.

Noi, Romanii bucovineni, de pe plaiurile lumii apusene, care am trăit datinele acestea în toată splendoarea lor, nu le putem da uitării. Reminiscenta lor cu ocazia Crăciunului, să ne fie de aceea izvor de noi forțe și inovatoare imbolduri de viață și luptă.

Liberi și strânși în jurul bradului de Crăciun - departe ce-i drept unul de altul fizecește, aproape și împreună însă sufletește - să ținem vie în sufletele noastre icoana patriei, și strângând mereu rândurile sub drapelul naționalismului, să cultivăm speranța și credința în victoria adevărului și a dreptății.

Vianor BENEDESCU

Ziarul "*Libertatea*", New York. Anul VI, Nr. 52, Decembrie, 1986

MOȘ AJUNUL

de Grigore CAVAFU

Ninge!...

Fulgi de zăpadă cad molcom, acoperind cu gingașe aripioare de fluturi crengile copacilor, străzile, vehiculele, trecătorii...

Orasul se înveșmântă în hermină...

Pe albastra străvezie boltă a cerului, s'au aprins făclii.

Pretutindeni licăresc lumini, împodobind noaptea cu străluciri de nestemate.

Încet, pe nesimțite străzile se întroienesc, fulgi de nea se odihnesc pe ferestre.

Natura fascinează...

Pământul respiră noua dumnezeiască mireasmă.

E mistica noapte de MOS AJUN.

Copleșitoare, fermecătoare seară a copilăriei...

Sufletul îmi este răscolit de dulci și îndepărtate amintiri...

Privind în urmă, strivesc o lacrimă între gene.

Cu Moș Ajunul începea șiragul de zile sfinte, a reuniunilor familiale la vâpaia focului îmbietor din vatră, a gingașelor emoții celor micuți la sosirea Moșneagului Crăciun, a bradului încărcat cu daruri, poame și jucării, a meselor îmbelșugate cu buțile umflate, a omeniei, a voiei bune, a zilelor de închinare petrecerilor încântătoare.

Casele erau inundate de lumină, porțile deschise, bradul străjuia majestuos răspândind aroma pădurii, căminul mirosea a smirnă și tămâie...

Bucate rare, cozonaci cu cușma pe o ureche râdeau zăcând pe albe fețe de mese scrobite, între crenguțe de brad și vasc orânduite în tindă alături de sacul cu nuci, coșul cu mere și desaga cu covrigi pentru colindători...

Vibrau căminele de cântece în proslăvirea Nașterii Pruncului Sfânt, harul ceresc se revărsa asupra noastră; ne oblăduia.

În cleștarul noptilor de ger se simțea viața creștină, domnea o înaltă spiritualitate: era Pace pe Pământ.

Si astăzi vatra răspândește aceeași flacără, dar... climatul intim al căminului nu mai este același; focul nu mai dogorește, idealurile s'au sfărâmat, ființe scumpe ne-au părăsit; peste inimi s'a așternut beteala singurătății...

Caut armonia, înălțările sufletești, farmecul de odinioară care ne-a vrăjit copilăria...

Caut măreția unor zile sfinte trăite departe, în țara omeniei și a belsugului, în țara mea de basm, caut adevărata incandescență vârtoare a cinstirii Praznicului Nașterii Pruncului Sfânt, caut Moș Ajunul românesc, caut specificul datinilor noastre românești, cu săniile cu zurgălăi răzbind anevoie pe uliți, caut micuții colindători, ce în zori, cu fețe roșii de frig smorcăindu-și nasul cântau: "Bună dimineața la Moș Ajun", "Această noapte e pentru noi", "Am venit și noi odată", caut corurile școlare care ne desfătau cu minunatele colinde: "O ce veste minunată", "Steaua sus răsare", "Ia sculați boieri mari"...

Moș Ajunul, minunea copilăriei noastre, nu mai este!

Contraste stridente, aspre, însoțite de un trist îndepărtat ecou, răspund că peste toate s'a așternut pulberea vremii, ca porțile inimii sunt zăvorâte, armonia este sfărâmată, fermecătorul edificiu al Moș Ajunului a fost dărâmat, vestind exilului osânda plânsului, a dezamăgirii, a amărăciunii, a nemărginitei dureri, grea pustietate, cunoscute, îndurate și mărturisite, lăsate posterității de nefericitul poet al Tristelor, acel neîndoios memento, greu blestem:

"Cum patria amisi, tum me perisse putato,
Et prior et gravior mors fuit illa mihi"...

în traducere:

"Când am părăsit patria, atunci puteam să socotesc că am murit:
A fost prima și cea mai gravă moarte"...

Azi, Prăznuirea Moș Ajunului a dispărut..., iar Crăciunul contravine adevăratei cinstiri a Nașterii Pruncului Sfânt, circumscriindu-L într' un cadru superficial, jalnic de redus, o singură zi, fiind fără tăgadă o gigantică dezgustătoare îndeletnicire comercială, o supărătoare denaturare morală, departe de sensibilitatea lumii creștine, departe de proslăvirea noastră românească, departe de datinele noastre sfinte...

Timpul a fărâmat armonia vremurilor și, a lăsat în urma lui cenușa aducerilor aminte...

Ninge!...

Vântul vuieste, urlă, răvășește omătul...

Visez dureros la întreaga bucurie a copilăriei duse...

Trist, îl aștept pe Moș Crăciun; îl chem...

"Moș Crăciun din vremuri bune,

.....

Însenină-mi gândul rău

Și cu fața ta blajină

Alb răsari din perne moi,

Calcă 'ncet, nimic nu spune!

*Strânge-mă la pieptul tău,
Și să plângem amândoi,
Moș Crăciune!"*

Grigore CAVAFU

Ziarul "Libertatea", N.Y., Anul VI, Nr. 52, Decembrie 1986

MĂSURA CREȘTINĂȚII NOASTRE

1 IANUARIE 1936

de Ion MOȚA

Stăm iarăși în preajma Crăciunului.

Ne-am apropiat oare noi sufletește de el?

Asemenea măsurători de distanțe sufletești nu ne pot fi indiferente, dacă avem o cât de mică credință în Dumnezeu și în adevărul că rosturile și bucuriile vieții nu pot fi temeinic împlinite decât în măsura apropierii de Dumnezeu, în măsura în care procesul de asimilare cerească a făcut ceva spor înlăuntrul ființei noastre omenești.

Să ne întrebăm, cum bogatul din Evanghelie întreba pe Mântuitorul: ce trebuie să fi făcut noi pentru a putea zice azi că de Crăciunul acesta ne-am apropiat nu numai prin epuizarea foilor calendarului din acest an și prin isprăvile gastronomice de care ne pregătim, ci și printr'o orânduire nouă a sufletului, a adevăratei noastre vieți?

Iar răspunsul nu poate fi numai un interogatoriu asupra formelor și legilor

respectate, un examen tehnic asupra conformării la ceea ce e mai mult exteriorul doctrinei creștine: ai furat, ai nedreptățit, ai respectat poruncile în ceea ce au ele oarecum formal, normativ, de reglementare a raporturilor cu semenii? Ci vom fi întrebați dacă a fost ceva viu sufletește în noi, vom fi întrebați ce disoluții sufletești adânci s’au întâmplat în noi și ce reconstrucții interioare pe un alt plan, de jertfă și de prefacere vie. Cineva care ar cerceta apropierea noastră sufletească de Mântuitorul, ne-ar coborî în acele adâncuri de rană vie în care a fost coborât bogatul căruia Mântuitorul îi cerea o totală disoluție a structurii lui lăuntrice, vânzarea tuturor bogățiilor, arătându-i că simpla conformare oarecum contractuală față de porunci, simpla atitudine aparent corectă dar lipsită de prefacerea vie interioară, nu poate apropia pe om de cer și de mântuire.

Viu, sufletește viu, ce s’a elaborat în viața noastră interioară? Ce biruințe asupra poverilor omenești am reperat noi, spre a putea să ne simțim astăzi mai apropiați de Mântuitorul care se naște?

Nu știu ce vor zice teologii, despre a căror știință n’am multă cunoștință, dar măsura creștinătății noastre vii eu o văd mai ales în măsura jertfei pentru binele altora; a unei jertfe personale, liber, cu dragoste și cu elan consimțite, fără gând la respectarea formală a nu știu căror reglementări bilaterale dintre noi și Dumnezeu.

Jertfa aceea care e dezlănțuită în noi din dragoste, dintr’o dragoste pentru altceva decât ființa noastră, jertfa aceea care ne inundă pustiindu-ne așezarea omenească a vieții dar ne încălzește totodată cu satisfacții pe care nu le poate cuprinde graiul omenească, această jertfă e faptul care smulge de pe ființa noastră carapacea nesimțirii față de cele dumnezeiești și, transformându-ne în rană vie (de „soare și sânge”, cum ar zice Radu Gyr), ne pune în directă comuniune cu Dumnezeirea care pătrunde năvalnic și deadreptul în sufletul nostru. Și devenim astfel vii sufletește, mai vii, mai creștini.

Jertfa este astfel măsura creștinătății noastre.

Cine a jertfit ceva, în acest fel, înțelege și vede mai bine pe Mântuitorul care se naște, și se bucură mai mult, căci simte o apropiere, o comuniune între o părticică a structurii lui și Dumnezeu cel viu care coboară printre noi.

Sunt oare mai aproape de taina Crăciunului cei care o viață întreagă au respectat doar granițele poruncilor, vrândnevrând, fără a se fi luminat însă în adâncul lor prin puterea vie a dragostei ce duce la jertfă?

Nu!

Dacă ochiul nostru ar putea înțelege zările cerești în mijlocul cărora se va coborî în curând Mântuitorul pe pământul românesc, el ar vedea, alături de Mântuitorul și de sfinții Bisericii, toate sufletele de viteji care s’au jertfit bucuroși și conștienți pentru a ajuta pe aproapele lor: n’ar lipsi nici Horia, nici Tudor, nici

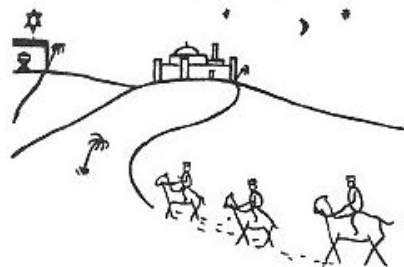
Avram Iancu, nici Brâncoveanu, nici mulțimea celor care s’au jertfit cu adevărat, din toată comoara sufletului lor. Căci în ei mai mult decât în alții creștinătatea a fost vie, ei mai mult decât alții s’au integrat în comunitatea Bisericii creștine, formându-i trupul viu, împlinit.

Tineretul de astăzi, luptător și el pentru binele neamului românesc și al rândurilor viitoare de oameni, tineretul acesta care-și strică orânduiri personale ale vieții egoiste pentru a-și asculta volbura vie din suflet care-l îndeamnă la luptă și la jertfă pentru neam și creștinătate, – acest tineret are dreptul să se bucure de sărbătorile apropiate ale Nașterii: el s’a apropiat de ele și sufletește.

Iar cei care dăscălesc acest tineret și-l muștră tocmai pentru ceea ce e viu în sufletul lui, cei care, oricine ar fi, îl insultă afirmând că nici o operă de educație și de înălțare morală nu s’a îndeplinit de tineretul românesc de după război și că deci trebuie organizată acum educația lui oficială și cu anasana, - aceștia toți să cerceteze, acum de Crăciun, distanța care-i desparte de minunea Nașterii sfinte și să constate că nu înțeleg nimic din adevăratele bucurii ale Crăciunului. Si văzându-și mortăciunea din suflet, să se dea la o parte din calea tineretului de jertfă, dacă nu pot să-l înțeleagă, să-l prețuiască și să se bucure cu el.

Ion MOȚA

Revista "Cuvântul Studențesc", Ianuarie 1936

CRĂCIUNUL

de Nae IONESCU

Dogma nașterii este așa: "Carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire s'a pogorât din ceruri și din Maria Fecioara s'a făcut om". Și dogma aceasta nu numai că așează piatra de hotar între două lumi, dar le precizează integral.

Iată, omul a avut noroc de mântuire. Dar pentru ca mântuirea aceasta să se îplinească, a trebuit ca Dumnezeu însuși să coboare între noi, ca OM, și să ia asupra lui, miel al Domnului, păcatele lumii; adică ale noastre.

Mi se povestea acum în urmă, că în vremea în care în Indii aborigenii luptau împotriva Englezilor, Gandhi s'a așezat pe un post de trei săptămâni. Gandhi suferea, se macera pentru cei ai lui; lua asupra-și greșeala lor, pentru a o ispăși; ca nu cumva această greșală să tragă în cumpănă în fața dumnezeului puterilor și să le hotărască înfrângerea. Superbă și tragică aberație panteistă, - căreia dogma nașterii i se opune categoric: pentru mântuirea noastră a fost nevoie ca Dumnezeu, întrupat, să ia asupra lui păcatele noastre.

Aici stă miezul învățaturii creștine: un om nu poate mântui pe altul; mai puțin, un om nu poate sta pentru altul. Mântuirea e de două ori un act de îndurare de sus: o dată că se face prin voia lui Dumnezeu; a doua oară pentru că se face prin intervenția activă a lui Dumnezeu (jertfa mielului).

Ajutorul aproapelui tău în acest act de mântuire este nul. Căci chiar actul de iubire pe care ți-l impune Cristos e un act metafizic eficace pentru tine care iubești, nu pentru aproapele pe care îl iubești.

Desigur că părerea curentă este alta; părerea curentă vede în iubirea creștină un act de... filantropie, de altruism, de caritate. Dar asta e fals. Asta e cea mai grosolană și mai materialistă, mai antimetafizică, mai apuseană desfigurare a înțelesului iubirii... Căci dacă iubirea ar fi eficace pentru aproapele tău, atunci de ce a mai fost nevoie de întruparea logosului și de jertfa lui? Pe de o parte. Iar de pe alta, dacă iubirea este un act de finalități transiente, de ce măsura iubirii către aproapele îți e dată prin iubirea către tine însuși - atunci când știut este că pentru a te mântui e nevoie să te desprinzi de tine însuși? Nu.

Orice s'ar spune și orice s'ar gândi, iubirea către aproapele nu e decât o terapie specială privindu-te pe tine însuși. Iubește pe aproapele tău însemnând, în ultima analiză, desfă-te pe tine însuși.

Ea e o metodă exact de același sens ca postul și ca orice altă privațiune; toate mergând către același țel: să ajungi a te lipsi de tine, a nu mai trăi prin tine și în tine - pentru ca să izbutești a trăi în Altul.

Iubirea ca cheag al comunității creștine? Da, există și această funcțiune a ei. Nici această funcțiune nu e însă metafizică, ci numai gnoseologică. Comunitatea de iubire creștină nefiind decât un instrument de cunoaștere. Aci fac, desigur, ochii mari, sau numai ridică din umeri (după gradul lor de receptivitate) filosofii noștri științifici. Comunitatea de iubire - instrument de cunoaștere? Desigur. Căci dacă pentru cunoașterea realității sensibile e suficientă o conștiință individuală, cunoașterea lui Dumnezeu nu e posibilă decât pentru o unitate umană colectivă, unitate realizată prin iubire.

Prin urmare, iubirea creștină te poate duce la adevărul creștin, la ADEVĂR. Dar înseamnă asta mântuire? Nu. Asta nu înseamnă decât cel mult cunoașterea lui Dumnezeu, dar nu încă mântuirea. Pentru că mântuirea nu e numai cunoaștere; cunoașterea nefiind decât CALEA. O cale.

Și iată cum singurul element, singura cale pe care aproapele tău ți-ar putea sta în ajutor întru mântuire - iubirea - se dovedește a fi ineficace. Actul mântuirii este un act de grație, de îndurare din partea lui Dumnezeu, de o parte; - iar pe de alta un act de inițiativă individuală. Mântuirea SUB cer nu există; nu există decât mântuirea prin legătura dintre cer și pământ.

Iar între cer și pământ, în drama răscumpărării primului păcat, omul stă singur în fața lui Dumnezeu. Tot ce facem noi pentru alții, pentru noi facem; iar tot ce fac alții pentru noi, nu o fac pentru noi. Fiecare începem de la capăt o experiență a noastră și o luptă a noastră pentru escaladarea cerului. De la mine la aproapele meu nici o legătură, nici un ajutor, nici o tovarășie de luptă. Suntem fiecare un microcosm? Se poate. Dar un microcosm închis ermetic înspre înlături, cu o singură puțință de evaziune: ÎN SUS! De aceea mă gândesc că dacă Leibniz ar fi trăit în Orient ar fi trebuit totuși să deschidă monadelor sale o fereastră: înspre cer.

...Crăciunul, sărbătoare a întrupării logosului ca condiție a mântuirii - este sărbătoarea singurătății metafizice a omului, care deschide porțile cerului. Nu o spunem noi doară; ci povestește Evanghelia că în noaptea asta s'a deschis cerul; ca să se împărțească oamenii la spectacolul îngerilor cântând *gloria in excelsis*...

Ziarul "Cuvântul", Nr. 2401, 25 Decembrie 1931

MÂNGĂIEREA CRĂCIUNULUI

de Arh. SCRIBAN

Crăciunul pe care am ajuns a-l prăznui anul acesta este un adevărat dar de acum, căci totdeauna Crăciunul e o vreme de fericire, prin tihna sufletească pe care ne-o aduce, anul acesta însă cu atât mai mult îl simțim ca atare, pentru că prea am fost neliniștiți, necăjiți și tulburați de multele care au venit peste capetele noastre... Crăciunul cade ca o vărsare de mir peste sufletele noastre, ca să ne potolim și să ne mângâiem. Dar fiindcă praznicul Crăciunului vine cu vestirile lui de pace, de bunăvoire, care trebuie să sălășluiască în inimile oamenilor, în mijlocul înverșunării care s'a abătut peste omenire, ne dăm seama că nu este aceasta starea firească a noastră. Nu ne simțim bine cu ea și tânjim după limanul unde să nu ne mai vedem amenințați de fel de fel de spaime.

De aceia se cuvine să primim vestirea Crăciunului cu toată îmbrățișarea. Din toată inima să ne bucurăm de ea și să rostim cu sete cuvintele dela Nașterea lui Hristos: Pe pământ pace, între oameni bunăvoire ! (*Luca 2,14*). Să ne lăsăm duși de cuvintele fericitelor vestiri ale trecutului, de cântările dulci ale colindelor și să sorbim cu nesaț făgăduințele pe care venirea lui Hristos între oameni le aduce cu ea !

Avem mare nevoie de toate acestea, pentru că mare este vrajba iscată între noi, așa că toată potolirea aceasta, pe care o dorim și o chemăm, se ivește în zare ca un dar dela Dumnezeu. Dacă, după atâtea cutremurări, dela Dumnezeu și dela oameni, ne-au ajuns acum zilele cele prea sfinte ale Nașterii Mântuitorului, este clipa când, mai mult ca oricând, ele vin să împlinească marea trebuință de pace și de tihnă a sufletelor noastre.

Noi putem avea clipe de frământări, de zbucium, dar nu poate fi aceasta starea obișnuită a vieții omenești. Așa cum, după încordarea zilei, vine odihna și potolirea nopții; așa cum, după muncile și rodirea verii, vine adormirea și amorțirea iernii, - așa omul nu poate sta toată vremea numai în încordare și aprindere.

Chiar în mijlocul tuturor acestora, el gândește la vremea când să stea în tihnă și să răsufle în voie. Simțim aceasta ca o trebuință a firii și de aceia năzuim spre ea.

Crăciunul ne vine cu această pace dorită și făgăduită, dar ne aduce încă și mult mai mult de cât atâta. Ne aduce toată împletirea de veacuri a acestor doruri, prin vestirea vechilor prooroci care făgăduiau împlinirea lor, iar apoi împlinirea lor în ivirea Domnului Hristos între oameni, cum și tresăltata întâmpinare pe care omenirea i-a făcut-o dealungul veacurilor. Așa de adânc s'a altoit vestirea cerului și înfăptuirea ei în sânul omenirii prin Nașterea lui Hristos, încât ea a rodit între oameni prin fel de fel de cântări ale Stelei Vitleemului, de rostiri ale colindelor, de jocuri ale irozilor și multe ca acestea,—încât Crăciunul a ajuns a fi, pentru sute de milioane de oameni, o sărbătoare a celor mai bune nădejdi, ale celor mai dulci alinări de care biata omenire are ne voie. Mai mult decât oricând, așa simțim Crăciunul în clipele de acum și de aceia cu toată încredințarea să-l primim și să-l gustăm, ca un dar dela Dumnezeu pentru zdrelițele noastre făpturi.

Arh. SCRIBAN

Crăciun Românesc

Nașterea Domnului

Într'un anume ceas pământul ne întoarce spre lumină. S'ar părea atunci că Soarele se naște pentru noi; adevărul este că noi răsărim întru el; ne naștem din pântecul beznei în lumina cea mare a zilei. Părintele luminii stă veșnic nerăsărit și neapus, așteptându-ne.

Astfel la "plinirea vremii", lumea întorcându-se pe negrele-i țățâni către Dumnezeu veșnic, a ieșit din umbră în lumina Lui cea neclintită. A fost un răsărit cosmic - "Răsăritul Cel de Sus":

Nașterea Domnului care a rumenit pe totdeauna orizonturile omenirii.

Vasile VOICULESCU

"Gânduri"

NAȘTEREA DOMNULUI – SPERANȚĂ ȘI IDEAL

Pr. Radu BOTIȘ

Profețiile Vechiului Testament (Fac.3:15; Num. 24:17; Deut. 18:15; Dan. 9.24-27; Mal.3:1-3) aveau să cunoască împlinirea pe timpul când rege al Iudeii era prigonitorul Irod, iar la Roma domnea Cezarul Augustus (27 î.e.n. – 14 e.n.).

Miracolul nașterii avea să se petreacă într’o peșteră din Betleem, când trimisul cerului coboară de la tronul dumnezeiesc pentru a răscumpăra omenirea întregă din păcatul neascultării protopărinților noștri Adam și Eva, cu posibilitatea iertării dar și a împăcării cu Atotputernicul Creator. Momentul solemn al Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos avea să primească salutul celor trei magi veniți să aducă Pruncului ceresc daruri alese (aur, smirnă și tămâie) dimpreună cu glasul de bucurie al îngerilor care cântau: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voire” (Luca 2:14). An de an, bucuria nașterii Pruncului Hristos readuce acest sfânt mesaj în inimile noastre prin colindele intonate de cele mai mici și mai pure ființe (copiii) și până la oamenii adulți. Această operă de mare preț, păstrată și transmisă din generație în generație – colindele – poartă adevăruri de credință cu referire la evenimentele care s-au petrecut: naștere, Betleem, steaua, magi, etc.

Cuvântul „Crăciun” este înrudit cu termenul latin „creatio” din limba latină cultă. Creștinii au înțeles Crăciunul ca o creație pentru că Nașterea Mântuitorului este unică și nouă prin ea însăși. Pruncul „mititel și înfășat în scutece de bumbăcel” vine de fiecare dată la cumpăna dintre ani apropiindu-ne de raiul ceresc. El se naște pentru fiecare dintre noi în micuța peșteră, spre împăcarea noastră cu Bunul Dumnezeu. Acest praznic, înconjurat de strălucire, păstrează și astăzi atmosfera solemnă tocmai prin grupurile de colindători cuprinzând toate vârstele și purtând vestea sublimă în fiecare casă. Nașterea Domnului avea să dea nou sens vieții împlinind „legea iubirii” spre mântuirea celui pierdut (Luca 19:10).

Prin întruparea Domnului Iisus Hristos prezența Sa rămâne, noi, fiecare devenind frați ai lui întru dreapta credință pe drumul mântuirii.

Pr. Radu BOTIȘ

LA NAȘTEREA MÂNTUITORULUI

Nicolae ROȘCA

«Si Cuvântul s'a făcut trup, și a locuit între noi; și noi am văzut mărirea Lui, ca mărirea unului născut din Tatăl, plin de har și de adevăr» (Ion, 1. 14.)

De două mii de ani lumea creștină sărbătorește Crăciunul care ne amintește de minunata și misterioasa coborîre a unui întreg Dumnezeu în debila carne omenească, cărei legi se supune cu toate consecințele și limitările ei.

Din momentul nașterii Mântuitorului și până la sfâșietoarea agonie depe Golgota, El trăiește din plin condiția omenească, cu bucuriile, cu tristețile, cu desamăgirile și cu toate durerile ei. Sălășuește printre noi numai ca om, desbrăcat parcă, atunci când este vorba de El și de întâmplările printre care se scurge viața Lui personală, de puterile nemărginite pe care le avea ca Dumnezeu și prin care, dacă ar fi voit, și-ar fi putut îndruma existența pământească pe cărări mai liniștite.

Numai în două momente ale acestei existențe se evidențiază cu lumină clară, minunea; la nașterea Lui și la învierea Lui. Isus se naște în afară de legile naturale ale vieții. Se naște dintr'un suflu Divin și se încarnează dintr'o fecioară, care devine astfel Mamă de Dumnezeu. Iar la urmă, la sfârșitul traiectoriei Sale pământești, Isus ne părăsește printr'o nouă minune, prin faptul insolit al Învierii și al smulgerii corpului Său din legile fizice ale putrezirii.

Doar în aceste două momente, pășirea și ieșirea din existența pământească, Hristos-Dumnezeu întrebuintează cu scop propriu atributele Sale, își auto-aplică puterile supranaturale ce deținea. Restul vieții Lui se scurge natural. Trăiește încorsetat, ca oricare dintre noi, în limitele ce le permite existența omenească. El intră în viață sărac și în sărăcie își petrece copilăria. Lucrează în tâmplăria din care tatăl Său pământean își câștiga existența din greu. Suferă ca om și se bucură ca

om. În sufletul Lui, ca și al oricăruia dintre noi, se manifestă succesiv sentimentele; este mișcat de lipsa vinului la masa unei nunți - poate sărace; se întristează de durerea văduvei lui Naim și a sutașului care suferea pentru servitorul său; se mânie când constată inconștiența și inconsecvența contemporanilor Săi; și plânge chiar, El, Dumnezeu, în fața mormântului prietenului Său, Lazăr.

Forțele Lui fizice sunt limitate ca și ale oricăruia dintre noi; îl întâlnim obosit pe drumurile lungi înșorite ale Iudeii pe care le străbate cu piciorul; ne spune El însăși că Fiul Omului nu are unde să-și odihnescă capul; îl vedem înfometat în fața smochinului care-I refuză fructul, sau însetat la gura unei fântâni așteptând un suflet milos care să-i astâmpere setea arzătoare.

Nu, viața lui Isus nu a fost ușoară. Si El, ca și mulți dintre noi, este supus persecuției. Fuge și se ascunde când aude hăulind în jurul Său ura și neînțelegerea oamenilor, pe care venise să-i scoată din întuneric. Ca și mulți dintre noi, Isus este părăsit de prieteni în momentele cele mai grele ale vieții și rămâne singur și neputincios în fața sbirilor Săi. Este chinuit, batjocorit ca ultimul răufăcător, El perfecțiunea și bunătatea întruchipată, si este întins pe lemnul Crucii.

În niciunul din momentele Lui grele Hristos nu face apel la puterea Lui de Dumnezeu, nu violentează mărginirea omenească pe care-o acceptase și de care era înlănțuit ca și oricare dintre noi. El este profund uman și toate manifestările Sale personale sunt încadrate numai în posibilitățile omenești.

Dar Isus Hristos ni se arată și în plenitudinea Lui Dumnezeiască, este adevărat, și întrebuințează adesea minunea. Asta o face însă numai în folosul altora, al prietenilor Săi, al oamenilor. Când acestora le este foame, Isus înmulțește pâinile. Când durerile fizice, sau neputințele, le întunecă unora însăși perspectivele lor de viață, El intervine săltând barierele legilor naturale și-i însănătoșază miraculos. Pentru prietenii Săi, când îi vede îngroziti în mijlocul unor ape învrășmășite, ceartă stihiiile și potolește vânturile.

Numai pentru a îndrepta niște stări ajunse la limită, în existența semenilor săi, care-I cereau insistent ajutorul, recurge Hristos la minune, la supranatural. Numai atunci, iubirea Sa nestăpânită pentru oameni învinge auto-limitarea Lui pământească, și ni se arată în toată splendoarea atotputerniciei Sale.

Prin urmare, minune, în viața Sa de om, și în folos propriu, rămâne numai Nașterea și Învierea Sa. Nașterea ce ni se desvăluiește ca un mister dumnezeiesc, poate ultima etapă a Creației și Învierea, întoarcerea Lui în Esența Divină.

Dar Hristos a venit pe pământ ca să ne fie îndrumător. El este un exemplu viu pentru noi toți, o carte deschisă generos și o consolare pentru propria noastră existență. Iar dacă citim cu atenția cuvenită paginile acestei cărți divine, dacă privim propria noastră oglindire în imaginea Dumnezeului-Om, nu putem să nu trezim în noi niște întrebări, care, dacă ni le punem cu seriozitate, ne aduc răspunsuri luminoase și îmbărbătătoare.

Oare viața noastră, apariția bruscă a acestui fulger din tenebrele neființei, nu este oare o minune? Si nu reprezintă o aureolă splendidă a Creației perpetuarea,

prin reproducerea neîncetată, a acestei vieți? Că s'a creat, la începuturi, din nimic, sau a izbucnit datorită unei pre-educări a materiei, ce importanță poate avea pentru noi? Căci, sau dând forte necunoscute de noi, materiei, pentru a produce din ea însăși viața, sau imprimându-i direct viața cu fiecare manifestare a ei, prezența și voința dumnezeiască este evidentă.

Este adevărat, viața pământească țâșnește din unirea a două părțile infime de materie; celula ovulară și cea spermatică. Dar mai adevărat este că această voință de unire, această minunată împerechere a materiei pentru ca să dea scânteia vieții, a fost determinată din totdeauna; întâi, odihnindu-ne într-o Voință Dumnezeiască și deabia apoi ca realitate însuflețită, când se împlinește timpul realizării acestei existențe.

Minunea eternă a Creației, simfonia sublimă a vieții, stă închisă în părțile de materie infinit de mici. Celula ovulară nu atinge mărimea unei gămălii de ac, iar cea spermatică este chiar de 100.000 de ori mai mică decât aceasta. Si totuși, în acest uluitor microcosmos este înscrisă cu trăsături tari și definitive făptura întreagă a omului, acest complex biologic eminent logic și perfect.

În aceste infime părțile pe care deabia le zărim cu instrumentele cele mai perfecte stă determinată, în formidabile chei genetice, toată structura omenească, cu toate oasele sale, cu mușchi și tendoane, cu kilometri întregi de vase sanguinare prin care circulă neconținut seva omului, cu nervii și neuronele atât de complexe care minunează pe cercetătorii ce se avântă prin labirinturile acestui măreț edificiu. În aceste infime părțile de materie stă desemnată deasemeni și toată viața psihică a omului, cu personalitatea sa, cu capacitatea intelectului său. Acolo stau scrise deja de totdeauna Don Quijote, Simfonia IX, toată filosofia kantiană și toate operele geniale ale lumii.

Si tot acolo, în aceste infime și, în aparență, neînsemnate părțile de materie, stă ascunsă, dar trează și vigilentă, chiar și calitatea auto-perpetuării sale.

În aceste celule, în acest formidabil mic, este mai mult freamăt și mișcare, mai multă planificare și realitare, decât în cele mai perfecte complexe industriale moderne create de capacitatea omului. Si totul se face în tăcere, dar fără răgaz, urmând unor legi existențiale și perpetue. Minunea continuă a Creației este că face pe om să treacă întâi printr' un microb omenesc, înainte de a căpăta gradul de perfecțiune fizică și intelectuală care face din el un rege predilect al Acesteia. Freamătul continuu al vieții închis în fărâma de colb omenesc este secretul și diafana aureolă a Creației.

Dar trecerea omului din viață în lumea umbrelor nu este oare tot o minune? Existența nu are nici început și nici sfârșit. Venim din totdeauna și ne îndreptăm spre totdeauna. Trecerea prin viață - așa cum o înțelegem noi - este numai un examen al sufletului. Finalitatea ei, începând cu întruparea și trecând prin toate fazele și realizările existenței, este saltul definitiv spre Armonia Divină. Pornim în minunata aventură a vieții printr'o Voință Supremă și o părăsim apoi, strecurându-ne cu pași ușori spre lumina originară. În acest plan al lui Dumnezeu ne încadrăm cu toții și săltând pe coamele timpului și ale spațiului ne îndreptăm spre

Eternitatea lui Dumnezeu.

Acesta este misterul și minunea deschisă a plecării noastre din viața pământească.

Aceste gânduri, coborâte la propia noastră existență, ni le trezește Nașterea și Învierea Mântuitorului, cele două minuni dumnezeiești.

Noi oamenii, dacă tragem cu atenție și înțelepciune de firele propriei noastre existențe, ne întâlnim de asemeni cu două fenomene ce poartă pecetea extraordinarului; nașterea și moartea noastră. Din noaptea veșniciei apare ca un fulger, viața, și tot în veșnicie ne întoarem, odată împlinit ciclul existenței. Si în amândouă aceste momente este prezentă Voința lui Dumnezeu și intervenția Lui, dându-ne, nouă oamenilor, convingerea și mângâierea eternității.

Nicolae ROȘCA

Revista « Carpații », Madrid. Anul XXVII, Nr. 36, Decembrie 1982 / Ianuarie-Martie 1983

Desenul: Demian

ADEVĂRATA JERTFĂ CHRISTICĂ

de Ion FRUNZETTI

Sacrificiul christic nu-l constituie, cum se socotește, Răstignirea, ci Nașterea. Răstignirea e actul ultim al unui mister, început dincolo de marginile lumii noastre de carne și păcat, în conștiința divină, în care totul e semnificație și dincolo de care totul e, pentru ea, semn.

Dacă acceptăm ca act cu valoare explatorie, răscumpărătoare, Răstignirea, sensul christic al jertfei devine pentru noi mult mai puțin bogat decât în încercarea de a gândi aceeași răscumpărare prin actul întrupării. Sărbătoarea Paștilor, simbolizând triumful vieții asupra morții, e o sărbătoare pentru oameni, pentru cei de sub zodia vremelniceii adică, — sărbătoarea Crăciunului e însă o sărbătoare pentru Dumnezeu. Ea comemorează momentul cel mai dramatic din biografia Dumnezeirii: acela al renunțării la eternitatea de care se bucura dintru început cel fără început, pe care n'avea de ce se teamă că o va pierde, pentru câștigarea căreia nu era constrâns să mai lupte, odată ce o avea, pentru păstrarea căreia **nu** i se cerea nimic.

„...S'a pogorît din Ceruri și s'a făcut om...”

Par așa de simple lucrurile, citite impersonal de cântărețul dela strana copilăriei noastre...

„S'a pogorît din ceruri” implică însă o imensă revoluție în existența Dumnezeirii. Înseamnă o răzvrătire a Absolutului împotriva propriei sale atotputerniciei, înseamnă voința Absolutului de a deveni relativ, înseamnă negarea voinței de a mai **fi**, înseamnă contestarea esenței sale proprii..., răsturnare a ordinii instaurate de însăși legea sa. Ce enorme, tainice atracții metafizice au determinat Dumnezeirea să se nege? Spiritul absolut să renunțe la absolutitatea sa ? „S'a pogorît din Ceruri...” asta vrea să zică.

”...Și s'a făcut om” echivalează cu renunțarea și la spirit, prin acceptarea

condiției carnale.

Faza a doua a procesului acestuia incredibil, dar cu atât mai convingător, pentru că mai apropiat de putințele noastre „umane” de înțelegere, îl constituie așa dar renunțarea la pura stare spirituală, după renunțarea la absolut.

Dumnezeu **s'a învins pe sine**, întâi renunțând la condiția sa originară, de necondiționat, pe urmă acceptând o altă condiție, pe cea umană, când ar fi putut foarte bine sa nu mai adopte nici o condiție — auto-desființându-se.

Să fixezi în virtutea atotputinței și pre-științei totale de care dispui în calitate de creator, destinul smerit al creaturilor tale; să consideri, împotriva pre-științei tale destinul lor nedemn drept demn de acceptat, să intri — forțându-ți la mutilări natura proprie, în rândul creaturilor tale... sunt fapte ale căror rațiuni (pe cele pur intelectuale) omul le scapă.

Dumnezeu n'avea de ce să dorească învierea, pentru că veșnicia pe care o prilejuește ea, Dumnezeu o posedă fără să fie nevoie a mai trece prin grozăvia morții, fără să fie nevoie a mai cunoaște sfâșierile conștiinței limitate, abaterile iară rost ale muritorilor.

Ferit de dramatismul antinomiilor interioare, împlinit, rotund, deplin dela început, Spiritul divin, liber total și fără limite puse putințelor sale, a căutat băerile dure- roase ale cărnii. Ca sa le învingă ? Satisfacția o putea avea fără să li se mai supună, distrugând carnea, în calitate de creator al ei.

Dumnezeu a acceptat **căderea**, născându-se. A acceptat păcatul, servitudinea umană deplină. Aici e sacrificiul, nu în Răstignire. Durerile cărnii pe care le va fi resimțit pe cruce trebuie să fi fost neasemnincios mai mici decât durerea spiritului de a se încarna de a se **naște, în funcție de carne**, aservit ei, dependent de existența ei. Suferința Absolutului nu **începe** în momentul Nașterii: ea **sfârșește** în momentul Nașterii; om devenind el nu mai suferă ca spirit-absolut ci ca om. Suferința pur spirituală premerge nașterea și se încununează cu ea. Drama Dumnezeirii se localizează între momentul hotărârii de a se „umaniza”, și momentul împlinirii acestei hotărâri. **Conștiința** imposibilității de a-și salva creaturile altfel decât dovedindu-le prin exemplul său, putința de a-ți înfrânge carnea, câștigând prin moarte condiția spirituală, nu era îndeajunsă pentru a hotărî Dumnezeirea la sacrificiul Dumnezeirii sale. Motorul acțiunii acesteia nu putea fi decât **dragostea**. Dragostea pentru fapțurile sale și poate remușcarea de a le fi lăsat putința păcatului, rătăcirii totale, răului încarnat, târând la osândă prin repetarea la care constrânge experiența inițială a existenței lui. „Nașterea” e analogă cu hotărârea oricărui părinte de a suferi soarta fiului său, împreună cu dânsul, dacă vinovat de nefericirea **acestuia** s'ar socoti **pe sine**. „**A-și lua asupra-și**” păcatele omenirii, însemnează tocmai a recunoaște că ele nu s'ar fi produs dacă

Dumnezeu n'ar fi, oarecum, ca autor al autorilor păcatelor, autorul însăși al păcatelor.

A nimici o omenire imperfectă o fi fost o soluție moi simplă și mai comodă. A o mântui, iertându-i păcatele, la fel. A-i accepta păcatele, considerându-le ale sale, este din partea Divinității un gest de imensă bunătate, de nețărmurită dragoste. Dar a se conforma Divinitatea însăși, condiției păcătoase a creaturii, pentru a putea, dinlăuntru ei, demonstra că aceasta poate fi învinsă, este mai mult decât se poate aștepta, mai mult decât se poate deduce din natura Divinității. Este o inconsecvență a Absolutului față de sine, a Rațiunii supreme împotriva propriilor ei axiome, a voinței divine împotriva țelurilor ei inițiale.

Este renunțarea la logica-i proprie, pentru a se putea înlocui perfecția aceasta rațională cu aceea morală, pentru că omul să-i simtă bunătatea, dragostea, caritatea, și să-l imite oricât de imperfect ar fi în stare.

Logosul Universal, cuvântul, rațiunea devine **prin Naștere**, Pathos, suferință, pasiune, dragoste universală. Adevărata jertfă chistică e Nașterea...

Obtulit semetipsum...

Ion FRUNZETTI

Revista « *Universul literar* », București. Anul XLIX, Nr. 52, 21 Decembrie 1940

ÎNTRUPAREA, ACT AL LIBERTĂȚII DUMNEZEESTI

Horia STAMATU

Există două negații fundamentale: a unui "dincolo" care dă coerența lui "aici", și a unui sens al istoriei care să ne justifice calitatea de om.

Prima este ateismul, a doua nerecunoașterea Întrupării lui Dumnezeu în Christos. Aceasta din urmă poate simpla consecință a ateismului, dar poate fi și o scindare violentă a misterului Dumnezeirii, întrucât se acceptă principial un Dumnezeu creator și atotputernic, dar în același timp i se neagă libertatea, așa ca Dumnezeu devine prizonierul unei rațiuni mărginite. Negarea Dumnezeirii văzute în Christos înseamnă implicit și a Dumnezeirii nevăzute din Creator, ceea ce duce și la negarea a ceea ce este dumnezeesc în om. Această poziție face să se abată o mare și iremediabilă tristețe peste oricine trăește sub regimul ei, pentru că este lipsit de căldura istorică a Dumnezeului întrupat. Prin desvăluirea lui Dumnezeu în trup istoria a căpătat o căldură pe care nu o avea înainte. Prin ea istoria s'a însuflețit ca operă umană după ce s'a repetat actul creator primordial: "Si a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu cel Născut" ("Facerea", I 27). Această repetiție din cartea Facerii exprimă complimentaritatea celor două acte ale supremei libertăți dumnezești, crearea omului, urmată de întruparea Dumnezeului în Creația Lui. La început nu erau nici sus nici jos, dar după aceea Dumnezeu a creat omul și au apărut un sus și un jos. De sus a venit apoi Dumnezeu la om, iar acum ne apropiem tot mai mult de timpul în care de jos omul se va ridica la Dumnezeu. De aceea sărbătorim Crăciunul, an după an.

Istoria s'a însuflețit cu noi puteri lăsate în lume de Dumnezeu Fiul, prin

Întruparea, Moartea și Învierea Lui. Aceasta a fost un ciclu de fapte concrete, nu de idei, fapte trăite nu imaginate, reale nu fabuloase. De aceea timpul s'a împărțit prin ele, între un fast timp al dezvoltării plane a umanității, antichitatea, și timpul următor al unei dezvoltări ascensionale, care se face tot mai sensibilă odata cu declinul materialismului.

Dumnezeu ne-a creat dintr'o "dorință", aceea a deplinei realizări de Sine, și s'a întrupat din iubire pentru creatură ca să ne învețe "libertatea". Când spunem că istoria s'a însuflețit prin Întrupare, nu spunem ca înainte istoria era moartă, dar nu era finalizată. Istoria nu se născuse cu adevărat, era încă într'o stare de semi-gestație, pentru că nu avea decât perspectiva plană a vieții, și îi lipsea cea ascensională a Învierii. Toată lumea spune azi, și nu fără dreptate că, istoria începe cu primul mormânt. Ceea ce înseamnă că istoria a început când s'a trezit în oameni speranța unui "dincolo".

Speranța inițială a devenit însă evidentă cu Christos. De aceea putem spune că istoria a fost mai întâi a morții cu speranța nemuririi, și după aceea a urmat o istorie a vieții cu certitudinea învierii, la care se ajunge și cu speranța din trecut și cu credința în viitor, într'o împletire permanentă de "logos" și "praxis" inspirate de iubire. De aici se trage și tot optimismul sectelor "progresiste", care uitând că finalitatea vieții nu este viața ca atare, ci viața ca pregătire a Învierii, cu cele mai bune intenții umanitariste ei fac din oameni tot fiare ale "politicele reale", care se și mănâncă între ei ca fiarele.

Credința ca suntem făcuți după chipul Dumnezeului care s'a și dezvăluit în chipul nostru vizibil, nu este nici blasfemie, nici "iraționalism". Noi suntem rezultatul unei libertăți ce și-a instituit-o Dumnezeu, care pentru a ne da pilda concretă a acestei libertăți s'a făcut om ca noi, răsvrătindu-Se împotriva prizonieratului în care îl ținea LEGEA, după ce El din iubire a dat-o pe mâinile oamenilor. Oamenii făcând din LEGE un fel de proprietate a lor, au încercat să facă și din Dumnezeu un fel de proprietate și tiran, rob al unei tiranii care ca orice este negativ nu intră în Ființa dumnezească. Așa că Dumnezeu S'a întrupat ca să-și reia libertatea de a îmbrățișa toată creația, reîmprospătând LEGEA prin iubire și ecumenicitate. După cum ne-a creat din dorul împlinirii de Sine, El S'a întrupat din iubire pentru noi. Prin întrupare se desăvârșește creatura învățând IUBIREA. În lumina acestei noi manifestări a infinitului, lumea nu mai este redusă la un "obiect de exploatare", ci devine un mijloc tot mai sigur de-a ne apropia din ce în ce mai corcnet de Dumnezeu. Aceasta este misiunea și în același timp misterul Întrupării, care ne apropie tot mai mult de înălțare, odată cu epuizarea materialismului modern.

PRIMIREA NAȘTERII DOMNULUI

Dinu CRUGA

Puțini și rari mai sunt cei care într'adevăr se bucură cu duhovnicească bucurie, de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Mulțimea cea multă a creștinilor, împietrită în cele lumești ale lumii, dintre care cel dintâi sunt eu, își "amintește" de Dumnezeu, dar nu viețuiește în El, Îl mărește pe Hristos, dar nu se străduie să-L nască în ei, Îl laudă, dar nu-L mai întâmpină, Îl știe coborât în mijlocul lor, dar nu se mai înalță, întru Înălțarea Lui. De aceea, îi prăznuim Nasterea ca pe un fapt al timpului, dar nu mai știm nimic de "împlinirea" timpului."

"Cuvântul s'a făcut trup și s'a sălășluit întru noi" (Ioan 1:14). Dar aceasta nu înseamnă că a viețuit doar un timp pentru noi, după cum nici nu s'a făcut trup doar pentru un timp. El a luat de bunăvoie "măsura" trupului însuflețit și a viețuirii în trup însuflețit, asemenea nouă, ca Fiu al Omului, dar întipărim-le prin Duhul cel Sfânt cu dumnezeirea Sa, ca Fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu, s'a sălășluit pentru toate veacurile și peste toate veacurile între noi, pentru a ne împărtăși de dumnezeirea Sa și pentru a da sălaș viețuirii noastre în El. Căci Hristos sălășluiește totdeauna între noi, pentru ca oricare dintre noi să poată sălășlui în El. Locul nostru duhovnicesc nu este oriunde, ci în Hristos, timpul nostru duhovnicesc nu este oricând, ci în veșnicia cu care a îmbrăcat firea omenească, pentru a ne face părtași, la îndumnezeirea ei. De aceea, Nașterea Domnului nu este doar o zi din calendar, ci taina cea din veci ascunsă și de îngeri neștiută, care ni se descoperă pentru a o trăi în noi, cu toată ființa noastră, ca din lumina și puterea ei dumnezeiască, să-L naștem pe Hristos, în inimile noastre. Altfel spus, noi nu trebuie doar să "prăznuim" Nașterea Domnului, ca o zi de petrecere lumească, ci s'o primim ca început al nașterii noastre în El. Noi nu ne putem naște duhovnicește în Hristos, dacă Hristos nu se naște, prin harul Său, în noi, umplându-ne de dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh.

În micimea și păcătoșenia noastră însă, Îl primim, făcându-ne unul altuia

daruri, aducând astfel negustoria și prăvăliile, în rânduiala duhovnicească. Dar bucuria acestor daruri, oricât de sărace sau bogate ar fi ele, n'are niciun înțeles, dacă nu izvorăște din singurul dar de preț: dăruirea de sine față de Dumnezeu și de oameni, așa cum a vădit-o Hristos. Darul din care lipsește Dumnezeu, care S'a dăruit nouă, darul din care lipsește uitarea de sine, dragostea și jertfa, nu este dar. Din pricina acestei opacități întru care rămânem despărțiți de Dumnezeu, sau mai bine zis, întru care nu-L mai cunoaștem, nici trăi pe Cel care, Dumnezeu fiind, a luat firea noastră pentru a rămâne nedespărțit de noi; din pricina umbletului nostru în întuneric, ne-am răcit de acel cutremur, lăuntric și duhovnicesc, în fața covârșitoarei taine a Întrupării Domnului.

Ținta zidirii noastre, după chipul Fiului lui Dumnezeu, este însăși îndumnezeierea noastră. Pentru dobândirea ei, odată cu suflarea harului dumnezeiesc, Dumnezeu a sădit în firea noastră mișcarea spre îndumnezeire. Dar omul dintâi a pus în fața țintei neascultarea, despărțirea și ascunderea de Dumnezeu, folosind puterile și energiile dăruite, pentru dobândirea asemănării cu Dumnezeu, împotriva firii, sfâșiindu-i frumusețea zidită și făcând-o pradă păcatului. Prin aceasta, omul nu numai că a pierdut tensiunea firească, spre ținta îndumnezeirii pentru care a fost zidit, dar n'a mai știut nici calea care duce la îndreptarea firii sale sfâșiate de patimi și păcate. De aceea, în Nașterea Domnului, trebuie să vedem o îndoita dumnezeiască lucrare: mai întâi pe cea a mântuirii, a răscumpărării din robia păcatului, prin care firea este restabilită în starea ei originară și apoi îndumnezeirea omului, prin unirea cea negrăită, cu însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat, de al Cărui trup înviat și de viață făcător, ne împărtășim în Sfintele Sale Taine. Nu vorbim propriu zis de două lucrări, ci de o singură lucrare îndoită, ele nefiind deosebite în Hristos, căci Cel care s'a arătat drept Calea mântuirii este și ținta mântuirii noastre. În el dobândim statornicirea în dumnezeiasca viață a Sfintei Treimi, în care după har, să fim ceea ce după fire este Cuvântul și Fiul lui Dumnezeu; căci El ca Dumnezeu, împreună cu Duhul cel Sfânt, și-a îndumnezeit firea omenească îmbrăcată, pentru ca cei ce se împărtășesc de ea, să fie fii după har ai Tatalui și să li se dea din puterea vărsată în ea, puterea mai presus de fire, a trăirii în Dumnezeu.

Pentru a ne descoperi, prin Sine, Calea îndumnezeitoare a mântuirii, pe care să o poată petrece orice om, Dumnezeu Cuvântul n'a luat într'o clipă, chipul omului deplin, cum ar fi putut s'o facă, ci a binevoit Nașterea ca om, de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria. Acum Dumnezeu Cuvântul, spune Păr. D. Stăniloae, "parcurge întregul proces de formare a naturii Sale, de formare a Sa ca om, ca un nou partener de dialog al omului, pentru a parcurge de la început întregul drum al omului, cu excepția inițiativei umane a nașterii... Hristos, ca om, vine la existență asemenea lui Adam, printr'un act de creație dumnezeiască, deci nepătat de păcatul voluptății. Dar pe de altă parte, Hristos rămâne în continuitate și cu succesorii lui Adam, veniți la existență prin nașterea firească" (Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II, p. 80-81).

Dar toate acestea nu înseamnă că Hristos ne dă mântuirea și îndumnezeirea de-a gata, fără nicio osteneală din partea noastră. Orice osteneală, oricât de mare s'ar socoti, n'ar rodi nici mântuirea, nici înfierea îndumnezeitoare de la sine, căci firea noastră omenească nu are nicio putere roditoare de har. E adevărat că "Împărația Cerurilor se ia prin stăruință și cei ce se silesc pun mâna pe ea" (Matei 11: 12), dar puterea stăruinței și îndrăzneala silinței, vin din împărtășirea și unirea cu Hristos, prin Sfintele Sale Taine. Altfel spus, nimeni nu vine la Tatăl, dacă nu este îmbrăcat în Hristos, dacă nu este Hristos după har, dacă nu se naște în Duh, după asemănarea Nașterii Sale, dacă nu pătimește moartea duhovnicească, după asemănarea morții Sale pe cruce și dacă nu învie, prin Duh, după asemănarea Învierii Sale.

De aceea, se cuvine ca primirea Nașterii Domnului să fie prin post și rugăciune, prin spovedanie și împărtășire, prin jertfirea duhovnicească a ființei noastre, prin blândețea față de aproapele nostru, prin milă față de cel oropsit, prin mărinimia față de cei nevoiași, sau singuri sau uitați, prin uitarea de noi înșine, pentru binele familiei noastre și a străinilor, prin renunțarea la slăbiciunile și viciile noastre și prin întoarcerea noastră la Biserică și Sfintele ei Taine, pentru ca purtându-L pe Hristos, să trăim în lumina cea neînserată a Tatălui Ceresc.

Dinu CRUGA

Revista "*Solia*" (The Herald), Jackson, Decembrie, 1993

Desenul: Radu Boureanu. Revista "*România*", Anul II, Nr. 12, Decembrie 1937

VERSURI
DE
CRĂCIUN

Grafica: Radu Bouréanu. Revista *"România"*, Anul II, Nr. 12, Decembrie 1937

Lerui lerui, Doamne ler!...

de Ion Țolescu

Peste cline de muscele
de pe-o ramură de cer,
cad petalele din stele...
lerui lerui Doamne ler!

Nici-o frunză nu tresare...
nici un cântec de năier...
Brazii-au amuțit pe zare...
lerui lerui Doamne ler!

Razele din văi se-adună...
Albe mâini de enuper
cresc întinse către lună...
lerui lerui Doamne ler!

Zorile îl vor aduce.
Codru-așterne lăicer,
Umbra așteptată la răscruce...
lerui lerui Doamne ler!

Povestesc de El isvoare.
Șoaptele în valuri pier
sub gene de căprioare...
lerui lerui Doamne ler!

A tăcut și noaptea sură
cu troenii în paner
printre cetini și răsură...
lerui lerui Doamne ler!

Doarme liniștea pe cale.
Munții toți crapă de ger,
Singur vântul dă târcoale
jos la stână... lerui ler!

Colind

de **Petre Paulescu**

Au venit în băătură
Pe sub viscol și ninsoare
Îngerii de peste zare
Și tot freamătă din gură;

“Colo ‘n staulul sărac
Într’o iesle’n Viclein
S’a născut pruncul divin
Domnul cel de peste veac.

Neamuri glăsuiți în cor
Trâmbițați, sunați din goarne
Că azi s’a întrupat în carne
Regele Veciilor”.

Lerui ler, hai să umblăm
Pe la case de creștin
Să vestim pe cel divin –
Lerui-ler să colindăm.

Colindă

de **Teofil Lianu**

De sub streșini și din tindă
Să pornim acum colindă,
Că e noaptea, noapte albă,
Liliană floare dalbă.

Vine cerbul prin grădină
Și la ușă se închină:
N'ați văzut o stea? întreabă,
Liliană floare dalbă.

Vine cel Crai-Nou ș'aduce
Daruri și de aur cruce

Și la pomi câte o salbă,
Liliană floare dalbă.

Un luceafăr tânăr spune
Dela prag o rugăciune
Și s'apleacă, trup de nalbă,
Liliană floare dalbă.

"Bucovina Literară", Anul III, Nr. 82, Duminică 26 Decembrie 1943

Colind

de **Teofil Lianu**

Bucură-Te, Maică-Bună,
Maică în pridvor de lună,
Că Ți-e drumul dus pe cer
Cale albă lăicer,
Că Ți-e drumul dus și 'ntors
Lăicer de in netors.

Bucură-Te, Maică-Sfântă,
Pasăre de crin îți cântă,
Pasăre galbenă'n cioc
Pe creangă de busuioc,
Pasăre aripi de nalbă
Pentru cale pânză albă.

Bucură-Te bucuria
Holdelor și melodia
Apelor strălucitoare,
Arborilor de răcoare,
Dobitoacelor și pâinii
Ierburilor și țărâni.

Bucură-Te între stele
Și luceferi și zorele,
Și luceferi și câmpii
Și ogoare aurii,
Între arbori grei de rod
Cale de argint și pod.

Bucură-Te, mândră floare
 Că Ți-e Fiul trup de soare
 Trup de soare, trup de rouă
 Trup de mânăstire nouă
 La culesul zorilor
 La poalele florilor.

Noaptea Sfântă *)

de Vasile Militaru

Trâmbă albă de lumină, din adâncuri s'a rășfrânt,
 Ca să lege'n noaptea sfântă, tainic, Cerul de pământ.
 Și prin trâmba luminoasă, mii de îngeri albi de sus,
 Roi, cântau deasupra ieslii unde s'a născut Iisus!...

Prunc în scutece sărace, cu săracii prunci la fel,
 L-au găsit pe El păstorii, – cei dintâi crezând în El,
 Iar când se 'nchinau ciobanii Celui ce venea 'ntre plângeri,
 Auzeau cum cântă'n slavă glasul miilor de îngeri...

Păcătoasei lumi El vine, - Împărat fără Palate,
 Să domnească prin iubire, isbăvind-o de păcate, -
 Împărat născut pe fânul așternut deasupra humii,
 Pentru ca'n genunchi să-I cadă Împărații toți ai lumii!...

Și, deasupra ieslei sfinte, când a vrut în zări să stea,
 Luminoasă călăuză Magilor, o mare stea,
 Au pătruns în micul staul, cu smeritul lor alai,
 Și-au îngenunchiat la Domnul, dela răsărit, trei Crai...

Închinatu-s'au cu daruri: aur, smirnă și tămâie,
 Celui ce din Cer venise, omenirea să mângâie,
 Și-au purces a da de veste lumii, cei trei Magi, pe urmă, -
 Că născutu-s'a Păstorul cărui lumea va fi turmă!...

Dar ei n'au știut să spună că Iisus va ști ce-i plânsul,
 Că va suferi cum nimeni n'a mai suferit ca Dânsul,
 Că, pentru iubirea-I sfântă ce din ceruri o aduce,
 El va fi vândut de Iuda și-apoi răstignit pe cruce!...

*) -A nu se confunda cu poezia autorului ce poartă titlul omonim (vezi N. Niță - "Crăciun în Exil", 2014).

Colind

de Vasile Militaru

Bună dimineața la Moș Ajun, Române-frate,
Din brazda căruia mereu străinii 'și fac palate!...

Colindători cu doruri mari, cu stele 'n suflete și 'n gând,
Venim la tine, frate blând,
Prin vifor drumul străbătând...

Spurcații lupi gonesc în turmă,
Adulmecând a noastră urmă,
Să nu ne lase să-ți aducem urarea unui trai mai bun,
Dar lupii vor cădea curând, c'avem toți bâte de alun....
Bună dimineața la Moș Ajun !...

E ceru 'ntunecat ca un mormânt
A căruia candelă s'a stins de vânt
Și crucea-i sub viforniță s'a frânt...
Prin întuneric, pașii noștri grei
Abia găsesc cărarea spre-al tău sărac bordei...

Si'n timp ce vântu 'n hornuri stă soarta să ți-o vaite,
Noi, cei goniți de haite,
La geamul tău, Române, - c'un vis ce vrea să stea
Intruchipând a Tării strălucitoare stea, -
Cântămu-ți, azi, cu-în gene de lacrimi cald adun:
Bună dimineața la Moș Ajun ?...

Române-frate, - astăzi nu-ți cerem colindețe,
Ci să ne vii în ceată, cu durde și sinețe,
Să doborâm toți lupii ce urlă pe moșie
Și vor să ne sfâșie !...

Altminteri, mii de haite s'or năpusti pe tine
Și s'or înfige 'n gātu-ți spurcatele jivine,
Și oasele-ți trosni-vor în gura lor de fiară,
Și toți colindătorii cu stele au să piară...

Ai înțeles, Române din sat și din cătun ?
Bună dimineața la Moș Ajun !...

Colind

de **Aurel Sânger**

În seara de Crăciun am să-ți colind.
De unde ești, să mă asculți zâmbind.
Chip luminos, să ieși din ape și oglinzi
Din neștiut o mână albă să-mi întinzi
Și să pornim în joc de umbre și lumini
Prin văile trecutului tăcut, opac,
Pe dealurile 'nzăpezite, prin grădini,
Pe unde umbre diafane se desfac.

Peste hermina timpului, în ritm cochet,
S'alunecăm în pas de menuet.
Să colindăm la case care-au dispărut;
Pe la flăcăi și fete care nu mai sânt
Decât un fosnet blând de ape și de vânt,
Pe la bunicii cu stafide și năut...

Apoi, la o răscruce, pe la cântători,
Ne-om despărți, – în lumi deosebite, călători.

Colind uitat

de **Vasile Voiculescu**

Cântă lin colind
Pe la porți oierii
Se trezesc zâmbind
Dis din zori boierii.

Flori de cald iatac
Dalbe Jupânițe
Galeș își desfac
A genelor ițe.

Scuturând din bărbi
Smocuri de ninsoare
Trec smeriții șărbi
Până sub pridvoare.

Scot de sub mintean
Clopot d'acioaie
Și menesc d'un an
Pricopsit în ploaie.

Rând pe rând îl chiamă
La 'nchinat stăpânii.
Ei ating cu teamă
Cașul dulce-al mâinii.

"Azi e pe pământ"
(Starostele zice)
"Leroi domnul sfânt"
Și trăznesc din bice...

...Stau în staul jos
Boi vărğați cu sânge
Între ei Cristos
Desmierdându-i plânge.

Revista "*Decembrie*", Anul I, Nr. 2, Vineri 24 Dec. 1937

Scrisoare

de Vasile Voiculescu

Trecem un Crăciun
Cu păcate vechi.
Popa e'n surghiun,
Vântul e nebun,
Palme curg perechi.

Stăm fără povesti
Și-i prea tristă doina.
Când ni-e dor de vești
Mai vorbeam de Voina

Dus la București.

Altfel niciun sol
N'a mai străbătut.
Doar din gerul gol
Peste noi în stol
Corbi s'au abătut.

Dacă'n iarmaroc
Sfetnicul bolând
Ne-a vândut de-arând,
Oamenii deloc,
Sufletul nu-și vând.

Grijă n'aveți, nici
Temeri despre noi;
Oamenii de-aici
Ne-am născut voinici
Știm ce-i un război.

Nu-l putem cu tunul
Nici cu pușca'n mâni,
Însă toți ca unul
Biruim hapsânul
Rămânând Români.

C'o veni o zi
- și-o țâșni curând -
Când vom auzi
Chiar de ne-ar surzi
Tunul buciumând.

Soarta pe cât știm
Nu-și pierde dobânda;
De ne prăpădim,
Noi ne răsădim
În copii izbânda.

Pân'atunci popas
Vechiul ager somn
Că iar am rămas:
Țară fără glas,

Neamul de pripas,
Doar cu nimeni Domn.

Și cum dam să'nchei
Lăcrămai pe carte...
Dar... am duce-o bine...
Și aflați departe
Că'n adâncul ei
Țara-i de temei,
Țara n'are moarte.

Cad fulgi mari de noapte și zăpadă

de **Dumitru Ciurezu**

Doamne,
Cad fulgi mari de noapte și zăpadă
Pe drumuri și pe satul meu
Și înțeleg cât poate-un Dumnezeu,
Când mintea mea nu poate să mai vadă.

Se 'ntind chilimuri albe pe uluci
Și urmele în urma noastră pier
— Un sat uitat între pământ și cer
Cu-o lume de poveri și de năluci.

Ce-Ți putem da din tot ce-avem,
Din simplitatea noastră de catun,
În noaptea asta ninsă de Ajun,
Când stau la geam și din văzduh te chem.

N'avem decât colinde și copii
Și mâinile trudite ce se 'nchină,
Păstrând 'n ele un licăr de lumină
Din soarele ce cură pe câmpii...

«...Buni la suflet
boeri mari
că vă vin
colindători;
cu dogoare

de ponoare
cu troițe
de hotare;
cu crucuuri
de cocoare
și cu ramuri
roditoare.

Vestiți lumea
boeri mari
că venim cu magii 'n sat
să cătăm un împarat;
cu izvoare
noi de soare,
cu plămadă
de ogoare
cu chervane
pe cărare
și cu must
în zăcătoare.

Gătiți masa
boeri mari,
c'aducem din spre Rudari
și vreo câțiva păcurari.
cu mioare
de ninsoare
cu chimire
lucitoare;
cu chetorile
de floare,
și 'n cavale
sărbătoare.

Puneți lavița de-argint,
cu polog de mărgărint,
cu chenare
de izvoare
și bungete
gânditoare;
c'a svâcnit
o stea 'n cărare
și-un moșneag

cu barba mare
și cu fruntea
iertătoare,
a pornit
din casă 'n casă,
cu urări
și cu odoare...

Ascultați boeri în tindă
cum curg zale de colindă,
și ninsoare
pe cărare
și lumini
tremurătoare
pe pridvoare...

Doamne,
Prin troene-aleargă tot ce-Ți dăm
Din sufletul, din arătura noastră.
Coboară-Ți fruntea blândă pe fereastră
Și vin în sat cu noi să colindăm.

O mână 'n prag, cu colindeți și nuci,
Te-o 'ntâmpina curat ca și pe noi,
Vei aduna credințe 'n pumnii goi
Ca 'mpărăția Ta de aur să le duci.

Ușor, ușor, să nu te simtă nimeni

de **Dumitru Ciurezu**

Doamne,

Ușor, ușor, să nu te simtă nimeni.
E seară de tăcere, seară 'n casă...
Din strășini noaptea de Crăciun se lasă,
Și nu vorbește nimeni.

Doar ochii Tăi, cu liniștea 'n odaie
Aprind lumina candelii de seară,
Și-adună blând pe tâmpile-o primăvară
De vise mici, rotunde și bălaie.

O sanie de argint lângă fereastră,
A troenit ninsori de clopoței...
Și Tu trecându-ți mâna peste ei
Îmbrobodește cu geana Ta albastră...

Coboară lin al stelelor șirag,
Că mâna Ta întinsă peste prag
A înflorit cu daruri aromite.

Colindă

de **Iustin Ilieșu**

Din alte lumi de mărgărit,
Pe drumuri albe de argint,
Ca razele de lună,
Au coborât spre înnoptat
Trei îngeri, la noi în sat,
S'aducă voie-bună.

Prin ramuri vântul cântă rar,
Tot mai pustiu, tot mai hoinar
Și fulgii cad în zare.
Colindătorii se opresc
La geamuri albe și vestesc
Că-i sfântă sărbătoare.

Turnate 'n aur se aprind
Opaitele rând pe rând
La fiecare casă.
Bătrâni cu sufletul curat
Cu nepoțtii sunt la sfat -
Și pace grea se lasă.

Cu barba înghețată tun
Îngârbovitul Moș-Crăciun,
Cu daruri scumpe'n poală,
Împarte sfintele-i comori
Copiilor ascultători
Și silitori în școală.

În Viflaim azi s'a născut
Profetul cel mai priceput:
Măriți-L toți și-L lăudați,
Nădejdea, bucuria.
În fața lui vă închinați.
Căci el este Mesia.

Cad fulgii mari și e târziu,
La geamuri tot a mai pustiu
Colindă 'n noapte vântul.
Copacii par moșneni cărunți
Cu părul resfirat pe frunți
Și-i alb în zări pământul.

Din alte lumi de mărgărit
Pe căi țesute în argint
Ca razele de lună,
La ușa micului bordei
Au coborât trei îngerei
S'aducă voie-bună.

Crăciunul

de **A. G. Delafântănele**

Crăciunul vechi, Crăciunul vieții
Plecat în lume după pace,
Împarte'n vraja dimineții,
Nădejdi în casele sărace.

Din sat în sat, din vale'n vale,
Trecând meleag după meleag,
Cu pașii oboșiți de cale,
Sosește tainicul moșneag.

Aduce soare și iubire,
Noroc mai mult, mai sfânt, mai lin;
Flori albe, flori de mântuire,
Cu cer mai larg și mai senin.

Printre zăpezi nestrăbătute,
Pe dealuri și prin munții goi,

Cu pletele de vânt bătute,
Dă vreme, vremii de apoi —

Orașele cu răni pe frunte,
Cu rătăcirii și cu păcate,
Se'nchină neputând să'nfrunte
Moșneagul plin de bunătate.

În satele cu haină nouă,
Trag clopotele lung și cântă —
Sânt rupte urile în două
Și roua ochilor se svântă.

Sunt moarte morțile durerii,
S'aprind noi candelile pe cer,
Și toate nopțile vegherii
În noaptea asta sfântă, pier.

Troene mari, nemărginite,
Se'naltă la poteci, mereu,
Și'n anii viselor trudite
Se naște-un om și-un Dumnezeu.

Copilul mic cu ochi de stele
Surâde inimilor plânse
Și besnele-așteptării grele
În vechile colinde-s stânse.

De astăzi, omenirea 'ntreagă
Cu Moș Crăciun se înfrățește,
Că noaptea asta o desleagă
Din ura care-o năruește.

Cu pași trudiți, cu rouă'n pleoape,
De-atâta lungă rătăcire,
De două mii de ani, aproape,
Aduce'n lume mântuire.

Răsar în viața'nfrântă zorii,
Poveștile surâd la geamuri —
Cu Moș Crăciun, colindătorii
Duc pacea sfântă între neamuri.

Seara mare

de Grigore Bugarin

Noaptea svârle un prărunc
de nea; nămeții au crescut;
colindele vestesc un prunc
nou născut.

— Domnului-Doamne.

În lumânări de-opaiț și ciob de seu
la căpătâiul micului lui Dumnezeu
veghează satul...

... s'a trezit

în fașa'ntâiului surâs...

Cântați !

— Hai Lerui – Doamne, hai...

Credințele'ncălzesc firavul trup,
Zătoanele de mântuire se destup,
un val de bunătate s'a lăsat
peste văzduh și peste sat
și îngerii mici, cu-aripi de nea
au început a colinda:

— Doamne, dăi Domnului, Doamne...

Nădejde nouă'n suflet nou.

Ohabîța, 1935

Moș Crăciun

de Mircea Dem Rădulescu

Moș Crăciun, în seara asta, când sosești la noi în țară
Cu comoara ta de daruri și cu datini strămoșești,
Te-așteptăm cu'nfiorare sub lumina legendară
Să ne-aduci ca și-altă dată taina vechilor povești...

Ne vedem, din nou, copii, strânși la vatra cea străbună,
Lângă focul care'nvie Zâne, Feți-Frumoși și Smei...
Prin nămeții de zăpadă, pașii tăi tiptil răsună...
I-auzim... Sunt în ogradă... , daruri multe-aduc cu ei!

Magule din vremi bătrâne, te așteaptă'n seara asta
Toți copiii ce visează dela tine sfântul dar...
Unii, poate, nu's acasă... dar și ei cu dor te-adastă
Si sunt mulți feciorii care fac de straje la hotar...

Tu ești bun din cale-afară, Moș Crăciun... Ei știu prea bine...
Prin vâltori de vremi și vifor tu te vei gândi la toți...
Le vei aminti o clipă vraja vremilor senine,
Binecuvântând căminul cu bunici și cu nepoți...

Și pioși, privind în taină spre ferestrele albastre,
Unde înfloresc flori dalbe și castele din povești,
Te-așteptăm toți, Moș Crăciune, s'aprinzi steaua Țării noastre,
Steaua sfânt'a biruinței și-a credinței românești...

AJUN

de **M. Avramescu**

Ajun, ce scarmână lână de zăpadă
peste colindătorii strânși grămadă
cu fețe bălae,
îmbrăcați în săracăcioase strae
cu opinci umplute cu pae !
Ajun, ce lași să poarte vestea sfântă
copilașii, — ce cântă
prin ger
s'audă îngerii din cer. —
Ajun, ce dai cunună,
săracilor cu inimă bună,
s'o ducă prinos
lui Hristos,
ai făcut să plângă un bunic
ce și-o amintit, decând era mic !
Ajun, ce'mparți prin sate, prin vale
în cale
prin case sărace,
pe lângă jale
și-amar ,
„Pace”
și „Har”,
omoadă puține, din multele patimi

și șterge-ne ochii de lacrimi !
 Adu lumii-aminte
 de vremile bune
 de mai înainte
 cu mai multe șoapte sfinte !
 Și fă ca pe întinsuri să răsunе,
 glas de rugăciune !
 Ajun, pe un val de vânt,
 s'aude un cânt :
 „Lerui Doamne, flori de măr,
 „Grăim vouă adevăr ;
 „C'astăzi s'a născut
 „Cel fără de'nceput
 „Închinați-vă acum
 „Și așterneți-I în drum
 „Flori de măr și flori de crin
 „Florile dalbe, Amin!”

Revista "Luceafărul", Timisoara. Anul I, Nr. 12, Decembrie 1935.

CRĂCIUN

de **Constantin Goran**

Mi-au bătut doi îngeri la fereastră'n noapte
 Și'n cântări de zurgălăi, mi-au grăit în șoapte
 Îngerașii mei bălai: "Scoală, nu știi oare
 Că în cer se-aprind făclii - și e sărbătoare?
 Scoală-te să cânti cu ei, căci e noapte sfântă,
 Când născut-a Prunc slăvit, Maica Preacurată;
 De departe au făcut cale luminată
 De o stea, cum n'a mai fost alta printre stele,
 Cu trei magi, trei regi, purtând straie'n aur grele.
 Pruncului s'au închinat magul și păstorul;
 Iar în cer pornir'atunci îngerii toți, corul:
 "Slavă Domnului din cer, slavă și mărire,
 Noi plecăm ca să purtăm sfânta-ni vestire".
 Și-au plecat atunci doi îngeri, cu-aripile albe,
 Și s'au dus, purtând în păr, floricele dalbe.

Sonatină pe motiv de colind

de Yvonne Rossignon

Șade Maica Domnului
Maică tânără și albă.
Ca o iarbă, ca o nalbă
Pe sub pomii raiului,

Și în poală-albastră ține
Prunc bălan de mușețel
Vin miroasele și-albine
De prin scorburi și din cel

Mai pierdut știubei, șerbeturi
Galbene de chihlimbar
Îi aduc; și cu cofeturi
De stamine în pahar.

Vin arhangheli albi de crini
Și lalele legămate —
De pași moi de fluturi lini
Cu atlasuri îmbrăcate.

Prunii floarea-și încălțară
Ca să suie nesimțit
Cu târlici ușori de seară
Drumuri albe de cuțit.

Fluturii abia adie
Și-i fac umbră și-i fac boare
Pruncului de păpădie,
Și-abia cutezau să zboare.

Vin din rânduiala morții
Ierburile și gândacii,
Îngerii din straja porții
Și zodiacul și copacii.

Vin culorile să-l vadă:
Una mare-a fost în viață,

Alta'n lume-a fost zăpadă,
Alta cer de dimineată.

Alta ochi de căprioară,
Alta iarbă și șopârlă,
Alta miez de lăcrimioară,
Una brazdă, una gărlă.

Numai roșul stă și plânge
Sânge-a fost și-a fost făclie
Ochi de jar care se stânge.
Morților lumină'n glie.

Numai roșul nu cutează
Să se-apropie că-l știe
Maica sfântă; ea veghează
Căpătâi de veșnicie.

Revista "Gând Românesc", Anul VI, Nr. 1-2, Ian.-Feb. 1938

Colind

de Ion Țolescu

Veni rândul iernii grele
Să ne-aducă rod din cer
Și zăpezi pe drumuri rele
I-așternură lăicer.

Și-o adastă la răscruce
Clipa vieții trecătoare
Să cadă ce i-o aduce
Rod din cer cu Caru Mare.

Cu făclii adastă'n umbră
Și cu candeli la troiță
Clipa vieții care umblă
Cu vâl de mironosiță.

Adastă frunza pe cale,
Munții toți crapă de ger...
Numai vântul dă târcoale
Jos la stână... Lerui Ler.

(Din "*Nopti cu Sânziene*", Madrid 1978)

Ce s'aducă Moș Crăciun

de Nicu Dracea

Barba-i albă sloi de ghiață
Vine bunul de la târg
Iar' nepoții sar de sânrg
Și de el s'agață.
Toți de-avalma mi-l întreabă:
N'ai văzut pe Moș Crăciun?
Cum să nu! am să vă spun,
Dar' să fiți de treabă
Pe departe mi-i apucă
Și începe a-i iscodi
Fiecare ce-ar dori
Moș Crăciun s'aducă.
Cărți, păpuși, ostași călare,
Cal de lemn! se 'ntrec strigând.
Singură 'ntr'un colț visând
Tace fata mare.
Bunul cătră ea se 'ndreaptă
Pe sub barbă surâzând
Și-o întreabă 'ncet și blând:
Puiul ce-mi așteaptă?
Ea roșește, stă la preget,
Râde moșul răutăcios:
Știu c'aștepți pe Făt-Frumos
Și-un inel la deget.

"*Libertatea*", Madrid. Anul V, Nr. 45-46, Nov.-Dec. 1955

Colindă de Crăciun

Sub doi meri și sub doi peri,
Lerui Doamne, lerui ler,
Este-un pat închiiețel.
Da' pe pat cine-i culcat?
Domnul Christos împărat.
Da' pe pat ce-i așternut?
Scorțar negru mohorît,
Cu strâmțe până'n pământ.
 Și la cap
 Floare de mac,
 La părete
 Păun verde,
 La picioare
 Trei pistoale;
La marginea patului,
Coroana împăratului.

"*Semne*", I, Nr. 9-10, Nov.-Dec. 1961, Paris

Lerului, ler, lerului...

de Nicolae Niță

Stea aprinsă strălucește
Sus pe 'naltul cerului,
Dela ViFlaim pornește
Lerului, ler, lerului.

Stea aprinsă apărut-a;
Magi vestesc pământului
Că Maria azi născut-a,
Lerului, ler, lerului.

Și-a născut din Duhul Sfânt,
Pruncul Betleemului

Într'un staul, suspinând,
Lerului, ler, lerului.

În locaș necunoscut
De Irodul locului,
Neștiut și nevăzut,
Lerului, ler, lerului.

Lângă iesle, pe lăicer,
Pruncul încălzit de boi,
Înfășat pe-un velicer.
Lerului, ler, lerului.

Iar Maria îl desfată;
Cerul Betleemului
Sfântă cale luminată
Lerului, ler, lerului.

Și de când cu vestea mare,
Anunțând Nașterea Lui,
Colindețe, colindioare
Lerului, ler, lerului.

.....
La căsuța cu lumină
Sub icoana prinsă 'n cui,
Doi bătrâni încet se'nchină,
Lerului, ler, lerului.

Colind

de **Sergiu Cristian**

Zărilor s'au frânt pe creste
Cu un cântec din poveste
Și-au adus în dar viori
La pitici colindători.

Lerui ler
Pe drum de cer.

Am venit din patru zări
Călători
La cântători
Să v'aducem în cămări
Cântec zăbrelit de ger,
Lerui ler.

Și-am adus în ochi solie
Dinspre zori
Luminători,
Că luceafăr va să vie
Peste țări, pe drum de cer,
Lerui ler.

Lerui ler,
Pe drum de cer
Vin în zori
Colindători
Cu luceferi lumânări.

Revista "Sfarmă Piatră", Anul IV, Nr. 145, 21 Decembrie 1938

Colind

de CRIDIM (*Christea N. Dimitrescu*)

Venit-am, ca să colindăm -
Și bună dimineața să vă dăm...
Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

Uitați-vă, toți, pe ferestre -
Și ascultați
Colindele măestre!

Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

Vedeți câmpii, coline alb-albastre,
La fel cu sufletele noastre...

Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

Lăsați
Cetatea grea
A somnului.
Și ascultați
Colindele de Nașterea
Cea sfântă-a Domnului!

Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

Că s'a născut, pe-acest pământ,
Copilul cel mai scump și sfânt!
Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

Că s'a născut
Copilul Dumnezeu
Mai luminos
Și mai plăcut
Și mai frumos,
Decât frumosul curcubeu!

Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

Și bunii și părinții și nepoții
Veniți, să ne 'nchinăm cu toții!

Sculați,
Domnițe și boieri!
Florile dalbe...

COLIND

de Vasile Posteucă

Nicadorilor

S'a desprins o stea din cer,
Numai lamură de ger,
Să vă'ngâne sub zăvor
Pârguit colind de dor.
Lerui Doamne Ler.

Lespezile reci topesc
Trei rubine ce-amintesc
Colț de rai cu șes și munți,
Țară'ncinsă sub trei frunți,
Verde măr domnesc.

Pe potică de cătun,
Sprijinit în băț de-alun,
Prin zăhaturi de troian,
Ca în fiecare an,
Umblă Moș Crăciun.

Licurici, -opaițul chior
Pe prichici lângă cuptor,
Plânge mama și o soră
Un crâmpei de aură,
Dorul mamei dor.

Tu, mândrețe de fecior
Ca stejarul codrilor!
Beau străinii după plac
Sânge cald de neam sărac,
Dorul mamei dor.

Flori plăpânde de prier,
Îngeri de copii ne pier,
Ni-i necazul fără glas
Și ni-i traiul de pripas,
Lerui Doamne Ler.

Trei haiduci cu braț de fier,

Toți în ținuturi de oier,
Ard în gândul lor de foc
Un luceafăr de noroc,
Lerui Doamne Ler.

Gând viteaz se zbate'n ei.
Pieptu-i colțuros de stei ;
Sub prăsea pumnalul strânge.
Sete aprigă de sânge
Și pornesc toți trei.

Cale verde sub destin,
Spre luceafăr cristalin,
Țară nouă, țară mare,
Numai cer și sărbătoare,
Dalbe flori de crin.

Crud și pizmător Irod,
Suflet numai smârc și glod,
Le retează drumul drept.
Gâlgâit de sânge'n piept,
Urlet de zăvod !

Printre gratii de rugină,
O cărare de lumină
Peste beci de mucegai
Înspre-o țară verde'n strai,
Floare de sulcină.

În priviri, un curcubeu
De pământ și jertfe greu,
Căpitan trimis spre glorii
Din străfunduri de istorii
Și de Dumnezeu.

Duc arhangheli către cer
Imnul oștilor de fier,
Marș de sânge și victorii
Înspre culmi de 'nalte glorii.
Lerui Doamne Ler.

Colindă pentru viteaz

de **G. Dem Teodorescu**

Ler-oi-ler !
Prin cei nouă munți,
între nouă brazi,
umblă nouă frați
și cu Oanea zece,
care-i și întrece,
mi-i și stăpânește
și mi-i vătăjește.

Domnul Mihnea-Vodă
poruncă-i dădea,
astfel îi zicea:
Vătafule Oanea,
fă atâta bine
și vin pân'la mine,
să te ospătez
și să-ți cuvânteț
două-trei cuvinte
ca mai înainte.

Ci vătaful Oanea
întâi se'ntorcea
spre cei nouă frați
din cei nouă brazi
și-atât le-agrăia:
Voi, nouă fărtați,
de mine-ascultați!
Acolo de-om merge,
vedeți ce se drege,
dar caii nu-i dați
la cei comișei,
arme l'armășei,
papuci la ciocoi, -
c'a fi rău de voi.

Însă nouă frați
din cei nouă brazi
geaba-l ascultau,

nu-l înțelegeau:
la curți de-au ajuns
caii și-au întins
la cei comișei,
arme l'armășei,
papuci la ciocoi.

Doar vâtaful Oanea
la masă că sade
precum i se cade,
cu calul de frâu,
armele-i la brâu.
În picioare sta,
bea și ospăta,
când cel Mihnea-Vodă
grăi și strigă:

Voi nouă portari,
zăvoare la uși!
Zece ciohodari,
tăiați nouă brazi,
cu vâtaful zece,
sama, că-i întrece!

Dar vâtaful Oanea
numai cât ce-aude
la masă tresare
și sare călare
cu stânga pe frâu,
dreapta-i e la brâu,
paloșul, de-l scoate
și la porți abate:
câte nouă sfarmă,
toate de aramă,
taie cei portari,
iama'n ciohodari;
scapă-și nouă frați
din cei nouă brazi
și cu sine zece,
fiindcă mi-i întrece.

Mihnea-Vodă-Rău
astea de vedea

de înger slăbea,
mi se răsghâdea
și-astfel cuvânta:
Vătaful Oanea,
nu-ți vărsa sângele
de-mi tăia slugile,
că ne-or trebui
și mie, și ție, rar,
la zile mari,
ziua lui Crăciun,
ori la Bobotează,
când popii botează,
lumea'ncreștinează.

Sus vătaful Oanea!
fie-mi sănătos!
cu frați, cu surori,
cu părinți,
cu Doamnă frumoasă,
cu coconi voioși
și cu noi cu toți!

Din "Poezii populare române", București, 1885

Colindă

de C. Miu-Lerca

Sus pe cer de gând curat,
steauă nouă s'a 'nălțaț.

Și pe raza stelei noi,
Dumnezeu coboară'n noi.

Suflet, mag , neostenit,
pe cărări de râu, pornit,

du-I în dar colindele,
datinile-aprinde-le.

Revista "Înnoirea", Arad. Anul I, Nr. 7, 15 Decembrie 1937

Moș Crăciun

de Nichifor Crainic

Moș cu barba de zăpadă,
Fără daruri, moș sărman,
Tinerețea ta grămadă
N'o s'o vadă
Nici ăst an.

Torc păianjenii sub grindă,
Țara-i fără de băieți, -
Nu-ți mai vin cu ceata'n tindă
O colindă
Să-i înveți.

De cu seara'naripații
Îngeri nu mai cântă prin
Singuraticile spații
Și-așteptații
Nu mai vin.

Plânge biata gospodină,
Brațele în gol se'ntind,
Nu e ceară de-o lumină,
Nici făină
De-un colind.

Tu, cel vesel de-altădată
Strângi pustiul ăstui an
La colinda'ndătinată
Fără ceată,
Moș sărman.

Gârbov pribegești prin sate,
Te strecuri pe la oraș,
Gemi pe ziduri de cetate
Dărâmate
De vrăjmaș.

Cu tropare și podobii
Faci popas într'un cătun,

Sgribulit la gura sobii
Plângi ca robii,
Moș Crăciun.

Plângi încet! Stă la ulucă
Paznicul sub coif de fier
Și e'n stare, Moș-Nălucă
Să te ducă
Prizonier!

Oaspeți cu azur în gene

de **Nichifor Crainic**

Oaspeți cu azur în gene și zăpadă sub opinci
Se iviră la fereastră cu colinde și tilinci.

Fraged cântec și subțire – înfloriri de ghiocei -
Umbre mari țineau isonul tănuite după ei.

Îmi părea că'n zvon de aripi și miros de tămâier
În colindă mi se'ngână pui de om cu pui de cer.

Și cântară și urară și plecară ca un dor,
Strălucea un puf de înger, risipit pe urma lor.

Și era o pace albă ca zăpada și era
O sfieală, ce din stele până'n inimi tremura.

Bacii lepădară grija, astăzi lupii țin ajun:
Porumbeii nu visează vânt de uliu căpcăun.

Și zăvozii din ogradă să mai lărmuie se tem,
Boii rumegă cu botu'n ieslea de la Betleem.

Ațintește-ți lung urechea ca s'auzi bătrân pământ:
Sus, în leagăn prins de stele, gângurește Pruncul sfânt!

Cânt de luceafăr...

de **Horațiu Ionescu**

Lerui-Ler cu mâini de gheață,
noaptea ninge flori de nea
Peste cerul frunții mele,
fulguind, colindă-o stea...

Și în mantie de spumă,
magi cărunți cu-argint în păr,
au pornit în cor de îngerii,
Lerui-Ler, floare de măr.

Lerui-Ler, cântarea sfântă
a'ncetat în zarea 'naltă.
Trei luceferi lin colindă,
fața lunii, ca pe-o fată...

"Glasul Nistrului", Anul II, Nr. 68, 25 Decembrie 1943

Colind

de **Vasile Posteucă**

Scoală neam din depărtare,
Și te uită coala'n zare:
S'a aprins steaua cea mare,
Și-o duce Domnul prin ger,
Cu toți îngerii din cer,
Lerui, Țară, Ler...

Iar în loc de blând colind,
S'aud codrii vechi doinind,
Dela Nistru până'n Pind,
Că nu-i pace, nici mălai,
Cătu-s satele din plai,
Lerui, colț de rai...

Că grâul de dor subțire,
Pascu-l hoardele sibire;

Pasc sufletul neamului,
Lăcustele iadului,
Lerui, Doamne, Lui...

Țara scumpă miorea,
Sta'n genunchi și se ruga
La măicuța Precista,
Cu Pruncul alături...
Și râdeau păgâni mișei,
De plânsul și jalea ei,
Lerui, Doamne, Lei...

Iată steaua sus răsare,
Dela Tisa până'n mare,
Și nu-i stea ci mândrul soare,
Că-a venit moarte din cer,
Pentru cruntul temnicer,
Lerui, Țară, Ler.

(Exil)

FOLCLOR

COLINDE DIN BĂRĂGAN

Colind (I)

Mă uitai în deal pă mare
florile dalbe,
tare vine-o corăbioară
florile dalbe
Corăbioara ce-mi aduce?
Șase jidovi d'ăi bătrâni,
cu bărbile pân la brâu.
Corăbioara-mi mai aduce
p'Isus Hristos mititel
mititel și 'fășețel,
înfășățel în flori de măr;
nu mi-l duce să mi-l crească
și mi-l duce să-l muncească:
munca 'ntâia ce-l muncise,
pahar d'amar îi dăduse;
munca doua ce-l muncise,
pă cruce mi-l răstignise,
cu piroane-l pironise.
Veniți Sfinți, veniți părinți
veniți din toate părțile,
citiți voi Sfinți pă cărți albe
cetiți Vineri și Sâmbătă
Duminecă pân'la prânz.
Peatra 'n patru s'a crăpat,
în slavă s'a înălțat.

Serafim Ionescu

(Cules din satul Ileana, județul Ilfov în 1878)

Colind (II)

Vine Ghiță tinerel
 p'un cal murg și bididel,
 cu șaua de argințel
 cu scările val de fer
 cu biciu cu măciulie;
 sări cer, sări pământul,
 sări poarta soarelui.
 Soarele nu fuse-acasă
 și fuse la lungă coasă,
 să-mi cosească fân cu flori
 să-mi aibă de sărbători.
 Calu de mână mi-l luară,
 în grajd de peatră mi-l băgară,
 cu proptele gălbenele
 se primblă boeri prin ele,
 cu streșini de busuioc,
 busuioc verde pă masă
 rămâi gazdă sănătoasă.

Serafim Ionescu

(Cules din satul Ileana, județul Ilfov în 1878)

D'ale cui aceste case

Colind din Bărăgan, județul Ilfov

D'ale cui aceste case?
 D'ale cui aceste case?
 Florile dalbe
 D'ale cui aceste case?
 D'așanalte minunate (*bis*)
 Prin afară vărute (*bis*)
 Prin năuntru zugrăvite.
 Zugrăvite visuri scrise (*bis*)
 Visuri scrise, mese 'ntinse.
 Dar la masă cine șade (*bis*)

Șade gazda cestor case.
Nu șade ci mi se'nchină. (*bis*)
C'un pahar de vin în mână.
Mâna dreaptă pe-o găleată (*bis*)
Din găleată ce răsare?
Busuiocu popilor, (*bis*)
Izma creață'a babelor.
Și rugii unchieșilor (*bis*)
Și rugii unchieșilor.
Trandafir flăcăilor. (*bis*)
Și scaeții fetelor.
Florile dalbe.

Notă - După primul vers al fiecărei strofe, se zice: *Florile dalbe*

În vârfuri la nouă meri

Colind din Bărăgan - variantă

În vârfuri la nouă meri
Arde nouă lumânări
Dă-i Domnului, Doamne.

Pică nouă picături
Trei de vin și trei de mir.

Trei de apă limpejoară
Să facă de-o băișoară.

Dar în ea cine se scaldă
Scaldă bunul Dumnezeu.

Se scaldă se iordănește
Cu apa se limpezește.

Cu sfânt mir se miruește
Cu vinul se'mpărtășește.

Notă - După fiecare fiecare vers se repetă: *Dă-i Domnului, Doamne*

Sus, în vârf, la nouă meri

(variantă - folclor din Bărăgan)

Sus, în vârf, la nouă meri,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Îmi ard nouă lumânări.
Sus îmi arde, jos îmi pică.
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Pică nouă picături.

Trei de mir și trei de ceară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Trei de apă limpejoară.
Dar în apă cin' se scaldă,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Scaldă-se jupân Crăciun.
Se scăldară, se 'mbăiară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Cu sfânt mir se miluiară.
După el cine se scaldă,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Scaldă-se Sfântul Vasile.
Se scăldară, se 'mbăiară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Cu sfânt mir se miluiară.
Mai la urmă cin' se scaldă,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Scaldă-se Sfântul Ion.
Se scăldară, se 'mbăiară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Cu sfânt mir se miluiară.
Să trăiți întru mulți ani!
Oi lerului dai, lerului Doamne,
La anul și la mulți ani!

Colindită, colindită

Colindită, colindită,
Zgâie ochii pe poliță,

Că e carne și cârnaț,
Scoală gazdă și ni-l dați !

Colindița

Din Muntenia

Colindița nu-i mai multă
Să trăiască cine-ascultă
Sus la ceruri o'nălțam
Și la gazde o'nchinăm.

O'nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie
C'am ajuns seara de-ajun
A bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus v'am înălțat
Ce-am știut noi v'am cântat
Să rămâneți sănătoși
Sănătoși și bucuroși.

C'am ajuns ziua cea sfântă
Când colindele se cântă
Sărbătoarea lui Hristos
Să vă fie de folos.

Am plecat să colindăm

Din zona de sud-vest a Bărăganului

Am plecat să colindăm,
Domn, domn să'nălțăm,
Când boierii nu-s acasă,
Domn, domn să'nălțăm.

C'au plecat la vânătoare,
Să vâneze căprioare,
Căprioare n'au vânat,
Ci-au vânat un iepuraș,
Să facă din pielea lui
Veșmânt frumos Domnului.

Colind de fată mare din jud. Constanța

Cules de I. G. Dimitriu

La tulpina, la doi meri,
Leroi, Doamne, mărilor,
Sunt doi meri mari, minunați,
De tulpină depărtați
Și de vârfuri aplecați.
La tulpina merilor
Este-un pat mare 'ncheiat,
Cu scândurele de brad,
Cu picioarele de fag;
Iar pe pat ce-i așternut
Prohat¹⁾ verde mohorât,
Iar la capul patului
Pernișoară gălbioară;
Iar pe pat cine-mi ședea?
Șade Ana, doi ochi negri;
Și nu șade cum se șade
Și coase și chindisește²⁾
De-un guler și de-o batistă.
Gulerul a fratelui
Batista a 'mpăratului.
Și 'mpăratul nu-i acasă
Și e dus la vânătoare,
Să vâneze-o căprioară;
Căprioară gălbioară.
Ca s'o ia de soțioară,
La anul și la mulți ani.

(Auzit dela Maria Mosor, din
Com. Dorobanțu-Constanța)

¹⁾ – Prohat – velință de lână așternută pe pat

²⁾ – Chindisești – coase cu migăleală

La ciulina de fântână

COLINDĂ AUZITĂ ÎN CIUMEGHIU — BIHOR

La ciulina^{*)} de fântână
Este-un rar de păcurar
Păcuraru fluera
Toate oile 'nturna
Numai oaia cea mai mică
Sta în loc și suspina
— Ce suspini tu oaia mea
— Da io cum n'oi suspina
C'am avut doi puișori
Și i-a 'nvățat sburători.
Puișorii au sburat
Pe chemniță la 'mpărat
Și i-au prins și i-au legat
Și 'n chemniță i-a băgat.

Puișorii s'au rugat
Să-i lese până 'n ocol
Să vadă pe tata lor

Puișorii s'au rugat
Să-i lese până 'n uliță
Să vadă p'a lor măicuță.

^{*)} _____
- Stână.

După fiecare vers urmează Flori d'alba de măr.

Revista "Crișul Negru", Anul I, Nr. 3, Beiuș, Decembrie 1936

Colind

Ieșit-o, Doame ieșit
Vânători d'a lui Crăciun
Corinde-mi Doamne.^{*)}
Tăt vânară cât vânară
Câtă fu zua dă vară

Dă vara până sara.
 Când fu coala mai sub sară
 Mândru cerbuț ce-și vânară
 La picioare-i d'argnițal
 Și la coarne-i d'aurel
 Și pă părui surucel
 Coardă arca și l sâgete
 — „Petre, Petre arcaș mare
 Nu păzi moartea me tare
 Că nu-s fiară de vânat
 Ce maica m'o blăstămat
 Să fiu fiară sfântă 'n codru
 Nouă ani și nouă luni
 Și p'atâtea săptămâni
 Când acele 'mplini-oi
 Jos la Țară vini-oi
 Chei în brânci io prindi-oi
 Biserici deschide-oi
 Clopot micuț tragi-oi
 Sara-oi trage vecernie
 Miază noapte istroghie
 Zori dă zuă lăturghie
 Slujbă mândră slugi-oi
 Slujbă mândră, cine-ascultă
 Da o-asculta maica sfântă
 Cu cosiță dăspletită
 Pustă Fiu sfânt slobozâtă.

Culeasă dela Costea Mitru de 74 ani din Cărsău, Bihor

D. COLȚA

*) _____
 După fiecare vers se repetă „Corinde-mi Doamne”

Revista "Crișul Negru", Anul I, Nr. 3, Beiuș, Decembrie 1936

Colindă

Mândră steaua răsare
 Nime 'n lume n'o vide
 Numa doi trei filozofi
 Suindu-să înălțându-se

Jos în slavă lăsându-să
 Corinde-mi Doamne*)
 Luară-să dusără-să
 După steagul stelei-i
 Cându-și fuse la un loc
 La un loc pârda mijloc
 Pârda curtea lui Irod
 Steaua sta și da sălta
 Filosofii 'n curți intra
 Și-și deteră d'a cerca
 Dă 'nt'o sobă în alta

Și Irod îi întreba
 — „Ce cercați voi filosofi”
 — Noi cercăm c'am auzit
 Că s'a născut Fiul Sfânt
 S'o ist cer p'aist pământ”
 — Dați după el și-i aflați
 Și viniți și- mi spuneți mie
 Ca și mă 'n chin și io lui”
 Luară-să dusără-să
 După steagul stelei-i
 Cându-și fuse la un loc
 La un loc pă dânt'on loc
 Pârda curtea lui Crăciun
 Lui Crăciun celui bătrân
 Steau sta și d'asălta

Filozofii 'n curți întră
 Și-și deteră d'a cerca
 Dânt'o sobă în alta
 Și pe fiu sfânt îl afla
 Micuțel, înfășețel

Fașe d'albă dă mătasă
 Scutecaș dă bumbăcaș
 Legănaș dă păltinaș
 Ploaie caldă, dă mi-l scaldă
 Neaua ninge și mi-l unge
 Suflă vântu după vale

Și ni-l scâlcie mai tare
 Suflă vântu după deal

Dă mi-l scâlcie mai rar
Suflă vântu după șes

Și mi-l scâlcie mai des
Și-l luară și'l dusă ră
Ia la târg la Târlova
Înghi- i târg în tăte zile
mai ales Duminecile
Târg mândru ce-și târguiră
Două trei măgi dă tămâie
Și două trei dă făclie

Și 'nco smirnă dă ce scumpă
Le dete la Fiu în brâncă
Iar maica dâ n grai grăie
Cinstească vă Dumnezeu

Iaca pă voi filosofi
Cum cinstiți voi fiul meu.

Auzită dela Costea Mitru de 74 ani din Cărăsău, Bihor.

D. COLȚA

Revista "*Crișul Negru*", Anul I, Nr. 3, Beiuș, Decembrie 1936

*) _____
După fiecare vers se repetă „Corinde-mi Doamne”

Colind de Crăciun

Bihor

Pe cel câmp cu flori frumoase.
Grea turmă de oi se lasă,
Corinda mi-i Domn
Dar la oi cine-i păstor?
Dumnezeu cu soțul său
Cu toporu 'ncoțura
Toate oile 'ntruna
Cu flueru șuera
Numai pe una mioară
Și-aceea mai târzioară,
"Mânce-vă focu de oi,
"Pe cine-aș d'afla la voi,

"Bună plată i-aș plăti :
"La Crăciun un colac bun
"La Ispas un mieluț gras.
"De când sunt pe-aici prin munți
"Barba-mi bate la genunți,
"Mustețile-mi rump brațele
"Să le bată pe vâlcele
"Ca să pască agârcee
"Să le bată pe ogoare
"Ca să pască tămâioare.
"Rămâi gazdă sănătoasă
"Să plătești corinda noastră
"C'un colac mândru, frumos,
"Din pielița lui Cristos.
"Rămâi gazdă vesel bun
"Cum îi ziua lui Crăciun."

Colind transilvan

Colo'n josu mai în josu
Florile dalbe,
Este-un Mănăstir frumosu,
Da'n Mănăstir cine șade
Florile dalbe.
Șade, șade Maica sfântă
C'un păr galben despletit
Cu lacrimi până'n pământ.
Vine-o dalbă păsărea.
Păsărea sufleta mea
Ce veste mi-aduci din țară
Veste bună, nu prea bună
Că Fecioara Maria
Tăt umblă din casă'n casă
Că i-o vint vremea să nască.
Și-o născut un fiu frumos
L-o numit Domnul Cristos.
Și-o născut un fiu curat
Ce-i peste lume 'mpărat.

Colindă din Țara Moților

De când Domnu s'a născut
Și pământul l-a făcut
Și ceriu l-a ridicat
În patru stâlpi de argint
Si mai mult l-a împobodit:
Tot cu stele mărunțele
Și'n mijlocul stelelor
Luce luna
Cu lumina,
Soarele,
Cu razele
Ce-am văzut, Doamne, pe-acolo:
Oamenii cei spovediți,
Ca niște pomi înfloriți.
Oamenii nespovediți,
Ca niște bufteni pârliti.

Culegere de Florea Florescu

...și din Maramureș

Steaua de sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua lui Hristos
Răsare frumos
Steaua strălucește
Și lumii vestește
Steaua luminează
Și adeverează
Că astăzi curata
Prea nevinovata
Feciora Maria
Naște pe Mesia
În țară vestită
Vifleiem numită.
Magii cum zăriră
Steaua și porniră
Mergând după rază

Pe Hristos să-l vază
Și dacă sosiră
Îndată-l găsiră
La dânsul intrară
Și se închinară
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite
Luând fiecare
Bucurie mare.

(Spusă de Stanca Gh., 29 ani, Cuhea-Maramureș, 1935).

Culegere de Florea Florescu

Ziarul "Axa", București. Anul IX, Nr. 43, 25 Decembrie 1940.

Colindă din Șanț - Năsăud

De mult a venit de Sus
Păstorul nostru Iisus
Și prin lume a umblat
Oii pierdute a căutat
Să le ducă la izvoară
Ca de sete să nu moară.
Oile n'au ascultat,
Cu capul s'au ridicat
Cu coarnele l-au împuns
Apă și sânge a curs.
Păstorul nostru cel bun
S'a dus la ceruri de-atunci
Și poruncă ne-a lăsat
Oilor ce-au mai rămas
Laolaltă să se adune.
Cu toate să se 'mpreune,
Că peste puținică vreme
Va veni ca să le cerne:
Să le-adune într'o grădină
Ca să-și afle hodină.
Lupul să nu le mănânce
Tâlharul să nu le strice
Și Domnul sfânt le va păzi
Și nimica n'or păți
Și va fi în viitor

Numai o turmă și-un păstor.

După care se urează:

Să trăiți, să 'mbătrâniți
Belșugul să-l stăpâniți
Să 'nsurați, să măritați
De toți să vă bucurați.
Fini, fine să cuprindeți,
Strănepoții să-i vedeți.
S'ajungeți cu bucurie
Anul care va să vie
An bun din bătrâni
Noroc la plug
Roade 'n belșug.

Culeasă de C. D. Gib

Ziarul "Axa", București. Anul IX, Nr. 43, 25 Decembrie 1940.

Colindă

(din județul Aradului)

Fica gazdei mi-se scoală
Pe obraz frumos se spală ;
Și curat mi-se îmbracă
Și lui Domnul Sfânt se roagă.
Și cu cântile pe mână,
Merge iute la fântână,
La fântână, la făget,
Unde apa curge'ncet.
Cum se 'duce, vine'ndată
Și grăește'ngrijorată :
— „Ce-i, măicuță dragă,
La fântâna cea de peatră !!!
Trei puiți, de porumbei,
Nu te poți uita la ei".
— „Alelei, puicuță dragă,
Dac'asa-i, nu-i lucru șagă.
Scoate masa cea din casă
Și pe masă grâu revarsă ;
Peste grâu colac de grâu,

Pe colac inelul tău.
 De-or fi numai porumbei
 Vei vedea ce-o fi cu ei!
 Grâul, numai l'or mânca,
 Mai departe vor sbura.
 Și de-or fi colindători,
 Ne-or cânta la cântători
 Și colacul l-or lua,
 Mai departe vor pleca.
 Iară de-or fi pețitori,
 Pețitori colindători, —
 La inel vor lăcomi.,
 Și pe tine te-or peți".

Culeasă de Emil Monția

Revista "Înnoirea", Arad. Anul I, Nr. 7, 15 Decembrie 1937.

Colindă

(tot din județul Aradului)

Sfântă dragă Duminecă.
 Tot poporul cuminecă.
 Toți cei răi și cu păcate,
 Toți la dânsa pot străbate.
 Numai Iuda, deavol mare,
 Nici decum intrare n'are,
 Căci păcatul lui cel negru,
 A întunecat și ceru.
 N'are pe pământ iertare,
 Și nici pic de alinare.
 Banii ca să nu i-i fure,
 Merse Iuda în pădure,
 Să găsească un lemn, c'arginții,
 Să-i ascundă, bată-l sfinții.
 A găsit un goron mare,
 Rău scobit printre crengare
 Iuda'n goron s'a suit,
 Dar nu bine a nimerit.
 Căci în scorbură-un tâlhar,
 Credea, Iuda că-i jandar.

De grumaz l-a apucat,
Iuda'n jos cum a picat
Într'o crengă s'acățat.
Ș'aș'a stat tot spânzurat,
Până ferea i-a crăpat,
Hoitu lui cel necurat
Corbii negri l'au mâncat,
Ș'a lui negru, greu păcat
Astfel crunt s'a răzbunat.
Și te, Domn bun, veselește,
Căci colinda nu mai este.

Culeasă de Emil Monția

Revista "Înnoirea", Arad. Anul I, Nr. 6, 1 Decembrie 1937.

Colinde

(din județul Someș)

I.

Coborât-a, coborât,
Maica Sfântă pe pământ
Să nască pe Fiul Sfânt.
Și-o umblat din casă'n casă
Nime'n casă nu o lasă.
Iar colea de către seară,
'Ntr'o poiată s'așezară.
Când pe Fiul Sfânt năștea
Caii fierele rodea
Maica Sfânt' așa zicea :
„Fire-ați voi cai blestemați,
De mine, de Dumnezeu
Mai tare de Fiul meu.
Voi în veci să n'aveți saț,
Numa'n ziua de Ispas
Și-atuncea vreme de un ceas".
Luatu-s'o, dusu-s'o,
La staulul oilor.
Când Fiul Sfânt îl năștea,
Mieii tare tropotea,
Maica Sfânt' așa zicea :

„Fire-ați voi oi blestemate
 De mine, de Dumnezeu
 Mai tare de Fiul meu".
 Lâna pe voi să nu stee,
 În tot anul să vi o ieie
 Să umble din mână'n mână,
 Și s'o spele la fântână.
 Luatu-s'o, dusu s'o,
 La grăduțul boilor
 Când Fiul Sfânt îl năștea,
 Boii mândru-l aburea.
 Maica Sfânt' așa zicea:
 „Fire-ați voi boi alduiți
 De mine, de Dumnezeu
 Mai, tare de Fiul meu :
 Pân' plugarii or dormi,
 Voi îți sta și-ți odihni
 Pân' plugarii or mânca,
 Voi îți sta și-ți rumega".

II

Umblă Maica după Fiu,
 Raza soarelui plângând,
 Tot cătând și întrebând:
 „N'ați văzut pe Fiul Sfânt?"
 — Ba noi și de lam văzut
 Poate nu l-am cunoscut.
 „Că pututu l-ați cunoaște,
 Că pe fața Fiului
 Scrisă-i raza Soarelui".
 — O Maică de-a fost așa
 Noi ți-om da o veste rea;
 Că-i la poartă lui Pilat,
 Răstignit pe un lemn de brad.
 Maica plânge și se'nfrânge
 Inima-i alină'n sânge.
 Și de-acum până'n vecie
 Christoase Mărire Ție.
 Lăudat Domnul să fie.

*Culese de Aurelia Bucșa
 în Ciceu-Negrilești, jud. Someș*

Ia sculați voi boieri mari

(Se cânta în timpul primului război mondial sub iobăgia maghiară).

Ia sculați voi boeri mari!
 Florile dalbe,
 Ia sculați Români plugari!
 Florile dalbe,
 Că vă vin colindători
 Noaptea pela cântători
 Și v'aduc pe Dumnezeu
 Să vă mântuie de rău,
 Dumnezeu adevărat,
 Soare 'n raze luminat.
 Tristu-i satu 'n sărbători
 Fără cântec de feciori,
 Fără jocuri, fără hori,
 Numai lacrimi și *hiori* *).
 O, Isus al nostru scut
 Care'n iesle te-ai născut,
 Dă-ne'n lume pace iară
 Că-i prea mult amar în țară
 Și ne scapă de dușmani
 Că-s prea mulți copii orfani.

*) Fiori

Ici în zori...

(Colind din județul Dâmbovița)

Ici în zori, ici în grădină,
Mere cu florile dalbe.
 Sunt doi meri într'o tulpină
Mere cu florile dalbe.
 La tulpină depărtați,
Mere cu florile dalbe.
 La vârfuri încornorați,
Mere cu florile dalbe.
 Iar în vârful merilor,
Mere cu florile dalbe.

Este-un leagăn de mătase,
Mere cu florile dalbe.
 Împletit în vițe șase,
Mere cu florile dalbe.
 Dar în el cine se vede,
Mere cu florile dalbe.
 Pruncul sfânt cu maica șede,
Mere cu florile dalbe.
 Ici în zori, ici în grădină,
Mere cu florile dalbe.

După dealul cel mai mare

(Colind din Moldova)

După dealul cel mai mare
 Răsărit-a mândrul soare.
 Mândrul soare nu era,
 Ci era o mânăstire,
 Cu pereții de-alămâie
 Și cu ușa de tămâie.
 Dar într'însa cine șade?
 Moș Crăciun cu Moș Ajun
 Cu barba de ibrisim,
 Cu mustățile de fân.
 Moș Ajun îi tot spunea:
 "Mergi, Crăciun, la împărat,
 Că-i târziu și-a înnoptat".
 Ce ne-aduce Moș Crăciun?
 Tot ce e frumos și bun.

Astă seară-i seară mare!

(Colindă din jud. Muscel, satul Gănești).

Astă seară-i seară mare
 Domnului și Domn din cer *)
 Dar de ce e seară mare?
 Este seara lui Crăciun
 Lăsată de Domnul bun.
 S'a născut un fiu din maică,
 Fiu de maică fără de taică

Dar unde mi l-a născut?
Unde locul i-a plăcut.

Tot în ieslea boilor,
Ori în târla oilor
Dar cu ce mi l-a 'nfășat?
Fașe dalbă de mătase
Împletită'n cinci și'n șase
A venit Sfântu Ion
Mi l-a luat, l-a botezat
Dar unde l-a botezat?
Tot în râul lui Iordan.

Dar numele cum i-a pus?
Tot Iisus Christos, Iisus.
Dar cu ce l-a dăruit?
Cu ceru și cu pământu.
Ceru ca să mi-l privească
Pământul să stăpânească.

*) Se repetă la fiecare vers: *Domnului și Domn din cer.*

Jur în jur de-această masă

Jur în jur de-această masă
Este-o masă de mătasă

Oi, lerui Doamne

Dar la masă cine șade?

Șade Domnul Dumnezeu
Cu doi sfinți în jurul său

Oi, lerui Doamne

Al doilea colț de masă

Șade Pătru, sfânt Sânpetru
Ș'al treilea colț de masă
Șade Ion, Sântion

Ș'al patrulea colț de masă
Șade și jupânul gazdă
Tot închină c'un pahar

C'un pahar galbin de ceară.
Din fundu' paharului
Strigă spicul grâului:

“Io pe unde mă rodese
Toată lumea-o ‘mbogățesc”
Din creasta paharului

Strigă vița vinului:
“Io pe unde mă ivesc
Toată lumea-o ‘nveselesc”

Din toarta paharului
Strigă floarea soarelui:
“Io pe unde mă rodese

Toată lumea-o ‘ncălzesc”
Din buza paharului
Strigă floarea mirului:

“Io pe unde mă rodese
Toată lumea ‘ncreștinesc”
Rămâi gazdă sănătoasă

Ca colinda de frumoasă,
Tu găzdoaie, vesel, bun
C'ai ajuns sfântul Crăciun.

Colindita

Colindita nu-i mai multă,
Să trăiască cine-ascultă!
Sus la ceruri o'nălțăm
Și la gazde o'nchinăm.
O'nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie,
C'am ajuns seara de-Ajun
A bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus vom înălța,
Ce-am știut noi v'am cântat.
Să rămâneți sănătoși,
Sănătoși și bucuroși!
C'am ajuns ziua cea sfântă
Când colindele se cântă.
Sărbătoarea lui Cristos
Să vă fie de folos!

Sus, boieri

Sus, boieri, nu mai dormiți,
Vremea e să vă treziți;
Casa să vă măturați
Lerui ler,

Și masa s'o încărcăți
Lerui ler.

Că umblăm să colindăm
Și pe Domnul căutăm;
Din seara Ajunului
Lerui ler,

Până 'ntr'a Crăciunului
Lerui ler.

Căci s'a născut Domn prea bun
În locașul lui Crăciun;
Căci s'a născut Domn frumos
Lerui ler,

Cu numele lui Cristos
Lerui ler.

Ziurel de ziuă

La poartă la Țarigrad
Ziurel de ziuă
Șade-un fecior de'mpărat

Cu păruțu' retezat
În cârjuță rezemat.

Unde s'a născut Hristos,
Mesia, chip luminos

Sus în deal la Galileu,
Lăcașul lui Dumnezeu,

Mititel înfășețel,
În scutec de bumbăcel.

Pogorît-a, pogorît

Pogorît-a, pogorît
La mulți ani cu bine
Dumnezeu pe-acest pământ,
În mijlocul satului
La casa bogatului:
"Bună sara, om bogat.
Gata-i cina de cinat?"
"Gata-i, gata, nu-i de voi,
Că îi de boieri ca noi".
Dumnezeu s'o mâniat
Și de-acolo o plecat

La marginea satului
La casa săracului:
“Bună sara, om sărac,
Gata-i cina de cinat?”
“Gata-i, gata, -i puținea
Poftește și dumneata la ea”
Dumnezeu s’o bucurat
La masă s’o așezat
Din care pâine tăia
Domnul la loc o creștea,
Din care pahar bea,
Domnul la loc îl umplea
Și-așa o lăsat Dumnezeu
Să colind tot neamul meu,
Și-așa o lăsat Precesta
Să colind toată lumea.

Bună dimineața la Moș Ajun!

Bună dimineața la Moș-Ajun!
Ne dați,
Ori nu ne dați?

Bună dimineața!
Dați-ne colindeața.
Bună dimineața
La Moș-Ajun,
Dați-ne
Un colac bun.

Bună dimineața la Moș-Ajun!
Boi, vaci,
Cai, oi și porci.
Sănătate
Bogăție,
Că-i mai bună decât toate,
La mulți ani cu sănătate!

Bună dimineața la Moș-Ajun!
Că-i mai bună a-lu Crăciun
Miei și purcei
Fuge baba după ei
Alune
Că-s mai bune!
Nuci
Că-s mai dulci
Colăcuți
De cei molcuți.

Bună dimineața lui Moș-Crăciun!
Dați-mi și mie un colăcel
Să vă fie vaca cu vițel
Purceaua cu purcei
Și cățeaua cu purcei.

Sângerelul soarelui

Sângerelul soarelui
Pe ninsoare când răsare,
Nu mi-e soare răsărit,
Ci un pom mare 'nflorit.
Vara pică de 'nfloreală,
Și iarna de'nboboceală.
Nu mi-e pomul înflorit,
Ci mi-e plugușor pornit.

Toată ceata

creștinească...

Toată ceata creștinească
Astăzi să se veselească
C'o stea mare s'a ivit
Sus, la mândrul răsărit.

Și strălucea cu tărie
Vestind marea bucurie.

Că veșnicul Dumnezeu
A trimis pe fiul său

Să se nască'n Viflaem
Precum prorocit avem
Și să-i facă mântuire
De la veșnica pieire.

Lui Adam celui căzut
Cu tot neamul de demult
Și cu-a Lui celui cel sfânt
Următori a lui nepoți.

Mântuirea se vestește
Precum steaua strălucește,
Sus la sfântul răsărit
Sfânta lege s'a ivit.

Legea sfântă-a Domnului,
Mântuirea omului.
La apus și miazănoapte
Era întunerec foarte

Iar la răsărit lumina
Sfânta lege, rădăcina,
Sădită de Dumnezeu
Prin cel iubit fiul său.

Astăzi Mesia cel sfânt
S'a născut jos, pe pământ
Și asta ne-a dovedit
Trei crai de la răsărit.

Aur, smirnă și tămâie
S'au adus cu bucurie
Și cu smirnă s'a'nchinat
Cerescului împărat.

Păstorii țin mărturie
C'au văzut ce va să fie
Și-aleargă ca să vază
Ce s'arată atâta rază.

Și-l aflară înfășat,
Pruncu'n iesle îi culcat,
Iar Maica sa preacurată
Lângă El stă supărată

Căci în Viflaem oraș
Nu și-a căpătat sălaș
Și-a născut pe fiul sfânt
În iesle, jos, pe pământ

Irod marele'mpărat
Foarte rău s'a supărat
De vorba celor trei crai,
S'a făcut un mare vai.

Dar și Iuda cel viclean
S'a făcut mare dușman
Vrând pe Hristos, fiul sfânt
Să-l piardă de pe pământ.

Pe toți pruncii i-a tăiat
Ce împrejur a aflat,
Dar Tatăl sfânt minunat
Pe Hristos l-a apărat

Căci un înger a trimis
De-a spus lui Iosif în vis
De-a lui Irod cuget rău
Spre Fiul lui Dumnezeu.

Și de-acum prin vecie
Mila Domnului să fie
Tuturor de-o bucurie
Și de-o mare veselie.

Moș Ajunul

A bătut la ușa noastră
Până'n ziuă Moș Ajunul,
Să ne-aducă veste nouă,
Cum că mâine e Crăciunul.

Am tras repede zăvorul,
De la ușa din pridvor
Și intrând uncheșu 'n casă
Ne-a urat noroc și spor.

A nins vremea peste moșul
Și e barba de zăpadă,
Ca omătul ce se-așterne,
În troiene prin ogradă.
Iar pe umeri deopotrivă
Cu povara cea de ani,
Într'un sac cu daruri poartă
Jucării și gologani.

Lângă vatră ni s'așază
Și cu drag ne povestește
Basmul sfânt a celui care
Toata lumea cârmuiește.
Basmul nașterii slăvite,
A copilului Hristos,
Care lumii răsărit-a
Soare nou și luminos.

Apoi moșul ne sărută
Și ne 'mparte gologani,
Iar copiii, roată 'n juru-i,
Îi urează "La mulți ani!"
Și se duce Moș Ajunul,
Cel cu barba de zăpadă,
Revărsând noroc și daruri,
Din ogradă în ogradă.

Lerui Ler

Sus pe cerul înstelat
Mândră stea s'a arătat
Și cu flori de măr în mână
Se coboară peste stână
Lerui Ler.

Într'un grajd sărac de lemn
 Din cetatea Betleem
 Într'o iesle'n rece scut
 Domnul lumii s'a născut
 Lerui Ler.

Celui care-adus lumină
 Și peste acest pământ
 Pace de la Domnul Sfânt
 Lăudând pe cel din cer
 Lerui Ler.

Iar de către răsărit
 Trei regi, trei magi au pornit
 Lui Mesia de se'nchină,
 Steaua Domnului lumină
 Lerui Ler.

Noi umblăm și colindăm

Noi umblăm și colindăm
 Măruț, mărgăritar
 Pe la uși de mari boeri
 Dar boerii nu-s acasă
 Că-s în codri la vânat.
 Ei vânară cât vânară
 Zi de iarnă până 'n seară
 Și nimic nu împușcară
 Numa' un pui de căprioară.
 Întins-au pușca să-l împuște
 Și săgeata să-l săgete.
 Hohaho, nu mă 'mpușca
 Măruț mărgăritar
 Că eu nu-s cine gândești.
 Eu-s Ionu Sântionu,
 Nănașul lui Dumnezeu
 Și cumătru lui Sân Petru.
 Ori ne dați, ori nu ne dați
 O bucată de cârnat,
 Ori ne spuneți că n'aveți,
 Nu ne tineti sub păreți,

Că e anul prea sărac
S'a gătat făina 'n sac.

Colindul vitelor

După dealul cel mai mare
Ler Doamne, Ler
Este-un iezer și-un pârau
Și se scaldă Dumnezeu.
Tot se scaldă și se 'ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?
Nu-i mai bun ca calul bun
Că te duce și te-aduce.

Iar se scaldă și se 'ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?
Nu-i mai bun ca boul bun,
Că răstoarnă brazdă neagră
Și revarsă pâne albă.
Ce-i mai bun ca oaia bună
Că ea vara te hrănește
Și iarna te încălzește.
Nu-i mai bun ca stupul plin,
Și ceară de lumânare.
Ce-i mai bun ca sănătatea
Că ea le 'ntrece pe toate,

Ler Doamne, Ler.

Pe luncile viilor

Pe luncile viilor
Lilion, și-al nostru Domn
Multe ploii că au plouat
Și luncile le-au spălat
Mândre flori au răsărit.
Dar la flori cine culege ?
Mărioara, fată dalbă
Ca să-și facă o cunună.

Și s'o poarte sănătoasă,
 Sănătoasă și voioasă.
 Să-mi trăiți, să-mi văcuți
 Și ca pomii să 'nfloriți
 Și ca pomii să 'nfloriți
 Și ca ei să 'mbătrâniți.
 Să fii gazdă veseloasă
 La astă colindă-a noastră
 Să trăiască stăpânii,
 Să-si însoare flăcăii.
 Să trăiască gazdele
 Să-și mărite fetele.

Dumnezeu și Sfântul Petru

Coborât-a, coborât
 Flori dalbe
 Domnul sfânt pe-acest pământ
 Dumnezeu, și sfântul Petru,
 Dumnezeu
 Și soțul său
 De cu zori și până'n seară
 Pe-o scară dalbă de ceară,
 La mijlocul satului
 La casa bogatului.
 - Gata-i cina om bogat?
 - Gata, gata pentru noi,
 Nu pentru calici, ca voi.
 Dumnezeu cu soțul său
 Se luară și plecară
 La capătul satului
 La casa săracului.
 - Bună seara om sărac,
 Gata-i cina de cinat?
 - Gata-i gata, putinea,
 Poftim Doamne lângă ea.
 Dumnezeu și sfântul Petru
 Se luară și plecară
 Și așa îl d'întrebară:
 - Uite Petre 'n stânga mea,
 Spune-mi mie ce-i vedea?

- Văd casa bogatului
Chiar sub talpa iadului
În cuțite
Ascuțite...
- Uite Petre 'n dreapta mea,
Spune-mi mie ce-i vedea?
- Ce văzui mă bucurai:
Văd casa săracului
În mijlocul raiului
Stând cu mesele întinse
Cu făcliile aprinse.
... Se luară și sburără
Sus la cer se ridicară.

Sculați plugari

Sculați plugari nu mai dormiți
Hai lerui ler
Vremea e să vă gătiți [bis]
Casa să vă măturați
Și masa să vă'ncărcați.
Noi umblăm și colindăm
Și pe Domnul laudăm
Din seara ajunului
Până'n cea-a Crăciunului.
Nu vă fie cu bănat
C'am venit la colindat,
Să fie cu mulțumire
C'am ajuns aceste zile.

Domn din ceriu

De când Domnu' s'a născut
Domn din ceriu
Și pământu' l-a făcut
El bine l-a priponit
De patru stâlpi de-argint.
Și cerul l-a'mpodobit
Tot cu stele mărunțele
Și cu luna printre ele,

Cu soarele strălucind
 Tot pământul luminând,
 Pe oameni înveselind.
 Fire-ai gazdă sănătoasă,
 Sănătoasă, veseloasă,
 Cumu-i colinda frumoasă.

Colindă

Aseară pe'nserate, fecioara Maria,
 În Viflaiem cetate, călătorind vena.
 Și fiind obosită, locaș își căuta,
 În Viflaiemul mare, nimenea n'o primea.
 Atunci Sfânta fecioară, din Viflaiem ieșea,
 Și intrând într'o poiată, de vite poposea.
 Și între dobitoace, pe fânul cel scrumos,
 Născu Sfânta fecioară, născuse pe Cristos.
 Micuțul Isus plânge, Maria îl mângâia,
 Nu plânge prea iubite, căci tu cunoști lumea.
 Căci lumea asta mare, prin tine s'a zidit,
 Și în această noapte, nimeni nu te-a primit.
 Sculați creștini degrabă și-aduceți un prinos,
 Și-i faceți loc la masă, micuțului Cristos.
 La fiecare casă se-aud colindători,
 Colinda lor frumoasă, răsună până'n zori.

La râtu lui Rusalim

Colo'n jos si mai în jos,
 La râtuțu cel frumos,
 La râtu lui Rusalim,
 Grea turmă de oi se vede!
 Da la oi cine-mi pândește?
 Pânde-mi bunul Dumnezeu
 C'un brâu roșu de 'mpărat,
 Cu flueru 'nferecat,
 Cu'n topor încolțurat,
 Șade dânsul răzămat.
 Fluier zice, turma 'ntoarce,

Este-o oaie, peste-o oaie,
Nu-mi iernează, ni-mi verează.
Rupa' o Dumnezeu ș'o zis:
-Lăsa-oiu pă voi – oi,
Că-s alb ca și voi.
- Mai trude, mai nevoie,
Că și noi te-om dărui;
La Sângeorz cu'n miel frumos,
La Ispas cu'n drob de caș.
Și de-amu până'n vecie,
Mila Domnului să fie
Tuturor spre bucurie.

Revista "Vers", Anul IV, Nr. 4, Octombrie - Decembrie 1954.

Soli din cer

Soli din cer,
Sfinți îngerăși,
Se cobor
La păstorași,
Daruri scumpe aducând
Și pe Iisus preamărind;
Azi la Betleem,
Azi la Betleem.

Revista "Vers", Anul IV, Nr. 4, Octombrie - Decembrie 1954.

EXTRA

COLINDE DIN ÎNCHISOARE

Colind

Cerul și-a deschis soborul
- Leri-i, Doamne, Leri -
și-au pornit cu plugușorul
îngerii din cer.

Merg cu plugul de oglindă
și de giuvaer,
toți luceferii colindă,
- Leri-i, Doamne, Leri -

Patru heruvimi în haine
albe de oier
răspândesc în lume taine,
- Leri-i, Doamne, Leri -

N'au venit cu grâu la poartă
ci au rupt din ger
stele mari, ca să le'mpartă,
- Leri-i, Doamne, Leri -

Singur tu aștepți în tindă,
suflete stingher,
nesosita lor colindă,
- Leri-i, Doamne, Leri -

Nici un înger nu mai vine
fâlfâind mister,
să colinde pentru tine,
- Leri-i, Doamne, Leri -

Colind cereșc

Cerul și-a deschis soborul
– Lerui, Doamne, Ler –
au pornit cu plugușorul
îngerii prin cer.

Merg cu pluguri de oglindă
și de giuvaer,
toți luceferii colindă,
– Lerui, Doamne, Ler –

Vântul suflă cu lumină
– Lerui, Doamne, Ler –
în buhai de lună plină
legănat în ger.

Patru heruvimi cu glugă
albă de oier,
sub ferești colinde'ndrugă,
– Lerui, Doamne, Ler –

N'au venit cu grâu la poartă,
ci au rupt din ger
stele mari ca sa le'mpartă,
– Lerui, Doamne, Ler –

Și'n Gustar cu roade grele
– Lerui, Doamne, Ler –
va fi câmpul cer de stele
tolănit sub cer...

Numai tu aștepți în tindă
– Lerui, Doamne, Ler –
suflete fără colindă,
și fără Prier.

Nici un cântec alb nu vine
fâlfâind mister

cu o stea și pentru tine
– Lerui, Doamne, Ler –

Radu GYR (ziarul *"Buna Vestire"*, Anul I, Nr. 250, 25 Decembrie 1937).

Ziurel de ziuă

Tot mai arde cerul sus
- Ziurel de ziuă -
peste ieslea lui Iisus
- Ziurel de ziuă -

Vitleeme, colț de rai,
- Ziurel de ziuă -
îngeri palizi încă ai?
- Ziurel de ziuă -

Alb și fraged Vitleem,
- Ziurel de ziuă -
în ce vis să te mai chem?
- Ziurel de ziuă -

Steaua sfântă de Crăciun
- Ziurel de ziuă -
din ce praf s'o mai adun?
- Ziurel de ziuă -

Lacrimi mari pe cer s'aprind,
- Ziurel de ziuă -
prin tristeți de foc colind
- Ziurel de ziuă -

Pentru 'nsângeratul mag
- Ziurel de ziuă -
pune, Doamne, spini pe prag
- Ziurel de ziuă -

Și acoperă cu lut
- Ziurel de ziuă -
Vitleemul meu pierdut
- Ziurel de ziuă –

Radu GYR - trecut de cenzură - "Universul literar", Anul LI, Nr. 49, 20 Dec. 1942

Noapte de Crăciun

Ieșim ca niște cârțițe din hrubă
 În care picuri grei de apă cad.
 În fața porții ne așteaptă dubă
 Să ne transporte undeva 'n alt iad.
 Îngrămădiți pe coridor de-a valma,
 Pășim în gând cu semnul sfintei Cruci.
 Ne 'mproașcă cu ocară și sudalma,
 Cordoanele de cerberi politrucu.
 Și, înșfăcându-ne cu lăcomie,
 Ne-nghite duba ca un căpcăun.
 În tot orașu-i liniște pustie,
 În noaptea asta tristă de Crăciun.
 Sub streășina cu țurțuri și cu vată,
 Nu mai vibrează glasuri argintii.
 Dintr'o copilărie 'ndepărtată
 Răsună 'n noi colindele târzii.
 Nu-și mai vestește nimeni bucuria
 Că s'a născut în noaptea asta Crist.
 Doar îngerii îi cântă 'n cer solia
 Crăciun amar, însângerat și trist.
 Copiii azi se roagă sub icoane
 Să le aducă Moș Crăciun în zori,
 Mălai, în locul pungii cu bomboane,
 Și tații îngropați în închisori.

Ionel ZEANĂ

CRĂCIUN 1951 *

Crăciun o mie nouă sute-cinci-zeci și-unu,
 Crăciun amar cum încă nu mi-a mai fost nici-unu', -
 De ce-ai venit în viață-mi, ăst an, atât de trist,
 Tu, zi a bucuriei cu nașterea lui Christ?

Au pentru ce păcate ce nu mi-le știu încă
 Vru soarta-mi să mă afli în temniță adâncă?
 Cine-a fost scris ca – astăzi - tu, Sărbătoare Naltă,

Să mă găsești în lanțuri cu-atâția laolaltă?
Și către cine glasul să mă ridic să strig
Că'n ocna mea e foame, și lacrimă, și frig?

Cine mi-a scris osânda și pentru care vină:
Din Steaua-ți luminoasă acum să n'am lumină?
Să n'am nici o fereastră la care să-mi stea
Colindători cu marea și luminoasa Stea,
Vestindu-ne ca'n anii trecutului frumos
Că azi, în ieslea sfântă, ni s'a născut Hristos?...

De ce azi, fără stele ne-a fost sortit să vii
Să ne găsești sub lanțuri cu zecile de mii,
Flămânzi, cu gene ude, prin ocne'ntunecoase,
Cu frig hain de moarte în suflete și'n oase?...

Ce vânt ne-a smuls de-acasă pe toți, ce duh nebun,
Să nu ne mai găsească la vetre „Moș Crăciun“,
Ci muți, cu jalea'n inimi, prin hrube negre-foarte
Și despărțiți de lume ca niște duși în moarte?

O, „Moș Crăciune“, iată, eu mi-te văd, stingher,
Cum trist la toți închișii privești dintr'un ungher,
Cu lacrimile'n gene că ești așa sărac
Și n'ai adus la nimeni măcar câte-un colac!

Dar ce văd, Moș Crăciune? Au te-ai luptat cu vântul,
Sau lupi turbați de foame ți-au sfâșiat veștmântul?!

În spate, plin de daruri, tu nu-ți mai ai desagul
Și, prefăcut în cârjă, abia-ți mai porți toiagul!
Ești plin de sânge, iată! Au ce neam fără lege
Putu să jefuiască desaga ta, moșnege?...

Ce ticălos din lume, cu inimă aspidă,
A tăbărât asupra-ți și-a vrut să te ucidă?!
Au nu cumva-i aevea ce văd, făr-a fi vis:
La fel cu noi închișii ești și tu închis?
Dar nu!... Mărire Celui Născut spre-a fi dat Crucii,
Tu'n veci nu poți fi'n ocnă închis cum vor năucii!...

Ci'ntocmai ca un înger ce'n lume când vrea vine,
Vezi și pe cei din ocne, vezi și'n a lor cămine:
Cu-a lacrimilor ceață în ochii plini de vis,

Îi vezi pe-ai lor și-auzi-i vorbind de cel închis...

Îl tot mereu așteaptă, cu sufletu'n risipă,
Ca el s'apese clanța să intre'n orice clipă,
Dar în zadar așteaptă să li se umple pragul,
Că nici azi de la ocnă nu li se'ntoarce dragul,
Iar pentru el paharul cumva de se ridică,
În vinul dus la gură, și lacrămile pică!

Ai vrea, cu-ai lui la masă, ca alte dăți să stai,
Dar tu n'ai nici desagă, nici daruri să le dai...

Te-ar întreba micuții de'nchișii lor părinți,
Iar tu, fiindu-ți milă, ar trebui să-i minți,
Spunând lor că: „tăticul veni-va... poate mâine
De unde-i dus s'aducă micuților lui pâine“,
Când știi că mulți din pruncii cu viața'nfometată
N'or mai putea să-și vadă „tăticul“ niciodată!...

Apoi cobori în ocne sub jalea ce te-apasă...
Îl vezi pe fiecare gândind la cei de-acasă,
Că fiecare vede cum dornici îl adastă:
Măicuța lui, copiii, sărmana lui nevastă,
Și nu știi, Moș Crăciune, sărac fără colaci,
Nici tu nu știi, mai bine cam cum ar fi să faci:
Să fugi în noapte-afară?, la'nchiși să mai rămâi?,
Că nu poți pe nici unul măcar să mai mângâi...

Au adormit sărmanii, și-acum în miez de noapte,
Visând, ei nume scumpe rostesc cu drag în șoapte
Și'ntind ale lor brațe în gol, ca să-și agațe
De gâtul lor pe dragii ce li se aruncă'n brațe,
La mângâieri doar visul mai dându-le azi dreptul,
Pe când de dor, aveau, la toți le geme pieptul!...

Și ieși tiptil ca hoții din hruba fără soare
A celor fără vină ce zac în închisoare,
Ca hohotele tale să ți le poarte vântul
Pe-aproape jumătate din cât e tot pământul...

Vasile MILITARU

*) _____

- Poezie compusă în închisoare, confiscată cu ocazia percheziției din 8 Ianuarie 1959...

Colind

E târziu și prin zăbrele
Ochii mi-i arunc
Noapte sfântă, azi, sub stele,
S'a născut un prunc.

Bolta e bătută'n cuie
De luceferi, sus,
Ce pe ea încet se suie...
S'a născut Isus.

Peste lume se întinde
Albul mătăsos
Vin speranțe să colinde...
S'a născut Christos!

Din vol. "Poeme din închisori" - Editura *Drum*, Madrid, 1970. Ediție îngrijită de Vasile Posteuca și Nicolae Novac.

Linu-i lin

Colindăm flămânzi și goi
În pridvor de gând.
Anii cern zăpezi pe noi,
Vise aprinzând.

*Refren: Linu-i lin, cântăm la geam
Noi colinde pentru neam.*

Zac la ușă drugii grei,
Rănila ne dor,
Lanțurile-s clopoței,
Ruga noastră-i cor.

Magii merg, tustrei, acum
Către Vicleim.

Numai steaua noastră-i scrum,
Drumul nu-l mai știm.

Doamne, mâna să-Ți întinzi
Peste robii Tăi,
În adâncuri să ne-aprinzi
Stea de vâlvătăi.

Vom porni din închisori
Fulguiți de nea,
Ca s'ajungem până'n zori
Lângă ieslea Ta.

Drept tămâie-am pregătit:
Lacrimi grele'n căni,
Aur - lanțul ruginit,
Smirnă – sânge'n răni.

Suferința vom uita
Sub cerești lumini,
Serafimii vor cânta
Încărcați de crini.

Inimile în cununi,
Vom aduce'n dar,
Peste jertfa lor se-adun
Nimburi mari de har.

Constantin AUREL-DRAGODAN

DE
ANUL
NOU

URĂRI ÎN POZNITORI DE BICI

Plugușorul Românesc

Aho, aho, copii și frați,
Stați puțin și nu mânați
Și cuvântul mi-ascultați:

Am plecat să colindăm
Pe la case să urăm,
Plugușorul românesc
Obiceiul strămoșesc.

Vă urăm cum se cuvine
Pentru anul care vine
Holde mari
Cu bobul des
Și pe creste
Și pe șes!

Câte mere în livezi
Atâtea vite'n cirezi;
Câtă apă în izvoare
Atâta lapte'n șiștare;

Să ne fie'ndestulată
Casa toată!
Țara toată!
Ia mai mânați, măi flăcăi!
Și strigați cu toții măi!
Hăi, hăi!

Plugușor

Aho, aho, copii și frați
Stați puțin și nu mânați,
Lângă boi v-alăturați
Și cuvântul mi-ascultați:

S'a sculat mai an
Bădica Traian

Și-a încălecat
 Pe-un cal învățat,
 Cu numele de Graur,
 Cu șeava de aur,
 Cu frâu de mătăasă,
 Cât vița de groasă.
 Și în scări s'a ridicat,
 Ca s'aleagă-un loc curat
 De arat și semănat.
 Și'n curând s'a apucat,
 Câmpul neted de arat,
 În lungiș
 Și'n curmeziș.
 S'a apucat într'o Joi,
 C'un plug cu doisprezece boi:
 Boi bourei
 În coada cu dălbei,
 În frunte țintatei.
 Mânați flăcăi: hăi, hăi!
 Ziua toată a lucrat,
 Brazda neagră a răsturnat
 Și prin brazde-a semănat
 Grâu mărunt și grâu de vară,
 Să dea Domnul să răsară.
 Și când lucrul a sfârșit
 Iată, mare, s'a stârnit,
 Un vânt mare pe pământ
 Și ploi multe după vânt,
 Pământul de-a răcorit
 Și sămânța a'ncolțit
 La lună, la săptămână
 Își umplu cu aur mâna.
 Și se duse ca să vadă
 De i-a dat Dumnezeu roadă
 Și de-i grâul răsărit
 Și de-i spicul aurit.
 Mânați flăcăi: hăi, hăi!

 Traian iute s'a întors...
 Și din grajd pe loc a scos
 Un alt cal mai năzdrăvan,
 Cum îi place lui Traian:

Negru ca corbul
Iute ca focul,
De nu-l prindea locul;
Cu potcoave de argint
Ce sunt spornici la fugit.

El voios a'ncălecat,
La Tighina a plecat
Și oțel a cumpărat
Ca să facă seceri mari
Pentru secerători tari.
Și să facă seceri mici
Pentru copilași voinici.

Și-a strâns fine și vecine
Și vreo trei babe bătrâne,
Care știu rândul la pâne;
Și pe câmp i-a dus
Și pe toți i-a pus,
La lucrul pământului
În răcoarea vântului.

Ei cu stânga apucau
Și cu dreapta secerau
Și prin lan înaintau
De părea că înotau.
Mânați măi: hăi, hăi!

Alții în urma lor legau
Si clăi mândre ridicau,
Apoi carele'ncărcau
Și pe toate le cărau
În capul pământului,
În bătaia vântului.

Și clăi mândre ridicau,
Apoi carele'ncărcau
Si pe toate le cărau
În capul pământului,
În bătaia vântului.

Arie pe loc faceau
Și grâul îl treerau;

Harabale încărcau
Și la moară le porneau.

Și turnau deasupra'n coș
Grâu mărunțel de cel roș,
De sub piatră în covată
Curgea făina curată.

Traian mult se bucura,
Zeciuiala morii da
Și voios se înturna.

Iară mândra jupâneasă
Auzea tocmai din casă
Chiotul flăcăilor
Scârțâitul carelor.
Mânați măi: hăi, hăi!

În cămară ea mergea
Și din cui își alegea
Sită mare și cam deasă
Tot ca pânza de mătășă

Și cernea, mare, cernea,
Ninsoare se așternea;
Apoi pâne plămădea
Și-o lăsa până dospea;

Colacei că învârtea
Pe lopată mi-i culca
Și'n cuptor mi-i arunca;
Apoi iară cu lopata,
Rumeni îi scotea și... gata!

Atunci ea 'mpărțea vreo cinci,
La flăcăii cei voinici
Și'mpărțea trei colăcei
La copiii mititei.
Mânați măi: hăi, hăi!

Cum a dat Dumnezeu an,
Holde mândre lui Traian,

Asfel sa dea și la voi
Ca s'avem parte și noi.

Să vă fie casa, casă;
Să vă fie masa, masă;
Tot cu mesele întinse
Și făcliile aprinse.
Și la anul să trăiți,
Să vă găsim înfloriți,

Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii,
Ca toamna cea bogată
De toate 'ndestulată.
Aho, aho!

Plugușorul copiilor

Aho! Aho! Băieți, fetițe!
În noaptea asta minunată
Pe lume Anul Nou se-arată
Și vechiul are
O barbă albă-atât de mare.

Mâine anul se'nnoiește,
Plugușorul se pornește
Și începe-a colinda,
Pe la case a ura.
Ia mai mânați măi flăcăi
Și sunați din zurgălăi
Să se-audă'n munți și văi!
Hăi! Hăi!

Câte flori sunt în livadă,
Zile bune să se vadă.
Câți cărbuni sunt în cuptor,
Tot atâția ani cu spor.

Și să fie cu belșug
Pentru brazda de sub plug.

Plugușorul

Măine anul se'nnoiește,
Dă-i Domnului, Doamne,
Plugușorul se pornește,
Dă-i Domnului, Doamne.
Și'ncepem a colinda,
Pe la case a ura:
Câte flori sunt în livadă
Zile bune să vă vadă!
Câți carbuni sunt în cuptor
Tot atâția ani cu spor!
Și să fie cu belșug
Pentru brazda de sub plug!
La mulți ani cu sănătate
Și s'aveți noroc la toate!

Plugușor

Aho! Aho! Copii și frați,
Stați puțin și nu mânați!
Dați toți mâna, mic cu mare
Ca să spunem o urare.

Bucuros și'nzăpezit
Anul Nou a și venit!
Acum, iată-l pe cărări,
Cu urări și cu cântări.
Ia mai mânați, măi!

Hăi! Hăi!

Am zărit printr'o fereastră
Un copil de seama noastră,
Care tot spunea:
Sorcova, vesela, micule, piticule,
Să trăiești și să crești
Și ca merii să'nflorești.

Să fii vesel și cuminte,
Sfatul mamei să-l ții minte.
Când la școală o să fii,
Dintre toți, mai bun să fii.
Să fii tare cum e fierul,
Să fii iute ca oțelul.
Mânați măi flăcăi,
Și sunați din zurgalai!

Hăi! Hăi!

Aho! Aho!
Părinți, bunici,
Ascultați ce zic aici:
Am venit la colindat
Și-avem multe de urat.
Stam aici, cu mic, cu mare,
Să vă facem o urare.
Prin omătul de pe cale
Anul Nou vine agale
I-am trimis vorbă să vină
Să v-aducă'n pumni lumină!
Fericire, sănătate,
De iubire s'aveți parte!
Lângă brad, pe lângă foc,
Să vă umple de noroc!
Mânați, măi!

Hăi! Hăi!

Plugușor cu patru boi

Aho, aho, ho-ho,
Mâine anul se 'noiește
Plugușorul se pornește
Și începe a brăzda,
Pe la case a ura.

Iarna-i grea, omātu-i mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug,
Pentru brazda de sub plug.

Doamne binecuvântează,
Casa care o urează
Plugușor cu patru boi,
Plugușor mânat de noi.

Sus pe cer că strălucește,
O stea mare ce vestește
Că se curmă de acum
Al nevoilor greu drum;

Asta-i steaua românească
A unirii
Și-a înfrățirii,
Stea de viață, stea de spor,
Stea de bine în viitor.

Fă-o, Doamne, să lucească
Steaua noastră românească
Și să stea tot între noi,
Să nu mai avem nevoi.

Anul Nou ne-aduce nouă,
Timp mai bun și viață nouă;
Anul Nou o să ne fie,
Început de veselie.

Mari pe mici n'or prigoni,
Mici pe mari nu vor râvni,
În frăție și dreptate
Au să fie legi lucrate.

Noi cu ei mâna vom da
Si'ntr'o horă vom juca.
Dumnezeu care ne-ascultă,
Ne întinde hrană multă,
Și pământul ce-om avea
Grâu de aur ne va da.

Mânați, mări!
Hai, hăi!

Plugușorul

Seara Sfântului Vasile
Fie-vă boeri, de bine.
De multișor a'nserat
Și noi n'am mai colindat
Ais boul dinainte
Cu coarnele poleite;
Ais boul din mijloc
Cu cornițele de foc;
Ais boul dela roată
Cu cornițele de piatră.

Ilfov - Cornetu, 1932
dela Aurel Barbu, 13 ani
cules de Ilarion Cocișiu

(se cântă în șesul Munteniei atât în seara ajunului cât și în ziua de Anul Nou).

"Axa", Anul IX, Nr. 47, 1 Ianuarie 1941

Plugușor

Mâine anul se 'noiește
Plugușorul se pornește,
Plugușor cu șase boi,
Plugușor mânat de noi.

Boii, boii din'nainte
Cu cornițe poleite.
Boii, boii din mijloc
Cu cornițele de foc.

Boii, boii dela roată,
Cu cornițele de piatră;
Urați, flăcăi, mânați, măi,
Urați, flăcăi, mânați, măi.

Plugușor

Mâine anul se'noiește,
Dă-i Domnului, Doamne,

Plugușorul se pornește,
Dă-i Domnului, Doamne.
Și'ncepem a colinda,
Pe la case a ura:
Câte flori sunt în livadă
Zile bune să vă vadă!
Câți carbuni sunt în cuptor
Tot atâția ani cu spor!
Și să fie cu belșug
Pentru brazda de sub plug!
La mulți ani cu sănătate
Și s'aveți noroc la toate!

Plugușorul (I)

Mâine anul se 'noiește,
Plugușorul se pornește,
Plugușorul cu doi boi
Mânați măi, hăi,
Hăi hăi hăi.

Câte frunze în frunzar,
Atâți bani în buzunar.
Câtă trestie pe casă,
Atâția galbeni pe masă.
Hăi hăi hăi.

Plugușorul (II)

Mâine anul ne 'noiește,
Dă-i Domnului, Doamne,

Plugușorul se pornește,
Dă-i Domnului, Doamne.

Plugușorul făr'de boi,
Plugușorul tras de noi.

Urați, flăcăi, mânați măi,
Urați, flăcăi, mânați măi.

Seara sfântului Vasile
Fie-vă boieri, cu bine.

Sfânt Vasile cel frumos
Să vă fie de folos.

Urați flăcăi, mânați măi,
Urați flăcăi, mânați măi.

Notă - După fiecare vers se repetă: Dă-i Domnului, Doamne.

Jocul caprei

de **Elisabeta Păunescu**

Ța, ță, ță, căpriță, ță,
Căpriță din marginea
Ță, ță, ță, pe munte'n sus,
Că de-acolo te-am adus
Ciucuri și cu mărgelă,
C 'așa-i place mândrei mele.

Foaie verde de arțari
La mulți ani la gospodari
Și iar, foaie verde bine
La mulți ani la gospodine...

Foaie verde lemn uscat,
Să vă spun unde-am bărat
Le-am bărat în munte 'nalt
Cu coliba sub un brad

Cu coliba sub un brad
C 'acolo mi-a fost mai drag...

Elisabeta Păunescu (din "Atta, statuia dacă")

Plugușor

de **Elisabeta Păunescu**

Grăbiți-vă băieților
Să urăm boierilor
Celor mari și celor mici
Să le fie anul cu spor
Și pe câmp și pe ogor
În casa domnilor
Și'n bordeiul tuturor.
Ia mai mânați mă flăcăi,
Hăi, hăi și iar hăi...

Aho, aho, copii și frați
Stați puțin și nu mânați
Și cuvântu-mi ascultați

Boii, boii din'nainte
Cu cornițe poleite.
Boii, boii din mijloc
Cu cornițele de foc

Boii, boii de la roată
Cu cornițele de piatră
Strigați măi flăcăi, hă, hăi...
Hăi, hăi și iar hăi, hăi, hăi.

Elisabeta Păunescu (din "Atta, statuia dacă")

Plugușorul

de **Vasile Militaru**

Sculați, frați Români, sculați,
Lângă noi v'alăturați,
Să mânăm de aur plug,
Numai nouă spre belșug!
Lăsați somnul, lăsați patul,
Ca să 'ncepem toți aratul,

Că, somnind atâta somn,
S'a făcut jidanul "Domn",
Iar Românul, de sărac,
N'are 'n vatra-i nici colac
Și de foame plâng ai săi.
Sculați măăăi!...

Scoală-te din somn odată,
România 'nfometată,
Că ne cotopește Iuda
Toată glia, toată truda?...
Azi e 'ntregul Maramureș
Sub al jidovilor iureș;
Toată mândra Bucovină,
De urgia lor e plină;
Pe-al Moldovii dulce plai,
Numai jidovii au grai!
Basarabia, cu jale,
Geme 'n ghiara lui Ghidale !
Prin orașe, pe la sate,
Numai fețe pistruiate,
Numai haite de haldăi !...
Sculați măăăi !...

Toți Românii să se-adune
De prin sate și cătune,
Să arăm cu plug de pară
Mărăcinii toți din țară,
Că pecinginea se 'ntinde;
Țara toată ne-o cuprinde
Și-atunci, vai, nici țara toată
Din pământ n'o să mai poată
Rădăcina să le-o scoată !...

Și-ale lor vrăjmașe țepe
Tălpile o să ne'nțepe,
Și 'ndreptându-ne, vom plânge,
Iar din tălpi ne-o curge sânge,
Robi în veci, pe deal și văi!...
Sculați măăăi, hăi, hăi !

„Plugul mare”

Ilustrația: Aurel Jiquidi. Revista *"România"*, Anul II, Nr. 2, Februarie 1937

SORCOVA

- ÎN VARIANTE DIFERITE -

Ilustrațiile: Radu Boureanu. Revista "România", Anul I, Nr. 15, Decembrie 1936

Sorcova (I)

Sorcova, vesela,
Să trăiți, să-înfloriți
Ca un măr, ca un păr
Ca un fir de trandafir.

Ca merii, ca perii,
În mijlocul verii,
Ca vița de vie
La Sfânta Marie.

Tare ca piatra,
Iute ca săgeata
Tare ca fierul
Iute ca oțelul.

Vacile lăptoase,
Oile lănoase,
Porcii unsuroși,
Copii sănătoși.

Să vă fie casa masă,
Să vă fie masa casă.
Câte cuie sunt pe casă
Atâția galbeni pe masă.

Bucuroși și peste an
Noi vă spunem “La Mulți Ani!”
La anul și la multi ani!
Dumneavoastra să trăiți
Și pe noi să ne plătiți!

Sorcova (II)

Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să 'mbătrâniți

Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul primăverii;
Ca vița de vie
La Sfânta Marie.
Anul Nou ce vine,
Cu zile senine
Și cu sănătate
Și cu spor la toate
La anul și la mulți ani!

Sorcova (III)

Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să 'mbătrâniți,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir de trandafir.
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fieru',
Iute ca oțelu',
La anu' și la mulți ani!

Sorcova (IV)

Sorcova
Vesela,
Să trăiți
Să 'mbătrâniți,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir
De trandafir.
Câte pietricele
Atâtea mielușele;
Câți bolovani

Atâția cârlani;
Câte cuiе sunt pe casă,
Atâția galbeni pe masă.

Sorcova (V)

Să ningă,
Să plouă,
Să picure rouă,
Și grâu să'ncolțească,
Bogat să rodească!
S'aducă nădejde
Trecând de primejde.
Copiii să crească,
Mulți ani să 'nflorească
Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii
Și'n timpul primăverii.

Sorcova

de Vasile Militaru

Sorcova vesela, măi frate Române,
Ce sameni de veacuri ogorul cu grâne,
Pe unde tot ară cu plugul voinicii,
Să aibă de toate, la târg, veneticii!

Ca piatra de tare, Române, să-ți fie
Călcâiul, pe toată omida din glie,
Când ea, pâinea albă, ți-o fură din spice
Și Neamul ți-l bate cu-a foametei bice!...

Ca stânca, Române, să-ți fie și pieptul,
În luptă cu-aceia ce vor să-ți ia dreptul,
Sau brazda străbună cu Vornici în ea,
Când toți veneticii ar vrea să ți-o ia!...

Atunci, către tine - cel ieri al durerii, -
Voi zice: "Fii vesel ca merii, ca perii
Cu crângi înflorite în prour d'Aprile,
Române-ieri robul amarelor zile!

Ca vița de vie
Nevasta să-ți fie,
Ca strugurii pruncii,
Ca pepenii juncii!...

Să cânti fără grijă de-alungului gliii,
Că n'au să-ți mai rabde de foame copiii;
Că aur acasă vei duce cu carul
Și n'au să-ți mai prade tâlharii grânarul!

Anul Nou

de Vasile Militaru

Din cireșul veșniciei
S'a mai scuturat o floare
După ce-a visat sub lună
După ce-a surîs sub soare.

Și'n clipita'n care floarea
A căzut pierind în vânt,
Câte visuri neîmplinite,
Câte doruri nu s'au frânt!

Dar în locul celei duse,
Altă floare vine acum,
Sufletul să ni-l îmbete
Cu nemaigustat parfum.

Și cum primăvara codrul
Muguri mii desface'n rouă,
Floarea nouă ne aduce
Muguri de nădejde nouă.

Îmbrăcați al vostru suflet
În veșmânt de sărbătoare

Și primiți cu imn de slavă
Noua veșniciei floare.

Iar dacă'ntr-o voi iubirea
Va cânta fără să plângă,
Nici un vis n'o fi himeră,
Nici un dor n'o să se frângă.

Vasile MILITARU

C U P R I N S

În loc de introducere - <i>Autorul</i>	5
Colinde, datini și obiceiuri de Crăciun – <i>Spicuitoar</i>	13
Sărbătorile în Țara Fagilor – <i>Barbu Slușanschi</i>	22
Crăciunul Românesc – <i>Vasile Băncilă</i>	31
Nașterea Domnului – <i>Valeriu Cârdu</i>	34
Crăciunul nostru – <i>Ilarion Cocișiu</i>	36
Crăciunuri de altădată – <i>C-tin Gane</i>	42
Colindă – <i>Paul Constantinescu</i>	47
Crăciunul: imagine ideală a noastră – <i>Ovidiu Papadima</i>	48
Nașterea Domnului – <i>Mircea Streinul</i>	57
Gânduri și amintiri de Crăciun – <i>Ion Banea</i>	59
Obiceiuri de Crăciun din Ardealul robit – <i>Vasile Huțiu</i>	61
Crăciunul cel adevărat – <i>P.P. Panaitescu</i>	63
Iisus în colinde – <i>Niță Mihai</i>	65
Datini și obiceiuri de Crăciun în Banat – <i>A.E. Peteanu</i>	70
Datinile de Crăciun la Românii de peste Nistru – <i>N. Smochină</i>	79
Colinzile în literatura poporană – <i>D. Colța</i>	82
Datini de Crăciun – <i>Alex. Iordan</i>	86
Ajunul Crăciunului într'un sat de munte – <i>Vladimir Bunea</i>	89
Crăciunul în Cernăuțul meu natal, în Bucovina de altădată – <i>Vianor Bendescu</i>	96
Moș Ajunul – <i>Grigore Cavafu</i>	102
Măsura creștinătății noastre – <i>Ion Moța</i>	104
Crăciunul – <i>Nae Ionescu</i>	107
Mângâierea Crăciunului – <i>Arh. Scriban</i>	109
Crăciun Românesc – <i>Vasile Voiculescu</i>	110
Nașterea Domnului: speranță și ideal – <i>Radu Botiș</i>	111
La Nașterea Mântuitorului – <i>Nicolae Roșca</i>	112
Adevărata jertfă christică – <i>Ion Frunzetti</i>	116
Întruparea, act al libertății dumnezeiești – <i>Horia Stamatu</i>	119
Primirea Nașterii Domnului – <i>Dinu Cruga</i>	121

VERSURI DE CRĂCIUN

Lerui lerui, Doamne ler!... de <i>Ion Țolescu</i>	126
Colind de <i>Petre Paulescu</i>	127
Colindă de <i>Teofil Lianu</i>	127
Colind de <i>Teofil Lianu</i>	128

Noaptea Sfântă de Vasile Militaru	129
Colind de Vasile Militaru	130
Colind uitat de Vasile Voiculescu.....	131
Colind de Aurel Sânger	131
Scrisoare de Vasile Voiculescu	132
Cad fulgi mare de noapte și zăpadă de Dumitru Ciurezu	134
Ușor, ușor, să nu te simtă nimeni de Dumitru Ciurezu.....	136
Colindă de Iustin Iliesu	137
Crăciunul de A. G. Delafântânele	138
Seara mare de Grigore Bugarin	140
Moș Crăciun de M. D. Rădulescu	140
Ajun de M. Avramescu.....	141
Crăciun de C-tin Goran.....	142
Sonatină pe motiv de colind de Yvonne Rossignon.....	143
Colind de Ion Țolescu	144
Ce s'aducă Moș Crăciun de Nicu Dracea	145
Colindă de Crăciun	146
Lerului, ler, lerului... de Nicolae Niță	146
Colind de Sergiu Cristian	147
Colind de Christea Dimitrescu	148
Colind de Vasile Posteuță	150
Colindă pentru viteaz de G. Dem Teodorescu.....	152
Colindă de C. Miu-Lerca.....	154
Moș Crăciun de Nichifor Crainic	155
Oaspeți cu azur în gene de Nichifor Crainic	156
Cânt de lucefăr... de Horațiu Ionescu	157
Colind de Vasile Posteuță	157

COLINDE DIN FOLCLOR

Colind (I) – Bărăgan	160
Colind (II) – Bărăgan	161
D'ale cui aceste case - Bărăgan	161
În vârfuri la nouă meri - Bărăgan	162
Sus, în vârf, la nouă meri - Bărăgan	163
Colindiță - Bărăgan	163
Colindiță - Bărăgan	164
Am plecat să colindăm - Bărăgan	164
Colind de fată mare – Constanța	165
La ciulina de fântână – Bihor	166
Colind – Bihor	166

Colindă – <i>Bihor</i>	167
Colind de Crăciun – <i>Bihor</i>	169
Colind transilvan	170
Colindă din Țara Moșilor	171
...și din Maramureș	171
Colindă din Șanț - <i>Năsăud</i>	172
Colindă – <i>județul Aradului</i>	173
Colindă – <i>județul Aradului</i>	174
Colinde – <i>județul Someș</i>	175
la sculați voi boieri mari – <i>Transilvania</i>	177
Ici în zori... - <i>județul Dâmbovița</i>	177
După dealul cel mai mare – <i>Moldova</i>	178
Astă seară-i seară mare! – <i>Muscel</i>	178
Jur în jur de-această masă	179
Colindița	181
Sus, boieri	181
Ziurel de ziuă	182
Pogorît-a, pogorît	182
Bună dimineața la Moș Ajun!	183
Sângerelul soarelui	184
Toată ceata creștinească... ..	184
Moș Ajunul	186
Lerui Ler	187
Noi umblăm și colindăm	188
Colindul vitelor	189
Pe luncile văilor	189
Dumnezeu și Sfântul Petru	190
Sculați plugari	191
Domn din ceriu	191
Colindă	192
La râtu lui Rusalim	192
Soli din cer	193

COLINDE DIN ÎNCHISOARE

Colind <i>de Radu Gyr</i>	195
Colind <i>ceresc de Radu Gyr</i>	196
Ziurel de ziuă <i>de Radu Gyr</i>	197
Noapte de Crăciun <i>de Ionel Zeană</i>	198
Crăciun 1951 <i>de Vasile Militaru</i>	198
Colind	201

Linu-i lin de C-tin Aurel-Dragodan	201
--	-----

DE ANUL NOU

Plugușorul Românesc	205
Plugușor	205
Plugușorul copiilor	209
Plugușorul	210
Plugușor	210
Plugușor cu patru boi	211
Plugușorul	213
Plugușor	213
Plugușor	213
Plugușorul (I)	214
Plugușorul (II)	214
Jocul caprei de Elisabeta Păunescu	215
Plugușor de Elisabeta Păunescu	216
Plugușorul de Vasile Militaru	216

SORCOVA

Sorcova (I)	221
Sorcova (II)	221
Sorcova (III)	222
Sorcova (IV)	222
Sorcova (V)	223
Sorcova de Vasile Militaru	223
Anul Nou de Vasile Militaru	224

DE ACELAȘI AUTOR:

- ♦ *“Bibliografia operelor autorilor legionari”*. Editura *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1993.
- ♦ *“Publicații Legionare”*. Editura *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1993 / 2017.
- ♦ *“În cumpăna vremii”* (scurte nuvele). Colecția *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1994.
- ♦ *“VICTOR CORBUȚ - în pas cu noi”*. Colecția *“Omul Nou”*, Hallandale, Florida, 1995.
- ♦ *“Crâmpeie de viață - în pădurea cu fiare sălbatice”* (vol. I – II). Editura *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1995 - 1996.
- ♦ *“Martirii ne veghează din ceruri”* (vol. I). Editura *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1997. Vol. II (în pregătire).
- ♦ *“Snop de vise”* (versuri). Colecția *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1997.
- ♦ *“Crăciun în Exil - mică antologie a celor mai frumoase versuri de Crăciun publicate în Exil”*. Colecția *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 2014.
- ♦ *“De ici, de colo... - antologie de versuri legionare”* (Vol. I). Editura *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 2018.

Ediții îngrijite:

- ♦ *“Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele”* de Dumitru Banea. Colecția *“Omul Nou”*, Miami Beach, Florida 1994.
- ♦ *“Rezistența în Munții Brașovului”* de Petre Baicu. Colecția *“Omul Nou”*, Hallandale, Florida, 1994.
- ♦ *“Cărticică de cântece”* (legionare). Editura *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1995.
- ♦ *“Jurnal numai pentru mine”* de Niță Ghimbășanu (I), caietele 1-2; în lucru, caietele 3-4. Colecția *“Libertatea”*, Jacksonville, Florida, 1997.

În curând:

- ♦ *“Încrustări pe răboj...”* (volum antologic), 2018.

